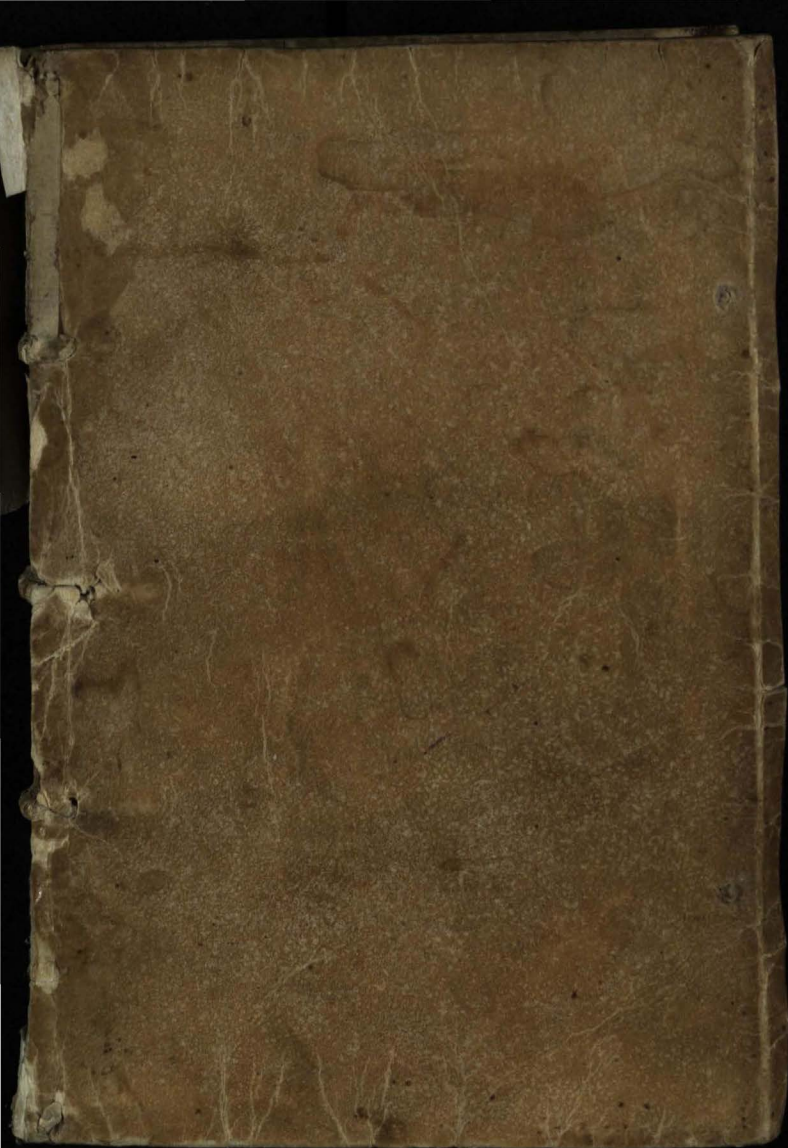

UNIVERSIDAD
DE MURCIA
BIBLIOTECA

S-13
3493

9403

UNIVERSIDAD
DE MURCIA
BIBLIOTECA
S-B
3492

01-7

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
MURCIA
—
ARMARIO N.º — 4
ESTANTE —
VOLUMEN N.º — 1546

INSTITVTIONES Q. 1196

LINGVAE HEBRAICAE

EX OPTIMO QVOQVE

AVCTORE COLLECTÆ,

Et ad quantam maximam fieri potuit bre-
uitatem, perspicuitatem, atque ordi-
nem reuocate: vnā cum exercita-
tione grammatica in Psal-
mum XXXIII.

*Roberto Bellarmino Politiano Societatis
Iesu Auctore.*

Accesserunt in hac tertia editione in-
terpretationes vocum Hebrai-
carum, & alia nonnulla.

PERMISSV SVPERIORVM.

R O M A E

Ex Officina Dominici Basse. 1585.

INSTITUTIONES

UNION OF THE TWO

AVCLOFF CURET

卷之八

1871

Admonitio ad Lectorem.

HAS nostras institutiones ad eam rationem, ac viā redigere conati sumus; vt etiā sine præceptore vnusquisque per se linguę Hebraicę si non perfectam cognitionē, certe initia, & rudimenta percipere posset. Quia vero nonnulla in ijs, vel nō sine ratione & consilio à nobis posita sunt, vel humano errore inter excudendum irrepsērunt: quę tuum in legendo cursum facile impedirent, aut certe retardarent; de ijs te paucis admonendū putauimus. Primum igitur vbicunq; repereris aliqua minutioribus literis impressa, scito ea cum minus necessaria, tum magis difficilia esse, quā vt à tyronibus initio legi oporteat: quę tamen, ceteris antea perlectis, sine labore vllō intelligentur.

Debuissent uitem literis minutioribus imprimi etiã annotatio tertia, quæ habetur pag. 23. necnon totum caput 5. secundæ partis, quod est de mutatione punctorũ: sed incuria quadam aliter factũ est. Deinde pag. 25. lin. 13. & pag. 35. lin. 20. in voce $\overline{\pi}$ $\overline{\pi}$ $\overline{\pi}$. item pag. 35. lin. 11. in litera π deest mappiK, quod typorum penuria omittere coegit, pag. 40. defunt figuræ accentuum multorum, quod earũ typos habere non potuerimus.

Porro quia tyrones si in ipsis rudimentis errores imbibant, haud ita facile postea progressus faciunt: operępretium erit, si ubi primum quisque legendi aliquã consuetudinem nactus fuerit, ex erratorum tabella, quam nõ mediocri diligentia confecimus, librum suum corrigat. Eam tabellam in extremo libro inuenies.

5

INDEX CAPITVM.

Partis primæ, quæ est de ratione legendi, & scribendi.

Cap. 1. De literis cōsonantibus. pa. 1.	
Cap. 2. De punctis, quæ locum obtinēt vocalium	17
Cap. 3. De semipunctis, idest, de sœua, & punctis ra ptis.	25
Cap. 4. De daghes, & raphe.	30
Cap. 5. De literis quiescentibus	34
Cap. 6. De accentibus.	37

Partis secundæ, quæ est de nomine.

Cap. 1. De ijs, quæ nomini ge- neraliter accidunt.	43
Cap. 2. De varijs nominū formis.	48
Cap. 3. De nominib. numeralib.	53
Cap. 4. De pronomine.	56
Cap. 5. De mutatione punctorū.	60

Partis tertiæ, quæ est de Verbo.

Cap. 1. De verbo in genere	pag. 73
Cap. 2. De verbo perfecto.	86
Cap. 3. De verbis defectiuus.	105
Cap. 4. De verbis quiescentibus.	113
Cap. 5. De verbis compositis polysyllabis, & anomalis.	126
Cap. 6. De affixis verborum.	131
Cap. 7. De literis paragogicis.	144

Partis quartæ, quæ est de reliquis partibus grammaticæ.

Cap. 1. De Aduerbio, Prepositione, Coniunctione, & Interiectione.	146
Cap. 2. De literis seruilibus.	150
Cap. 3. De inuestigatione thematicis, & vsu dictionarij.	160
Cap. 4. De syntaxi.	162
Cap. 5. De poetica.	168

F I N I S.

IN-

INSTITVTIO⁷ NVM LINGVÆ

HEBRÆICÆ

PARS PRIMA.

De literis. Cap. I.

Literæ Hebræorum, quas ip
si אֲתִיּוֹת Othijoth appel
lant, omnes sunt conso
nantes. Earum numerum
& ordinem, qui ex Threnis Hieremię,
alijsq; similibus Alphabeticis libris
colligitur, necnon figuras, nomina, &
ipsorum nominum significationem,
denique potestatem siue sonum ipso
rum, & quorum numerorum notę sint
subiecta tabella indicabit.

A 4

Num.

Num.	Fig.	Potestas	Nomen	Significatio.
1	א	aspiratio lenissima	Aleph אֵלֶף	Quasi אֵלֶף Al luph, idest, prin- ceps, qđ sit prin- cipiū Alphabeti.
2	ב	B, Græcū siue, u, cō sonans.	Beth בֵּית	Domus, quod fi- gura sua domum imitetur: summa enim linearectū, infima pauimen- tum, media parie- tem, vacuitas è re- gione portam re- fert.
3	ג	gh	Gimel גִּמֶל	Quasi גִּמֶל ga- mal, idest, came- lus, propter gib- bum, quē in dor- so gerit.
4	ד	dh	Daleth דָּלֶת	Quasi דָּלֶת de- leth, idest, porra, quod eam suis li- neis ex parte re- ferat.
5	ה	h	He הָא	à sono quē expri- mit, nomen acce- pit.
6	ו	u, conso- nans.	Vau וָו	Vncinus, qđ eius similitudinē prę- seferat.

Num.	Figur.	Potestas.	Nomen	Significatio
7	י	Z, Græcū	Zaijn זי	Quasi יֵן Zen; id est, arma; quòd claua esse videat.
8	ח	hh, vel x, Græcum.	Cheth חית	A sono proprio sic vocatur.
9	ט	t	Teth טית	Similiter à sono.
10	י	i, consonans.	Iod יוד	Quasi יֵד iad, id est, spatiū quod propter suam exiguitatem spatiū vacuū relinquat.
20	כ	ch CH	Caph כף	A curuitate sic dicitur, nam כָּפַף Caphaph, incuruare significat & כָּף Caph, rē curuam, vt volā.
30	ל	l	Lamed למד	à מַלְמֵד Mal--mad, id est, stimulo, seu veru, cuius similitudinē exhibet.
40	מ	m M	Mem מם	A sono, vt in omnib. alijs linguis.
50	נ	n N	Nun נון	Item à sono. Num.

10 DE L I T E R I S
Num. Figu. Potestas Nomen Significatio.

60	ס	f	famech סמך	Quasi סמך Sa- much, idest, con- tinuatum, & in se ductum.
70	ע	aspiratio dēsissima	Aijn עין	Oculus, & eius fi- guram imitetur.
80	פ	ph PH	Pe פא	Os, seu vultus; & ex parte figuram oris exprimat.
90	צ	rs TS	Tfade צדי	Venabulum, & ei non dissimile vi- deatur.
100	ק	q, vel k.	Coph קוף	Vel à sono pprio sic dicitur, vel à circulo quem de- scribit, nam קוף cuph circuire est.
200	ר	r	Resc רש	Quasi ראש Ros idest, caput, quod ex parte illius fi- guram imitetur.
300	ש	sc f vide Iudi cū c. 12. v. 6.	Scin שין	Quasi שן Scen, id est dēs; & denta- ta sit litera.
400	ת	th, siue θ Græcū	Tau תו	Signum siue ter- minus; quod al- phabetū terminet

7 500

500 600 700 800 900 1000.

7 □ 1 7 7 8

*De nominibus literarum
Hebraicarum.*

Nomina harum literarum vetustissima esse, atque ex his veluti fontibus quibusdam deriuata esse nomina omnium aliarum literarum, veteres omnes docēt, Hebręi, Gręci, Latini. Vide Iosephum lib. 1. antiquit. cap. 4. Eupolemū apud Clementem Alexandrinum lib. 1. Strom. Augustinum lib. 18. de ciuitate Dei cap. 39. ac præcipuè Eusebium lib. 9. cap. 4. & lib. 10. cap. 2. de præparatione Euangelica, qui ex eo demonstrat primas omnium literarum Hebraicas fuisse, quod solę Hebraicę literę nomina habeant significatiua. Cur enim Gręci literas suas vocent, alpha, beta, gamma, delta; & Latini, a, b, c, d, &c. nullam

nullam rationem aliam reddere possumus, quam quod Hebræos imitati sint qui literis suis nomina posuerunt, Aleph, beth, gimel, daleth. Cur autem Hebræi literas suas ita vocauerint, rationem à propria significatione ductam reddit Eusebius loco notato, item S. Hieronymus in Epist. ad Paulam vrbicam, & in commentario ad Threnos Hieremiæ: nos quoque aliã ab illis non parum diuersam paulò ante reddidimus.

De potestate earundem literarum.

PRæter ea, quæ in Alphabeto ipso annotauimus, sciendum quoque est, literas omnes Hebraicas in quinque diuisas esse classes, pro numero videlicet instrumentorum vocis, quædã enim dicuntur literę gutturales, videlicet א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ. Aliæ dicuntur lre labiales, videlicet, פ ב ו ט. Alię dicun-

dicuntur literæ palati, videlicet, נ י כ ק
 Aliæ dicuntur literæ lingue, videlicet
 ט ל נ ת. Alię denique dicuntur lite-
 ræ dentium, videlicet, ש ז ס צ ר. Ex
 quibus omnibus solæ gutturales du-
 biam & difficilem pronunciationem
 habent, & quidem א, Aleph, in sum-
 mo gutture, siue in ipso ore formatur,
 respondetq; spiritui leni Græcorum;
 ita vt nihil addat ad vocalem, cū qua
 syllabam efficit, nisi spiritum illū, qui
 vt minimum requiritur ad quamlibet
 vocem proferendam. ה He respondet
 spiritui denso Græcorū, & nostræ aspi-
 rationi h, formaturq; in gutture, sed
 paulo inferius quàm Aleph. ח Cheth
 est quasi duplex aspiratio densa, & in
 ipso nodo gutturis, hoc est inferius,
 quàm he, formari debet. ע Aijn, aspi-
 ratio est densissima (et si alij aliter sen-
 tiant) fitq; dum spiritus narium adiu-
 mento in imo gutture quodammodo
 strāgulatur. Itaq; pronuntiatio harū
 qua-

quatuor literarum à summo gutture
vsque ad imum quasi quibusdam gra-
dibus descendit.

*De figuris seu characteribus
literarum.*

HOs literarum characteres non
esse eos, quibus initio sacri li-
bri scripti sunt, sed alios, quos
Esdras post captiuitatē excogitauit,
testatur D. Hieron. in prologo galea-
to, qui etiam in commen. ad cap. 9. E-
zechielis docet, literam n olim crucis
figurā expressisse. Sed his omis-
sis, pri-
mum diligenter intuendę sunt figurę,
& discrimen notandum similium lite-
rarum, ne inter legendum vnā acci-
piamus pro alia. Sunt autem hæ lite-
rę similes.

כ נ ג ה ו ט ז ס פ צ

Deinde sciendum est, quinque literas
dupliciter scribi, videlicet, כ מ נ ג ז
quarum priores, id est, cōtra-

ctiores

ctiores scribuntur in principio, & in medio dictionis, posteriores autem, quæ etiam longiores sunt, scribuntur solum in fine. Inuenitur tamen extraordinem Isa. 9. v. 7. ם, in medio in illa dictione, לִמְרֵי־הָ לֵמֶרֶבֶּה ad multiplicationē. & lib. 2. Esdræ cap. 2. v. 13. ם in fine in dictione םִי illi.

Postremo sciendum est, Hebræos literis Alphabeti vti ad notas numerorum indicandas, vt in ipsa tabula literarum ostendimus. Porro cæteros numeros, quos ibi non expressimus, ex aliorum compositione efficiunt: Siquidem י' significat, 11. י" 12. & sic de cæteris, nisi quod pro י' scribunt, ט' superstitione quadam adducti, quia י' est vnū ex nominibus Dei. Sic etiā post ת, quæ litera efficit 400. non semper ponunt literas illas finales, sed compositos numeros.

900
תתק:

800
תת

700
תש

600
תר

500.
תק

DE

Aliter scribuntur in principio, & in
medio electionis. posteriores autem
que etiam longiores sunt, continent
solum in fine. Invenitur tamen extra
ordinem illas, v. g. in medio in illa
electione, 729. Item ad multiplica-
tione, & lib. 2. Eldic cap. 2. v. 1. & 2.
in fine in electione 97 illi.
Postremo sciendum est, Hebræos
literis Alphabeti uti ad notas numer-
orum indicandas, ut in ipsa tabula li-
terarum ostendimus. Porro ceteros
numeros, quos ibi non expressimus,
ex aliorum compositione efficiunt:
Siquidem in figuris, 71. v. 1. &
sic de ceteris, nisi quod pro v. 1. 1.
hinc, ut superius quidam addu-
ci, quia in eis vix nominibus, &
Sic etiam postea, que litera efficiunt 100.
non semper per litteras illas, sed
per sed compositiones numeros.

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000
1100 1200 1300 1400 1500 1600 1700 1800 1900 2000
2100 2200 2300 2400 2500 2600 2700 2800 2900 3000
3100 3200 3300 3400 3500 3600 3700 3800 3900 4000
4100 4200 4300 4400 4500 4600 4700 4800 4900 5000
5100 5200 5300 5400 5500 5600 5700 5800 5900 6000
6100 6200 6300 6400 6500 6600 6700 6800 6900 7000
7100 7200 7300 7400 7500 7600 7700 7800 7900 8000
8100 8200 8300 8400 8500 8600 8700 8800 8900 9000
9100 9200 9300 9400 9500 9600 9700 9800 9900 10000

DE PVNCTIS, QVAE VO-
calium loco sunt apud He-
bræos. Cap. II.

Eteres Hebræi cum nul-
las haberent propriè vo-
cales literas, vtebantur
interdum earū loco qua-
tuor consonantibus, vi-
delicet, א Aleph, ה he, ו vau, י iod, &
quidem per Aleph, & he, exprime-
bant, a, & interdum alias vocales, per
vau, o, & u, per iod, e, & i. Erat autē
difficillimus harum vocalium vsus, tri-
bus potissimum de causis: primū enim
eādem literæ interdum fungebantur
munere suo, id est, consonantium, in-
terdum alieno, id est, vocaliū, nec fa-
cile dijudicari poterat, quando vno
officio, & quādo altero fungerentur.
Deinde cum eadem litera diuersarū
vocalium locum obtinere posset, vt
iod, e, & i, vau, o, & u, quis facile di-

B

uinaret,

uinaret, huius ne an illius potius locum obtineret? Accedebat postremo quòd sæpè nulla harum quatuor literarum expresse in vocibus Hebraicis habebatur, sed subintelligenda erat. Itaque magis usu loquentium quàm præceptis doctrinæ ratio legendi, vel pronunciandi apud Hebræos olim conseruabatur: quod non obscure indicat B. Hieronymus in Epistola 126. quæ est ad Euagrium. quapropter posteriores Hebræi, tum ad minuendâ difficultatē, tum etiā ne paulatim scientia linguæ Hebraicæ penitus interiret, quæ ipsi traditione maiorum, & usu didicerant, ad artem reuocare conati sunt, certis quibusdam excogitatis punctis, quæ ubique locum vocalium obtinerent. & quanquam non est omnino exploratum, quo primum tempore eiusmodi puncta literis Hebraicis addita fuerint, tamen probabilis est sententia Heliæ Leuitæ Germani,

mani, qui in prefatione Massoreth affirmat id factum esse apud Tiberiadem Palestinæ ann. 436. ab euersione templi, id est, anno salutis nostræ 476.

Sunt igitur puncta decem, pro longis vocalibus quinque, & quinque pro breuibus, quorum characteres, potestatem, nomina, & significationes subiecta tabella indicabit.

B 2

Tabula

Tabula punctorum vocalium.

Figur.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
•	a, lógum	Camets קמץ	Dicitur à verbo קמץ Camats, quod est colligere, quia collecto ore obscure pronuncia- tur, sono quodam medio inter a, & o.
•	a, breue	Patach פתח	Dicitur à verbo פתח Patach quod est aperire, quia aper'o ore clarissi- me pronunciatur, plane, vt a, latinum
•	e, lógum	Tfere צירי	A verbo צור tſur, quod est coarctare: quia proferri debet obscure: vt e, Itali- cum in vocibus, pe- na, & penna.
•	e, breue	Segol סגול	A nomine Caldæo סגול Segula, quod botrú signi- ficat, quia eius for- mam imitari vide- tur, profertur autē clare, vt e, latinum in voce penna.

Chiric

Figur.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
י	i, lógum	Chiric gadol חִירִיק גָּדוֹל	Chiric magnum, a sono quem edit no- men accepisse vide- tur.
י	i, breue	Chiric Caton חִירִיק קָטוֹן	Chitic paruum si- militer a sono no- men accepit.
ח	o, lógum	Cholem חֹלֶם	A sono quem effi- cit priore syllaba nomen habet.
ח	o, breue	Camers cateph קָמֶץ חֶמֶץ	Camers raptū nam חָטַף chataph rape- re significat.
ש	u, lógum	Scurec שׁוּרֶק	A sono, quem edit priore syllaba: pro- fertur autem vt, u, magnum Italicum & Germanicum.
ק	u, breue	kibuts קִבּוּץ	A verbo קָבַץ ka- bats, quod est congregare: quia la- bijs collectis effertur, vt, u, Gallicū.

Quo pacto literæ cum punctis syllabam efficiant, subiecta exempla docebunt.

ua	ua	ue	ue	ui	ui	uo	uo	uo	uu	uu
בַּ	בַּ	בֵּ	בֵּ	בִּ	בִּ	בּוּ	בּוּ	בּוּ	בּוּ	בּוּ
da	da	de	de	di	di	do	do	do	du	du
דַּ	דַּ	דֵּ	דֵּ	דִּ	דִּ	דּוּ	דּוּ	דּוּ	דּוּ	דּוּ
ha	ha	he	he	hi	hi	ho	ho	ho	hu	hu
הַ	הַ	הֵ	הֵ	הִ	הִ	הּוּ	הּוּ	הּוּ	הּוּ	הּוּ

Obserua. 1. omnia puncta subscribi literis consonantibus, exceptis chiri magno, cholem, & scurec, quæ ad latus scribi debent. 2. cholem dupliciter notari, vno modo cū litera vau, altero modo sine vau, & tunc punctū notari supra consonantem, cum qua facit syllabam, non in medio, sed ad latus finistrum, vt distinguatur ab accentu reuia, de quo infra dicemus. 3. Camets catuph sæpissimè scribi sine illis duobus punctis additis ad camets,

mets, ita vt figura non distinguatur à
 camets longa vocali. Vt ergo possit
 intelligi quando eiusmodi punctū sit
 camets, & quando camets catuph, he
 regulæ obseruandæ sunt. Prima si nul
 lum habeat accentum, & mox sequa
 tur sceua, aut daghes, non est Ca
 mets, sed camets catuph, vt חכמה cho
 chma sapientia, non cacma, כלל collu
 finitæ sunt, non callu. Secunda, si se
 quatur machaph, & immediatè antea
 nō sit א aut ה, illud est camets catuph,
 vt, כל־ארצות, col erets, omnis terra, non
 cal erets. Tertia in finibus verborum,
 si quidem accentus præcedat, est etiā
 camets catuph, vt וַיִּיָּאֶם vaijacom & sur
 rexit, non vaijacam. Aliàs semper est
 camets: quia tamen interdum Eupho
 niæ causa excidit daghes ex litera que
 proximè sequitur post camets catuph,
 ita vt putari possit camets longum id,
 quod re vera est camets catuph, idcir
 co tunc, etiam in libris correctissimis,

scribitur camets catuph cum duobus punctis expresse additis ad dextram ipsius camets, hoc modo, .· Obserua 4. in pronuntiatione literarum cum suis punctis, prius sonare & audiri debere literam, quam punctum literæ subiectum: non enim dicimus 𐤒 au, sed 𐤒 va: excipiuntur tamen duæ literæ gutturales 𐤌, 𐤎, quando in fine dictio- nis existentes sub se habent patach: tunc enim prius proferri debet punctum, quàm litera. Itaque dicemus 𐤓𐤕𐤓𐤕 Iehosuah, nō Iehosuha 𐤓𐤕𐤓𐤕 Masciach, non Mascicha: cuius exceptio- nis ratio est, quia eiusmodi patach nō est de essentia illorum nominum, ne- que additur ad syllabas multiplican- das, sed solum vt literæ illæ ex guttu- re pronuntiari possint, siquidem inte- gra nomina sunt, in exemplis allatis, 𐤓𐤕𐤓𐤕 𐤓𐤕𐤓𐤕, experientia autem docet non posse in istis nominibus ex guttu- re prouinciari vltimas literas, quod
item

itē accidit in omnibus similibus, vbi
istæ literæ vltimum locum occupant,
& non præcedit camets, aut patach.
Quotiescunque igitur istas literas in
fine dictionis existentes, non præces-
sit camets aut patach, necessario addi-
tur patach sub istis literis, vt rite pro-
ferri possint, quod idcirco dici solet
patach suffuratum, seu patach necessi-
tatis, & quod diximus de literis ך, &
י habet etiam locum in litera ך quan-
do punctulū habet in ventre, vt pa-
tet in isto nomine ךלס Deus, dicimus
enim eloah non eloha.

DE SEMIPUNCTIS,
videlicet de sceua. Cap. III.

Præter illa decem pun-
cta, quæ locum obtinēt
vocalium tam longa-
rum, quàm breuiū, sunt
alia tria puncta quæ bre-
uissimarum vocalium vices gerant, ni-
mirum

mirum sceua, cateph patach, & chateph segol, de quibus ordine dicemus.

Sceua Hebræis שׂוּא vel שְׂוָה constituitur ex duobus punctulis vno super aliud perpendiculariter posito, hoc modo, :, quod quidem interdum quiescit, interdum sonat, quando quiescit, nullū sonum exhibet auribus, neque syllabam constituit, sed potius trahit literam sibi superpositam ad præcedentem, vt cum ea syllabam componat, vt cum dicimus הָלַךְ halach ambulauit.

Et hinc fortasse nomen accepit; videtur enim שְׂוָה dici à verbo שׁוּב quod est redire, quia literam suam, ad præcedentem trahit, & quodam modo redire facit. Atque hinc est, quod omnis litera in fine dictionis, exceptis quiescentibus, quæ sunt אָהוּ si nullum habeat punctum, censetur habere sceua, licet nō inueniatur expressum nisi sub literis כָּפֶת בְּגָדָה quando habent daghes lene, & præterea sub litera caph, etiam non habente daghes, ac in tribus alijs dictionibus, שֵׁט declinet. Prouerb. 7. קוֹשֵׁט veritas. Prouerb. 22. שֵׁק Potum dedit. Gen. 29.

Quando

Quando sonat, idem valet, quod e, breuissimum, & tunc syllabam constituit cum sua litera consonante ad morem aliarum vocalium, vt cum dicimus דְּבַר deuar verbum. Ad interno scendum autem quando sceua sonet & quando quiescat, hæ regulæ seruandæ sunt. Prima, sceua in initio dictionis semper pronunciatur, vt לִמְד lemod disce, non lmod. 2. in fine dictionis nunquam pronunciatur, vt וַיִּשֶׁתְּ vaijest, & bibit, non vaijeste. 3. in medio dictionis pronunciatur solum sub litera geminata, vt הַלְּלוּ halelu, laudate, non hallu רִיבֹנוֹן riueuon, non riuuon, & sub litera quæ habet punctum in ventre, vt לִמְדוּ limmedu, docuerūt, non limmdu; & post alterum sceua, vt יִלְמְדוּ ijlmedu, docebūt, non ijlmdu, & post vocalem longam, vt לַמְדָּה lameda, didicit, non lamda. Sunt autē hic duæ exceptiones: Vna, quando duo sceua sunt in fine; tunc enim vtrūque

que quiescit, etiam si primum sit post longam vocalem, & secundū sit post alterum sceua, vel sub litera habente punctum in ventre, vt **יִשְׁתֵּי בִּי** ijest, bibet, non ijeset, ijeuch, flebit, non ijeuech. Altera exceptio est, quando vocalis lōga notata est accentu grammatico, tunc enim sceua sequēs quiescit, vt **לִמְדֵנָה** lemodna, discite, non lemodena.

Observandum vero est, ad exactam pronunciationem sceua, cum post sceua sequitur litera gutturalis, ipsum sceua debere proferri fere ad eū modum, quo profertur punctum subiectum literæ gutturali, & si adsit accētus qui dicitur gahia, debere proferri planè eo modo quo profertur punctum literæ gutturalis: dicimus enim **תִּחִי** tichi, viuet, non techi. Idem dicendū est de sceua præcedente iod sine chiric; vergit enim tunc sceua ad sonum chiric, & si adsit gahia, sonat planè vt chiric, vt **בִּיָּד** bijad, in manu, non beijad.

Hęc de sceua simplici: nunc de cōposito & pūctis raptis dicamus. Chateph patach est punctum compositū ex sceua & patach, hoc modo -: & sonat

nat a breuissimum. Cateph segol, est punctū compositū ex sceua & segol, hoc modo ∴ & sonat e breuissimum.

Addunt aliqui tertium punctum raptum, nimirum cateph camets, quod sit o breuissimū, & distinguatur a camets catuph, quod est o breue, sed melius alij reiiciunt tertium illud punctū raptum, atque asserunt camets catuph, & cateph camets idem esse, nimirum o breue; siquidem puncta rapta propter literas gutturales porissimū inuenta sunt. Literæ enim gutturales initio dictionis non patiuntur vnquam sub se sceua simplex, neque etiam in medio dictionis, nisi præcedat accentus grammaticus, vt שלחני, misimus, vel præcedat chiric sub litera ser חיה, vt תחיה, viues, vel sequatur daghes lene, vt נאדר, magnificus, vel sequatur litera capax פ, solius daghes fortis, sed non affecta eiusmodi daghes, vt רעייתי, amica mea. Quoniam igitur literæ gutturales, vt plurimum nō possunt a sceua simplici moueri, ideo adduntur ea puncta, quibus gutturales maximè gaudent, nimirum patach, & segol, quæ clarissime, & facillime pronunciatur. Et sanè si sceua non solum cum patach & segol, sed etiam cum camets componeretur, nulla esset ratio, cur non etiam cum tsere, chiric, alijsq; punctis componi deberet. Notandum est puncta ista rapta inueniri etiā interdū sub literis geminatis.

30 DE DAGHES ET RAPHE
DE DAGHES, ET RAPHE
Cap. IIII.

Superfunt adhuc alia duo puncta, quæ etsi vocaliū literarum munere nequaquam funguntur, suo modo tamen pronunciationem non parum iuuant. Ea sunt דגש Daghes, & רפה Raphe. Daghes est punctum in medio literæ impressum, cuius officiū est vim quandam addere ipsi literæ. Est tamen duplex Daghes, lene, & forte. Lene roborat literam: Forte duplicat. Exemplum lenis בית beth, domus, non veth: Exemplum fortis דבר dibber, locutus est, non diber. Porro Daghes forte inueniri potest in omnibus literis, exceptis gutturalibus אהחע & ר.

Quamquam etiam aliquando Aleph & Resc
ר sed rarissime daghes recipiunt, vide Genes. 43.
23. 1. Esdr. 8. 18. Leuit. 23. 17. Iob 33. 20. & 1.

Reg. 1.

Reg. 1. 6. 1. Reg. 10. 24. 4. Reg. 6. 32. Prouerb.
10. 14. Prouerb. 15. 1. Cant. 5. 2. Psalm. 52. 5.
Hierem. 39. 12. Habac. 3. 13. Ezech. 16. 4.

Ratio vero cur infigatur daghes forte in literis multiplex est. Primo infigitur ad supplendum defectum literæ Nun in coniugatione Niphal, in defectiuis pe nun in verbo נתן nathan, in præpositione נ. Secundo ad supplendum defectum literæ geminatur in verbis duplicantibus ajjn, & ad supplendum defectum literæ ת in verbis quæ habent tertiam radicalem ת, & quando in hithphael ת & ט conueniunt.

Tertio, ad ostendendam coniugationis grauitatem in Piel, Pual, & Hithphael. Quarto, post ה demonstratiuum, & ו versiuum nisi sequatur litera sceuata. Quinto, sed raro solius Euphoniæ causa.

Daghes lene non reperitur nisi in his sex literis בגדכפת; quia tamen etiam hæ literæ daghes forte habere possunt, ideo vt sciamus vtrū daghes in his literis infixum sit forte, vel lene, hæc regula notanda est. Initio dictionis nunquam esse potest nisi daghes lene, & similiter in medio & fine post sceua quiescens. Itaque in hac dictione תזכור recordaberis, vtrumq;
daghes

32 DE DAGHES ET RAPHE
daghes est lene: in hac vero דגה lo-
cutus es, primum est lene, secundum
forte, tertium lene. Raphe Hebraice
רה, idest, lene, est virgula quædam
literæ superscripta hoc modo כַּ quæ
linea significat literam esse mollius
pronunciandam, quàm si haberet da-
ghes. Itaque literæ בגדכפה cum da-
ghes leni pronunciantur asperius, vt
latinæ literæ b, g, d, c, p, t. Si vero
habeant raphe כַּגד כַּפה pronuncian-
tur lenius, vt bh, gh, dh, ch, ph, th.
Est autem sciendum in plerisque li-
bris non exprimi istam virgulam ra-
phe, tamen semper subintelligi, vbi
nullum est daghes.

Quod vero ad orthographiam attinet vbi sit po-
nendum daghes, & vbi raphe, hæ regulæ seruan-
dæ sunt. Prima, Initio dictionis semper est raphe
præterquam in literis בגדכפה quæ daghes ha-
bent nisi litera præcedens fuerit vna ex quiescen-
tibus, quæ sunt אהו, quanquam etiam his præ-
cedentibus interdum habent daghes, nimirum si
litera quiescens non quiescat eo loco, vt פוגמל
Item si habeat accentum distinctiuum, vt

פוגמל

לְבִנָּה כֹכֶב luna; stella. Item si dictio quæ inci-
 pit ab vna ex literis כֶּפֶת sit
 monosyllaba, aut habeat accentū in penultima,
 vt וְכַחֲתָה פֶּסַח pascha sacrificasti, denique si ma-
 caph coniungit ה dictionis mo-
 nosyllabæ cū dictione inci piente ab vna ex literis
 כֶּנֶר כֶּפֶת aut econtrario, vt מֶה בָּעֵץ quæ cu-
 piditas, & יַעֲבֹה בִּי Secunda in medio,
 & fine di- ctionis post longam vocalem
 semper est raphe, nisi notetur accentu, tunc enim
 daghes esse potest, vt לֵמָּה vt quid, ex quo appa-
 ret sursec interdū pro parna vocali haberi,
 cum admittat post se daghes, vt הֻכְּחָה Tertia in
 medio & fine post vocalem bre uem sem-
 per est daghes, aut sceua silens, nisi notetur accen-
 tu, nam in שְׁכֵת habitarē, illud כ propter accen-
 tum nō ha bet daghes. Quarta, in medio &
 fine post sceua mobile & puncta rapta semper est
 raphe, præterquam in hac voce שְׁתִּי שְׁתִּים duo.
 Quinta, in medio & fine post sceua
 quiescens semper est raphe, præterquam in lite-
 ris כֶּה כֶּפֶת quæ habent daghes lenes, exce-
 ptis paucissimis, vt מַלְכֹת regina, עֲבָדִי serui,
 & similibus.

34 DE LITERIS QUIESCENTIB.
DE LITERIS QUIE-
scentibus. Cap. V.

Vatuor literæ, quæ hoc nomine continentur וְיָ & quiescentes dicuntur, quia interdum nullum sonum auribus exhibent, cuius ratio est, quod ut supra diximus, ijs utebantur olim Hebræi loco vocalium; nunc autem inuenta sunt puncta, quæ earundem vocaliū munere commodius funguntur. Itaque necessario literæ istæ post inuenta puncta, interdum sonant, interdum quiescunt; sonant, quando funguntur munere suo, idest consonantium; quiescunt, quando fungi deberent munere alieno, idest vocalium. Explicemus de singulis seorsim. & quiescit in medio & in fine post omnes vocales longas, & interdum post segol, & patach, ut וְיָ iuncus, & וְאֵרִי dominus.

minus. η quiescit solū in fine post camets, tserē, cholem longas vocales, & post segol, & patach breues, vt η os. η quis, post alias vocales longas nō facile reperitur litera η , tamen si inueniretur, sine dubio etiā in illis quiesceret. Est autem obseruandum interdum η in fine post longam vocalem non quiescere, ad quod significandū scribitur tunc punctum quoddam in medio eius hoc modo, η , vel hoc modo η , quod quidem punctum non est daghies, quia non duplicat, nec roborat literam, sed est η mappic id est eductor, quia educit sonum, dum facit vt litera sonet, quæ alioquin quieuisset. Solet vero mappic potissimum adhiberi in pronomine affixo generis foeminini, vt η filius eius, præterea in nomine Dei η & in quatuor verbis.

admirari, superbire, amare, splendere.

η

η

η

η

C 2

Quie

Quiescit in medio, & in fine post
tsere, segol, & chiric, alias sonat, vt i,
consonās. Porro in fine post camets,
patach, cholem, & scurec coalescit cū
præcedente, vt vocalis in diphtongū,
vt אֲדֹנָי adonai, Dominus, trisyllabum
דְּבָרַי deuarai, verba mea, similiter tri-
syllabum גֹּי goi monosyllabum gens,
בָּנֵי banui, ædificatus, duarum syllaba-
rum. Interdum etiam recipit mappic,
vt in dictione מַלְכוּת regna, & ראשית
principia. י quiescit in medio & in
fine sub cholem, & in schurec, alias so-
nat, vt u, consonans, & in fine post ca-
mets, & patach, tsere, & chiric, coale-
scit more vocalis in diphtongum, vt
דְּבָרָיו deuarai, verba eius, קָוָה cau, li-
nea, שָׁלוֹם faleu, quietus, פִּי piu, os eius.

Notandum vero est quiescentem literam neces-
sariam esse longarum vocalium prolationem, &
ideo semper eis vel actu vel potestate adesse: idcir-
co enim in illa sententia לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל non
facies tibi sculptile illud פֶסֶל non
habet daghes lene, quia præcedit ה, virtute con-
tentum in camets dictionis לֹא.

De accentibus. Cap. VI.

Accentus Hebræis tri-
plex est Rethoricus ,
Grammaticus, Musicus.
Rethoricus retinet syl-
labã , vel cõiungit cum
alia, ornatus gratia: Grammaticus at-
tolit syllabã, vt accentus acutus Gre-
corum, & præterea distinguit oratio-
nem, vt apud Latinos puncta & virgu-
læ. Musicus designat tonũ, quo syl-
ba cani debet. Porro rethorici accen-
tus quatuor sunt. Primus dicitur Me-
theg, cuius officium est retinere syl-
bam, quã afficit, & scribitur sub litera
hoc modo 𐤌. Secundus dicitur maz-
ze, cuius idem est officiũ , & scribitur
supra literam hoc modo 𐤍. Tertius di-
citur Gahaia , & est retinaculum so-
lius puncti sceua, cum metegh, & maz-
ze alijs punctis adiungãtur , scribitur
autẽ sic 𐤎. Quartus dicitur Maccaph,

cuius officium est coniungere vnā dictionem cum alia, & scribitur inter duas dictiones hoc modo כִּלְגִּי.

Grammatici accentus numerantur triginta & vnus, nimirum viginti reges, & vndecim ministri, qui omnes acuunt syllabam, quam afficiunt; & præterea distinguunt orationē, quam, quod attinet ad distinctionem, ex tanto numero, solum quatuor sunt proprie grammatici; reliqui enim magis musicæ, quàm grammaticæ deseruiunt. Primus dicitur sopherasuch, siue siluc, cuius officium est acuere syllabam, & distinguere periodos, scribitur autem sub litera hoc modo, פ, ita vt figura non distinguatur à Metegh. Facile tamen vnum ab alio internoſces, si animaduertas è duobus accentibus in eadem dictione positis, priorem esse Rethoricum, posteriorem Grammaticum, vel si vnus tantum sit, eum necessario esse grammaticum; nulla

nulla enim est dictio sine accentu grammatico, nisi ea, quæ per macaph cum alia iungitur. Secundus est Athnach, qui præterquam quod syllabam attollit more aliorum, distinguit medias periodos, seu membra orationis, & hoc modo sub litera pingitur ꝑ, hunc tamen vsum non habet in libro Iob, Psalterio, & Prouerbijs. Tertius est Zachephcaton qui & syllabam acuit, vt cæteri, & concisa distinguit, & hoc modo supra literam notatur ꝑ̇. Quartus est Reuia qui minimis distinctionibus seruit, & hoc modo supra literam scribitur ꝑ̇̇. Cæterorum nomina & figuras, quamuis ij negligi potuissent, hic breuiter subijciemus, ne quid vel à curiosis desideretur.

ACCENTVS REGII.

ב	לְגֵרְמֵהִי	11	ב	סוּף פֶּסוּק	1
ב	גֶּרֶשׁ	12	ב	אֶתְנַח	2
ב	גֶּרֶשִׁים	13	ב	זָקַף קֶטֶן	3
ב	יָתִיב	14	ב	זָקַף גָּדוֹל	4
ב	וֶרְקָא	15	ב	רִבֵּיעַ	5
ב	פֹּזֵר גָּדוֹל	16	ב	תְּבִיר	6
ב	פֹּזֵר קֶטֶן	17	ב	טֶרְחָא	7
ב	קֶרְנֵי פֶתַח	18	ב	סְנוּלָא	8
ב	שְׁלֵשֶׁת	19	ב	פֶּשְׁטָא	9
ב	תְּלִישָׁא גָּדוֹלָה	20	ב	פֶּסִיקִי	10

ACCENTVS MINISTRI.

ב	מִרְכָּא	6	ב	מוֹנַח	1
ב	מִרְכָּא פְּפוּלָה	7	ב	עֲלוּי	2
ב	קֶרְמָא	8	ב	מְכַרְבֵּל	3
ב	תֶּרְסָא	9	ב	מַהֲפֶךְ	4
ב	דֶּרְגָא	10	ב	מָאִילָא	5
ב	יֶרַח בְּנִיזְמוֹ	11			

Quantum autem ad sedem accentuum hæc regula tradi possunt. Accentus grammaticus in penultima syllaba collocatur. Primo in omnibus nominibus & verbis, quæ habent Segol in ultima, vt **בגד** vestis, **קדש** sanctitas, **ספר** liber, **מות** mors, **לכת** ambulare, & **ידע** idē dicendū est de ijs, quæ habent patach in ultima loco segol, quando nimirum ultima, vel penultima est **ח**, vel **ע**, vt **דעת** scientia, **פסח** pascha. Hæc tamen regula locum nō habet, quando ultima thematis est, **ה**, dicimus em̄ **משה** Moses, **בונה** ædificans, nisi forte sequatur dictio monosyllaba aut millel. Secūdo in illis omnibus nominibus quæ habēt camets, vel patach ante iod mobile, vt **בית מצרים** domus Ægypti, ad quam regulā pertinent omnia dualia. Tertio in illis nominibus, quæ desinunt in iod præcedente chiric, si punctum penultimum fuerit cholem, vel segol, vt **קושי** duritia, **חולי** infirmitas, **שבוי** captiuitas. Quarto, in illis quæ termināt ut in scurech præcedente **ה**, vt **בהו** vacuitas, **תהו** desolatio, **פקדהו** visitauit eū. Quinto, in præteriti secunda persona singularis numeri, masculini generis, & prima persona cōmunis generis, vtriusque numeri, vt **למדת למדתי למדנו** didicisti, didici, didicim⁹, nisi forte adsit vau versiuum, tunc enim aliquando accentus ponitur in ultima. Sexto, in præteriti tertia persona plurali: quādo propter paulatim vertitur sceua in punctum longum, vt **למדו** didicerunt, pro **למדו חפצו** voluerūt, **יכלו**.

כָּוְלוּ, potuerunt, pro יָכְלוּ. Idem dicendum est
 de tertia singula כָּוְלוּ, ri fœminini gen. vt
 לָמְדָה, didicit, pro לָמְדָה. Septimo, in præteriti
 tertia plura כָּוְלוּ, li, & tertia singulari fœ-
 minini gen. verborum quiescentium, vel dupli-
 cantium Aijñ, vt כָּוְלוּ in ellexerunt, כָּוְלוּ intel-
 xit סָבִיב circuitur, סָבִיב circuit.
 Octauo, in tertia præteriti, quan-
 do sequitur dictio monosyllaba, vel alia habens
 accentum in prima syllaba, vt כָּוְלוּ עִיר edificauit
 ciuitatem, קָרָא לַיְלָה voca- uit noctē,
 Idem ser- uatur in participijs ver-
 borum quiescentium lamed he, vt כָּוְלוּ עִיר edi-
 ficans ciuitatem. Nono in secunda plu-
 rali gen. fœm. imperatiui, & secunda ac tertia plu-
 rali generis fœminini futuri, vt לָמְדְּנָה discite,
 תִּלְמְדְּנָה discetis vel discēt. De cimo in
 coniugatione Hiphil, in tertia plurali,
 tertia singulari fœm. gen. vt הִפְקִירוּ præfecerūt,
 תִּפְקִירָה præfecit. In reli- quis omni-
 bus, tam nominibus, quàm verbis, ac-
 centus grammaticus collocatur in vltima.

43

PARS SECVNDA QVÆ
EST DE NOMINE.

Deijs quæ nomini generaliter
accidunt. Cap. I.

Explicuimus ea quæ perti-
nent ad rationem legen-
di, & scribendi verba he-
braica. Nunc de parti-
bus orationis, quæ tres
sunt apud Hebræos; Nomen, cū quo
pronomen coniungunt; Verbum, cui
etiam participium annectunt; & Di-
ctio, quæ præpositiones, coniunctio-
nes, aduerbia & interiectiones com-
plectitur, suo ordine differemus. Ac
primum de nomine in vniuersum di-
cendum est: deinde de singulis nomi-
num formis, siue speciebus: Nomini
in vniuersum accidunt quatuor, ge-
nus, numerus, casus, & regimen geni-
tiui. Genera in Hebraicis nominibus
tria sunt, masculinum, foemininum,

com-

commune. Neutro carent Hebræi, sed pro eo fœmininū vsurpant, vt B. Hieronymus annotauit in commentario ad finem 7. cap. Ecclesiastæ. Masculina terminantur quouis modo, præterquam in ה, præcedente camets, vel in ת, præcedente segol, chiric, vel scurech, vt דָּבָר verbū, אִישׁ vir. Excipiuntur numeri cardinales, de quibus suo loco. Fœminina terminantur in ה, præcedente camets & accentu in vltima, vt אִשָּׁה mulier, vel in ת præcedente segol & accētū in penultima, vt קֶשֶׁת arcus, vel præcedēte chiric, aut scurech, & accētū in vltima, vt גְּפִרִית sulphur, מַלְכוּת regina. Sunt tamen præter hæc nonnulla irregularia, quæ sunt fœminina, & tamen non terminantur altero horum modorū, vt רוּחַ ventus, אֶבֶן lapis, præterea omnia nomina vrbiū, & regionum, nec non membra quæ natura sunt gemina, vt oculus, auris, pes, manus, & cætera, quocunque terminentur

minentur modo, fœminina sunt. Cōmunia terminantur quolibet modo more masculinorum, & ferè sunt huius generis nomina animalium, vt בקר bos, חזיר sus, &c. Numeri nominum Hebraicorum sunt tres, singularis, pluralis, dualis. Singularis terminatur varijs modis, vt iam diximus. Pluralis in masculinis fit singulari addito ים vt à דבר fit דברים. In fœmininis quæ desinunt in ה mutatur ipsum ה in ות, vt a טובה, bona, fit טובות in ijs, quæ desinunt in ת præcedente segol, additur ות, vt à קשת arcus, fit קשתות, in ijs, quæ desinunt in ת præcedente chiric, aut scurech, mutatur vltima syllaba in ות, vt à גפרית sulphur, fit גפריות à מלכות, regnum, fit מלכיות. Obseruandum autem est interdum nomina quæ in singulari habent terminationem masculinā, in plurali habere fœmininā, & contra, vt אב pater, אבות:

יונה columba, יונים. Dualis numerus
 non differt à plurali, nisi quod penul-
 tima litera in plurali est iod quiescēs
 in chiric, vt אלפים multa millia, in dua-
 li autem est iod mobile sub se habens
 chiric, præcedente patach, vt אלפיים
 duo millia. Sortiuntur autem dualem
 numerum ea solum nomina, quæ natu-
 ra sunt geminata, vt עינים oculi, אזנים
 aures, & similia. Porro sunt quædam
 nomina, quæ solum habent numerum
 singularem, vt צאן pecus, זהב aurum:
 quædam quæ solum habent pluralem,
 vt חיים vita, בתולים virginitates,
 נעורים pueritiæ: quædam quæ solum
 habent dualem, vt מים aqua, שמים ce-
 li, מולות molæ. Casus Hebræi nullos
 habent, sed eos tamen interdum per
 articulos designāt, hoc modo דבר ver-
 bum, הדבר siue של דבר verbi, לדבר ver-
 bo. את דבר verbum, הנה דבר o verbum,
 מדבר a verbo. Obseruandum autē est,
 nullum horum esse purum articulum,
 siqui-

siquidem ה, est etiam aduerbium vocandi, ו, & ו, sunt præpositiones, vt infra docebimus, ו non est in vsu in diuinis literis, sed solum apud Rabinos. Obseruandum est etiam ה, nō solū genitiuo, sed etiam cæteris omnibus casibus iungi posse; pariratione ו non solū datiuo, sed etiā genitiuo, & accusatiuo interdum seruire; Denique ו non solum accusatiuum, sed etiam nominatiuum, datiuum, & ablatiuum aliquando designare.

Vide plura in fine grammaticæ, vbi de dictionibus indeclinabilibus agitur.

Regimen genitiui in masculinis numeri singularis, non mutat ordinarie nisi puncta longa in breuia, vt שר princeps, in regimine שר ארץ princeps terræ. In numero autem plurali aufert litteram vltimam, & mutat chiric in tse-re, vt שר' principes, שר' ארץ principes terræ. In duali aufert similiter vltimam litteram & chiric; & mutat

patach

48 DE VARIIS NOMIN. FOR:
 patach in tsere, vt עֵינַי oculi, in regi-
 mine עֵינֵי יוֹנִים oculi columbarum. At
 in nominibus fœmininis quæ termi-
 nantur in ה præcedente camets mu-
 tatur ה, in ת, & camets in patach, vt
 מַלְכָּה Regina, מַלְכַּת מִצְרַיִם Regina Æ-
 gypti: quæ terminantur in ת, nihil
 mutant, & similiter in plurali fœmi-
 nina omnia nihil mutant.

DE VARIIS NOMINVM

formis. Cap. II.

Omina apud Hebræos,
 vt etiam apud alias gē-
 tes, alia sunt propria,
 alia appellatiua, in qui-
 bus nihil aliud notan-
 dum occurrit, quàm quòd propria no-
 mina carent numero multitudinis, re-
 gimine genitiui, ה, demonstratiuo,
 & pronomine affixo. Item alia sub-
 stantiua, alia adiectiua sunt, quæ hoc
 solum in hac lingua peculiare habet,
 quod

quod ab Hebræis dicitur nomen תִּאֵר, idest formale, siue adiectiuum omne illud, quod mouetur de masculino in foemininum per additionem literę ה, vt מַלְכָּה, regina, מֶלֶךְ, rex, טוֹב, bonus, טוֹבָה, bona: itaque multa vocant ipsi adiectiua, quæ nos substantiua nominamus. Comparatiua & Superlatiua non habent: sed circumloquuntur per duas particulas מֵן & מְאֹד hoc modo, טוֹבִים דוֹרֶיךָ מֵן, idest, boni amores tui præ vino. Cant. i. quod nos dicemus, meliores vino amores tui. וְהֵנָּה טוֹב מְאֹד, idest, bonum valde. Gen. i. quod nos diceremus, & erat optimū.

Sunt denique alia nomina primitiua, alia deriuatiua. Primitiua dicuntur quæ non deriuantur alinnde, sed ex ipsis deriuantur alia: talia sunt quæ ipsam radicem continēt; vocatur autem radix illa dictio, siue sit verbum, siue nomen, quæ in dictionario maiusculis literis notatur, quæque ordinarie tribus tantum literis constat, & ex qua per aliquam mutationem deducuntur multæ alię dictiones, vt דָּגֵל, idest, vexillum, nomen est primitiuum, inde enim fit עָרָגָל, idest erigere vexillum, דָּגוּל, idest, insignis, siue p̄clar, נִדְגָלוֹת.

D idest,

ideſt, caſtra cū vexillis. Deriuatiua dicuntur quæ de ſcendunt à radice, ſiue primaria illa dictione: quod fieri poteſt quatuor modis. Primo, per additionem. Secundo, per detractiōem. Tertio, per vtrumque ſimul. Quarto ſine additione, vel detractiōe, per ſolam mutationem punctōrū. De ſingulis modis ſeorſum, & ordine explicemus. Per additionem formantur nomina deriuatiua cū ad radicem additur vna ex his literis **האמנתי**. Et quidem **ה**, format nomina, quando additur in fine; ſi tamen accentus ponatur in penultima, vt **לילה** nox. Si enim accentus ponatur in vltima, tunc litera **ה**, non eſt formatiua nominis, ſed ſignū generis fœminini. Addunt quidam **ה**, formatiuum interdum præponi, vt in voce **שמעות ה** auditus, ſed fortasſe falluntur: illud em̄ **ה**, demonſtratiuum eſſe videtur. Vide infra c. de literis ſeru. litera **ה**.

א, Format nomina quando præponitur, & ſub ſe habet patach, aut ſegol, vt **אצבע**, digitus, **אשמורה** custodia.

מ, Præponitur & ſub ſe chiric, aut patach, requirit, vt; **מומור** pfalmus, **מאכל** cibus, interdū ſed raro poſtponitur, vt **שלשום** nudiuſtertius.

נ Præponitur cum format nomina propria, vt **נפתלי**, poſtponitur autem cum format cetera, & interdum eſt ſimul nota diminutionis, vt **שבתון** ſabbatulum, **אישון** paruus vir.

ת Præponitur interdum & ſub ſe habet chiric, aut

aut patach, vt **תָּרָהֶר** cedrus, **תַּלְמִיד** discipulus,
 interdum post **תָּרָהֶר** ponitur, vt **זָפְרִית** sul-
 phur, **מַלְכוּת** regnum, interdum præ-
 nitur, & postponitur, vt **תְּפִאֲרֶת** gloria,
 interdum etiam habet sceua, vt **תְּהִלָּה**
 laus.

Præponitur cum format nomina propria, vt
יְהוָה, & hinc apparet nomen illud **יְהוָה**
 esse propriū nomen Dei: post
 ponitur autem cum format nomina gentilia, vel
 patronymica, vel numeralia ordinalia, vt **עֲבָרִי**,
 Hebræus, **צִרְפָּתִי** Gallus, **שֵׁנִי** secundus,
שְׁלִישִׁי tertius. Per detractionem for-
 mantur nomina ab illis radicibus, qua-
 rum prima litera est nun vel iod, vt **שֵׁי** sublimi-
 tas, à verbo **נָשָׂא** leuare, & **צָא** for-
 des, à ver-
 bo **יָצָא** exi-
 uit. Item ab illis, quarum se-
 cunda litera est vau, vt **גֵּר** peregrinus, a **גָּר**,
 peregrinari, **צָר** hostis, a **צָוֵר** obsidere. Itē
 ab illis, quarū tertia est he, vt **בֵּן** filius, à **בָּנָה**,
 ædificare, **אָב** pater, ab **אָבָה** vo-
 luit: deni-
 que ab il-
 lis, quarū secūda & tertia sunt
 similes, vt **חָץ** sagitta, à **חָצַץ** sagittare, **עֹז** forti-
 tud o, à **עָזָז** fortifica-
 re.

Per additionem & detractionem simul for-
 mantur illa nomina quæ deriuantur à radicibus
 proxime notatis, & simul asciscunt vnam ex lite-
 ris heemanticis, idest ex illis sex **האמנתי**. Quæ
 enim fiūt à radice, cuius prima litera est nun, ascis-
 cunt vt plurimum mem in principio cum patach
 vt **בָּטֵעַ** plantatio, à verbo **נָמַע** plantare, & quæ
 fiunt à radice, cuius prima litera est

iod, asciscunt mem, vel tau in principio, cum cho-
lem, vt מושב cathedra, a verbo ישב sedere, תורה
confes fio, ירה confiteri.

Quæ fiunt à radice cuius secunda litera est vau
asciscunt mem in principio cum camets, vt מקום
locus, a verbo קום surgere: asciscunt etiam
& alias literas, vt tau initio vel in fine, ה, & ך, in
fine, sed hæc omnia vsus melius docebit.

Quæ fiunt à radice cuius tertia est he, asciscunt
vt plurimum mem, in capite cum patach, aut chi-
ric, vt מראה visio, a ראה: videre, מקנה posses-
sio, à קנה: posside- re.

Quæ denique fiunt à radice, cuius secunda &
tertia sunt similes, asciscunt initio mem cum ca-
mets, aut r fere, vt מסך aulæum, סכך: tegere,
מסב, circuitus, à סבב cir- cuire.

Per solam mutationem punctorum quæ deri-
vantur nomina à suis radicibus, facillima sunt, vt
מלך rex, מלך: regnare, דרך via, דרך: tende-
re, si- quidem e- que cito re-
periuntur, atque ipsæ radices.

DE

DE NOMINIB. NUMERALIB. 53
DE NOMINIBVS NUME-
merabilibus. Cap. III.

Omina numeralia cardi-
nalia tria quædã apud
Hebræos habent pro-
pria: Vnũ, quod mascu-
lina habent terminatio-
nem fœmiuinorũ, & è contrario fœmi-
nina masculinorũ, paucis exceptis; Al-
terũ, q̃ nomina ista numeralia numeri
singularis iunguntur substantiuus nu-
meri pluralis, & è contrario: dicimus
enim **המש שנים**, quinque anni, **המשים**
שנה quinquaginta annos. Tertiũ, q̃ nu-
meri minores præponũtur maioribus,
in cõpositione præcipue, vt perspicuũ
est ex illis verbis Gen. 5. Et vixit Seth
postquã genuit Enos **שבע שנים ושמונה**
מאות שנה septem annos, & octingen-
tos annos. Porro ad maiorem cõmo-
ditatem studiosorum tabulã omnium
numerorum subiiciemus.

Numeri cardinales.

Generis foem.	Generis mascul.	
Regim. Absolut.	Regim. Absolut.	
אחת	אחד	Vnus
שתי	שנים	Duo
שלש	שלושה	Tres
ארבע	ארבעה	Quatuor
חמש	חמשה	Quinque
שש	ששה	Sex
שבע	שבעה	Septem
שמונה	שמונה	Octo
תשע	תשעה	Nouem
עשר	עשרה	Decem
אחת עשרה	אחד עשר	Vndecim
שתי עשרה	שנים עשר	Duodecim
שלש עשרה	שלושה עשר	Tredecim
ארבע עשרה	ארבעה עשר	Quatuordecim
חמש עשרה	חמשה עשר	Quindecim
שש עשרה	ששה עשר	Sextdecim
שבע עשרה	שבעה עשר	Septemdecim
שמונה עשרה	שמונה עשר	Octodecim
תשע עשרה	תשעה עשר	Nouemdecim

Deinceps

Deinceps communis sunt generis
vsque in infinitum.

Quinquaginta Quadraginta Triginta Viginti
חמשים ארבעים שלשים עשרים

Nonaginta Octoginta Septuaginta Sexaginta
תשעים שמנים שבעים ששים

Bis mille Mille Pluries centū Bis centum Centū
אלפים אלף מאות מאה מאתים

Bis decem millia Decem millia Pluries mille
רבואתים רבבה רבוא אלפים

Pluries decem millia.

רבבות vel רבבות:

Numerus ordinalis.

Generis fœminini.

Secunda Prima

שנית ראשונה

Quarta Tertia

רביעית שלישית

Sexta Quinta

ששית חמשים

Octaua Septima

שמינית שביעית

Decima Nona

עשירית תשיעית

Generis masculini.

Secundus Primus

שני ראשון

Quartus Tertius

רביעי שלישי

Sextus Quintus

ששי חמשים

Octauus Septimus

שמיני שביעי

Decimus Nonus

עשירי תשיעי

Deinceps vtuntur Hebræi solo numero cardinali.

D 4

DE

DE PRONOMINE

Cap. IIII.

Quatuor sunt Hebræis pronomi-
na, Primitiuum, Deriuatiuum,
feu Possessiuum, Demonstrati-
uum, & Relatiuum.

Inflexio pronominis Primitiui.

Nominati- uus sing.	Genitiuus	Datiuus	Accusati- uus.	Ablatiuus
ego c. g. אני ואנכי	mei c. gen. שלי	mihi c. ge. לי	me c. gen. אותי	à me c. ge. ממני
tum m. gen. אתה	tui m. ge. שלך	tibi m. ge. לך	te m. gen. אותך	à te m. ge. ממך
tu fœm. g. את	tui fœ. ge. שלך	tibi fœ. ge. לך	te fœm. g. אותך	à te fœ. ge. ממך
ille m. ge. הוא	illius m. g. שלו	illi m. gen. לו	illum m. g. אותו	ab illo m. g. ממנו
illa fœ. ge. היא	illius fœ. g. של	illi fœ. ge. לה	illæ fœ. ge. אותה	ab illa f. g. ממנה

Nominati- uus plur.	Genitiuus	Datiuus.	Accusati- uus.	Ablatiuus
nos c. gen. אֲנֹכֶנּוּ	nostrū c. g. שֵׁלֵנוּ	nobis c. g. לָנוּ	nos c. gen. אֹחֵנוּ	à nobis c. g. מִמֶּנּוּ
vos m. ge. אַתֶּם	vestrū m. g. שֵׁלְכֶם	vobis m. g. לָכֶם	vos m. ge. אַתְּכֶם	à vob. m. g. מִמֶּכֶם
vos fœ. ge. אַתֶּן	vestrū f. g. שֵׁלְכֶן	vobis f. g. לָכֶן	vos fœ. ge. אַתְּכֶן	à vobis f. g. מִמֶּכֶן
illi m. gen. הֵם	illorū m. g. שֵׁלֵהֶם	illis m. g. לְמֹלֵהֶם	illos m. ge. אֹתָם	ab illis m. g. מֵהֶם
illæ fœ. ge. הֵן	illarū f. g. שֵׁלֵהֶן	illis fœ. ge. לָהֶן	illas fœ. g. אֹתָן	ab illis f. g. מֵהֶן

Est autem hoc loco obseruandum, Pronomen ipsum integrum esse illud quod habetur in nominatiuo, quo etiam vtimur pro vocatiuo. Pro casibus reliquis fit quædam compositio ex articulis, & vltimis literis pronominis, vt ex præmissa tabella intelligi potest.

Iam

Iam vero Pronomen Possessivum fit ex ultimis literis Pronominis Primitivi, adiunctis cuicunque nomini, eo modo quo adiuntur articulis.

Exemplum Pronominis Possessivi.

primę personę cōm. gen.	secūde personę masc. gen.	secūde personę fœm. gen.	tertię personę masc. gen.	tertię personę fœminini gen.
verb. meū דְּבָרִי	ver. tuum. דְּבָרְךָ	ver. tuum דְּבָרְךָ	verb. eius. דְּבָרוֹ	verbū eius דְּבָרָהּ
verba mea דְּבָרֵי	verba tua דְּבָרֶיךָ	verba tua. דְּבָרֶיךָ	verba eius דְּבָרָיו	verba eius דְּבָרֶיהָ
ver. nostrū דְּבָרֵינוּ	ver. vestrū דְּבָרֵכֶם	ver. vestrū דְּבָרֵכֶן	verb. eorū דְּבָרָם	verb. eorū דְּבָרָן
verba nra. דְּבָרֵינוּ	verba vra. דְּבָרֵיכֶם	ver. vestra. דְּבָרֵיכֶן	verba eorū דְּבָרֵיהֶם	verba eorū דְּבָרֵיהֶן

Demonstrativum pronomen numeri singularis masculini generis est וְהִי hic, iste fœminini gen. וְזו, וְזוה, וְזאת, hæc, ista; communis ge-

nis generis, וְהִי־, & הָאֵלֶּה. In numero
autem plurali vtriusque generis אֵלֶּה &
אֵלֶּה isti & istæ.

Relatiuum pronomen extra inter-
rogationem, est אֲשֶׁר vtriusque gene-
ris, & numeri: significat enim, qui,
quæ, quos, quas, cuius, cui, quorum,
quarum, quibus, &c. & loco huius sæ-
pe ponitur sola litera שׁ.

Interrogatiua sunt מַה מַּה מַּה מַּה,
quorum primum dicitur solum de ho-
mine, vt מַה מַּה מַּה מַּה, quis tu fili mi? re-
liqua tria dicuntur de omnibus rebus
excepto homine, vt מַה מַּה מַּה מַּה,
quod iudiciũ, siue quis habitus illius
viri? Est autem obseruandum, quan-
do post מַה vel מַה sequitur aliud rela-
tiuum, tunc ipsum מַה vel מַה, non so-
nare quis vel quid, sed is, vel id, vt
מַה מַה מַה מַה id quod fuit.

60 DE MUTATIONE PUNCT.
DE MUTATIONE PUNCT.
torum in nominibus. Cap. V.

Quinque sunt causæ, cur aliquando puncta vocalia mutantur in nominibus. 1. est accentus. 2. regimen genitiui. 3. numerus multitudinis. 4. genus fœmininum. 5. coniunctio cum pronomine possessiuo, quod & affixum dici solet.

Accentus duobus modis puncta mutare solet, nam accentus distinguentes, nimirum Siluc, Athnach, Zacephaton, & Reuia, frequenter mutant vocales breues in longas, vt - & : in & : ac : in vel : in ו in ו, hinc propter huiusmodi accentus sæpe legimus שמש sol, pro שמש : ארץ terra, pro ארץ : שמחו : letabuntur, pro שמחו : חפצו : volent, pro חפצו & similia; contra vero accētus qui dicitur Macaph, vt plurimū vocales longas mutat in breues:

hinc

hinc מֵהֵנָּה ante macaph vertitur in מֵהֵנָּה,
& לֵהֵנָּה vertitur in לֵהֵנָּה & sic de cæteris.

Aliæ quatuor causæ non mutant omnia puncta, sed solum quatuor, videlicet . . . i de quorum mutatione antequam explicemus, obseruanda sunt duo: vnū est, præter illa quatuor puncta, etiam sceua interdum mutari, sed ideo nō numerari inter puncta mutabilia, quod nec sit punctum proprie, sed semipunctum: nec mutetur ob illas causas, ob quas mutantur alia puncta, sed solū ne duo sceua in initio concurrant, vt vtrumque videatur legendum; tunc enim primum sceua vertitur in chiric, vt verbi gratia dicimus, לֵלְמוֹר ad discendum, pro לֵלְמוֹר: si autē primum sceua sit compositum, vt sub gutturalibus ordinariè contingit, auferitur solum ipsum sceua, & remanet purum patach, aut purū segol, vt pro עֵנִי dicimus עֵנִי mansueti, & pro עֵגְלוֹ dicimus עֵגְלוֹ vitulus eius. Alterum est

est, quod obseruari volumus, nomina omnia aut esse monosyllaba, aut dissyllaba, aut polysyllaba, sed tamē eandē esse rationē hoc loco dissyllaborū, & polysyllaborū: in polysyllabis enim non mutantur nisi duo vltima puncta, prioribus immotis permanentibus, nisi forte sceua mutandum sit in chiric, ne duo sceuaim simul legantur, vt in nominibus fœmininis plerumque accidit: dicemus ergo ordine, qua ratione mutetur singula puncta, tam in monosyllabis, quàm in vltima, & penultima polysyllaborum.

De ^{***}1 Monosyllaba, quæ habent puncta in mono mutabilia, illa sunt quæ fiunt à radicibus syllabis. incipientibus à nun, vel a iod, vel quæ deriuantur à radicibus duplicantibus secundam, vel habentibus literā vau in secūda, aut literam he in tertia.

De mo- Et quidem primi ordinis vnum tantum est monosyllabum, nimirum נרד נרד
nosylla- Nardus, quod in plurali facit נרדים cū
bis ex ra affixo
dice Pe-
nun.

affixo יִנְרָרִי. Secundi ordinis duo so-
lum inueniuntur, nimirum נֶגֶשְׁתִּי
à verbo נֶשָׁא exire, & יִדְעָא sciētia, à יָדַע sci
re, quæ punctū suum nunquā mutant.

De mo-
nosylla-
bis ex ra-
dice Pe-
iod.

Tertij ordinis multa sunt monosyl-
laba, quæ quidem puncta sua non mu-
tant, donec monosyllaba manent: si
autem propter affixa pronomina aut
aliam quālibet causam fiant polysyl-
laba mutāt longas vocales in breues,
camets in patach, tseri in chiric, cho-
lem in chibbuts, quia tunc accedente
tertia litera incipit daghes apparere,
qui latebat in secunda, vt לֵוִי fortis in
plurali facit לְוִיִּם capra in plurali
לְכוֹרִים fortitudo, in plurali לְכוֹרִים. Sunt
etiā quinque huius ordinis quæ irregula-
riter mutāt patach in chiric, vt שֶׁרֶשֶׁר
צֶדֶק מִס פֶּת סֶפֶם שְׁכֵם צָדִים כְּסִים פְּתִים
limē, laqueus, latus, tributū, buccella.

De mo-
nosylla-
bis ex ra-
dice du-
plicante
secundā

Quarti ordinis monosyllaba sunt
etiā permulta, sed quæ ordinarie pun-
cta vocalia non mutant. Sunt tamen

De mo-
nosylla-
bis ex ra-
dice ain
vau.

hic aliquot exceptiones. Prima quarundam vocum, quæ longas vocales in alias longas irregulariter mutant, nimirum יום dies, & ראש caput, & עיר ciuitas, quæ faciunt in plurali ימים & ראשים & ערים & טוב bonum, quod in regimine facit טוב. Secunda est eorū nominum, quæ habent patach sequente iod mobili, vt ילד oliua, יין vinum, quæ in regimine, cum affixis, & in plurali mutant patach in tseri, & iod mobile in iod quiescens: dicimus enim ילד oliua ילד oliua eius ילד oliua עין חיל בית oliua campi, similiter oculus, exercitus, domus, in regimine singulari faciunt עין חיל בית at in plurali paulo aliter: nimirū עינים חילים בתים. Idem accidit quibusdam nominibus, quæ vau mobile vertunt in vau quiescens: dicimus enim מות מות mors, mortes eorum. Tertia exceptio est eorum quæ vau quiescens mutant in vau mobile, nimirū שוק שוק lebes, armus,

armus vel platea, quæ in plurali faciunt. שררים, שוקים, דורים.

Quinti ordinis monosyllaba, quæ plurima sunt, si habeant camets, illud sæpe mutât in regimine plurali in sceua: aliàs autem nihil mutant, vt למה nus, in regimine ל. cû affixo ל in plurali לים. in regimine plurali לים.

De monosyllabis ex ra dice La-med he.

Excipiuntur פater, & אfrater, quæ in regimine & cum affixis recipiunt iod, vt אפater eius, אפfrater tuus. Si autem habeant tsere, non mutant suum punctum, vt אלignum, אעץ. Excipiuntur בfilius, & ש nomen, quæ in regimine singulari mutant tsere in segol; & cum affixis in sceua; in plurali autem ב sequitur regulam masculinorum, ש foemininorû, hoc modo; ב, in regimine ב: cum affixo ב: in plurali בים. ש in regimine ש: cû affixo, ש: in plurali שים. Sunt etiam duo, quæ habent segol. א os, & אagnus, quorum prius ver-

De ca- pteris pendi- ma.

tit segol in chiric in regimine, & omnibus affixis, ac numero plurali. dicimus enim פֶּה, in regimine פֶּ: cum affixo פֶּ: in plurali פִּים. posterius autē vertit segol in tsere in regimine; cum affixis vero loco, he, recipit iod mobile, hoc modo שֶׁה, in regimine שֶׁ: cū affixo שִׁהּ.

De camets sub penultima.

Nunc de poly syllabis explicandum est. Camets igitur sub penultima litera existens mutatur semper in sceua simplex, nisi litera superscripta sit gutturalis. tunc enim mutatur in sceua compositum, quæcunque accadat causa mutationis, vt שָׁכַן vicinus שכנים vicini שכניו vicinus eius שכנה vicina.

Excipiuntur illa, quæ deriuantur à radice duplicante secundam literam; ea siquidem non mutāt vnquam suum camets, dicimus enim מִן clypeus, in regimine מִן: cum affixo מִן: in plurali מִנים.

Quædam etiam ex ijs quæ deriuantur

tur à radice habente ה, in tertia, non mutant suum camets, vt שֶׁהָ אger: quod in regimine quidem facit שֶׁהָ, sed in plurali & cum affixis abijcit ה, radicale, sed punctum camets nō mutat: dicimus enim שְׁוֹת שְׁרִים שְׁרָה שְׁרִי.

De tere
sub p
muta

De ca-
mets sub
ultima.

Camets sub vltima mutatur in singulari in patach ob regimen, & cum affixis כָּם & כֵּן: mutatur vero in plurali, in sceua ob regimen, & cum affixis כָּם, כֵּן, הָם, & הֵן. alias inuariatum permanet, vt דָּבָר, verbum. in regimine singul. דָּבָר: in plurali דְּבָרִים: in regim. דְּבָרִי: cum affixis, vide exempla superius pag. 58.

Excipiuntur nomina, quæ habent א in fine; illa enim in regimine singulari non mutant camets in patach, sed manet camets, & in eo quiescit litera א, vt צִבְיָה, exercitus. in regimine צִבְיָה.

Excipiuntur etiā nomina, quæ deriuantur ex radice duplicante secundam. illa enim in plurali, & affixis mu-

muta

E 2 tant

tant camets in patach, vt daghes in secunda litera infixus vim suam exercere possit, vt supra dictum est cum de monosyllabis ageremus.

De tsere
sub pe-
nultima

De ca-
mets
sub pe-
nultima

Tsere in penultima nunquam mutatur, nisi post se habeat camets aut segol, tunc autem mutatur in sceua, vel chiric, ne duo sceuaim simul concurrant in principio, vt שֶׁכֶּר, sicera, in regimine שֶׁכֶּר cum affixo, שֶׁכֶּר, in plurali שֶׁכֶּרִים, in regimine plurali שֶׁכֶּרִי. Excipiunt illa, quæ post tsere habet, י, illa enim nunquam mutant suū tsere, vt הֵיכָל הֵיכָל templum eius.

Notandū vero est nomina quæ habent sub vna litera sub altera quæ dicuntur quinque punctorum, in regimine singulari nihil mutare.

Notandum etiam nomina quæ habent supra eiusmodi punctū ם, ך, aut ם, mutare suum non in: sed in. quando sequuntur affixa, vt ab עֵשֶׁב herba, fit עֵשְׁבִי, ab עֵמֶק vallis, fit עֵמְקִי. Sæpe

etiam

etiam vertitur in: compositum, vt ^ו,
 vel ^ו nam in singulari cum omnibus
 affixis, & in plurali in regimine & cum
 affixis, כן, הוּן, הים, mutatur in ^ו &
 & ne duo sceuaim concurrant ex ^ו tol-
 litur: & remanet purum ^ו, in plurali
 autem status absoluti, & cæteris affi-
 xis, vertitur in ^ו, exemplum עגל, vi-
 tulus, cum affixo in singulari, עגל, cū
 affixo in plurali עגל.

Tfere sub vltima, si in penultima
 fuerit ^ו mutatur in patach vel in sce-
 ua, vel non mutatur, ad eum mo-
 dum prorsus quo camets sub vltima;
 sunt enim omnino similia nomina,
 quæ habent duplex camets, vt דבר, &
 quæ habent camets & tfere, vt שכן vi-
 cinus. At vero si ante ^ו nō sit ^ו ipsum
^ו in regimine singulari manet immo-
 tum, alias autem semper in: permuta-
 tur, quæcunque accadat mutationis
 causa. Exemplum כורם vinitor, in re-
 gimine כורם cum affixo כורם in plu-

De tfere
 sub vlti-
 ma.

rali כֹּרֶמֶם, & sic de alijs.

Sunt autem duę exceptiones obseruandę. Prima, si accidat propter mutationem huius in: vt duo sceuaim in medio dictionis videantur legēda, tunc: ex hoc descendēs vertetur in segol, vt כֹּרֶמֶם & כֹּרֶמֶן dicemus, pro כֹּרֶמֶם & כֹּרֶמֶן. Secunda, in ijs nominibus, quę deriuantur à radice duplicante secundam, sub vltima non mutatur in: sed in: vt מִגֵּן clypeus, in regimine מִגֵּן cum affixo מִגֵּן in plurali מִגֵּן.

De segol
sub penultima

Segol, sub penultima, quando sequitur alterum segol, in regimine singulari nihil mutat: alias autem, quęcunque accidat mutationis causa, vertitur in sceua, & ne duo sceuaim initio concurrant, primum vertitur in chiric, aut in patach, vt בִּגְדִי vestis: in regimine בִּגְדִי cum affixo בִּגְדִי: in plurali בִּגְדִים: item מֶלֶךְ rex, in regimine מֶלֶךְ cum affixo מֶלֶךְ in plurali מֶלֶכִּים.

Segol

Segol sub vltima extra regimen sin Desegol
 gulare vbi manet, ordinarie mutatur sub vlti-
 in sceua, præterquã in plurali tam sta- ma
 tus absoluti, quàm cum affixis alijs à
 כם, כן, הם, הן, quibus in locis mutatur
 in camets. Exemplum, vt מלך cum af-
 fixo מלכּי מלכּי, &c. in plurali מלכּים cū
 affixis מלכּים מלכּים. Excipiuntur dua-
 lia, quæ vbiq̃ue mutant vltimum in:
 vt אָזְנוֹ auris אָזְנוֹ אָזְנוֹ.

Est autem hoc loco obseruandum,
 quòd si alicuius nominis tertia litera
 sit ה aut y, tunc loco vltimi substitui-
 tuetur -, & si media litera sit ה aut y,
 tunc pro vtroque duplex -- consti-
 tuetur; quæ puncta -- cum locum ob-
 tineant, eodem modo mutabuntur,
 quo ipsum mutari solet. Exempla
 sunt פֶּסַח pascha, non זֶרַע: פֶּסַח semen,
 non זֶרַע: נָחַל torrens, non נָחַל: דּוֹמִינוּס dominus,
 non דּוֹמִינוּס. fallit tamen in duo-
 bus; dicimus enim מַטְרִיחַ matrix, & לֶחֶם
 panis.

De Cho-
lem sub
penulti-
ma.

Cholem sub penultima nō mutatur
vnuquam, nisi post se habeat segol aut
patach, vt **חֵלֶם** forma, mensis, aut
certe chime sequente iod in quiescen-
tibus Lamed he, vt **חֵלֶם** infirmitas; tūc
autem mutatur semper in **חֵלֶם**, quacun-
que accēdat causa mutationis, exce-
pto regimine singulari, vbi nulla fit
mutatio. Exemplum **חֵלֶם** in regimine
חֵלֶם cum affixo **חֵלֶם** in plurali **חֵלֶם**;
in regimine **חֵלֶם** cum affixo **חֵלֶם**.

Est autem obseruandū quod si me-
dia litera sit gutturalis, tūc sub prima
ponitur camets, sub secunda, vt **חֵלֶם**
tabernaculū, cum affixo **חֵלֶם**; præter-
quam in plurali absoluto, & affixis ei
cognatis alijs à **חֵלֶם**: tunc enim
prima litera est cum cholem, vel cum
chateph camets, secūda cum camets.

De Cho-
lem sub
ultima.

Cholem sub vltima semper manet
immobile, vt **חֵלֶם** magnus, in regi-
mine **חֵלֶם** cum affixo **חֵלֶם** in plurali
חֵלֶם & de cæteris ad eundē modum.

Cholem

PARS

P A R S T E R T I A

QVAE EST DE VERBO.

De verbo in genere. Cap. I.

 Erbo in vniuersum acci-
 dunt sex: modus, tempus,
 persona, genus, numerus,
 coniugatio. Modos He-
 braei habent duos, impe-
 ratium, & infinitium; tempora tria,
 praeteritum, praesens, & futurum. Quae
 omnia hunc habent ordinem. Primo
 loco statuunt 777, idest praeteritum,
 tum quod ordine naturae praecedat re-
 liqua tempora; tum quod in eo con-
 tineatur thema siue radix ipsa vnde
 formantur caeterae omnes voces reli-
 quorum temporum. Porro hoc vnum
 praeteritum pro loci exigentia ex-
 plicandum est ita, vt nunc perfectum,
 nunc imperfectum, nunc plusquam
 perfectum tempus designet; & nunc
 ad modum indicatium, nunc ad

De mo-
dis & te-
poribus
verboru

opta-

optatium, nunc ad coniunctium re-
fertur. Secundo loco בִּינְיָן idest, inter-
medium, quod nos vocamus partici-
pium actiuium siue praesens. Vocatur
autem intermedium, quia utimur eo
ad significandū praesens tempus, quod
est medium inter praeteritum & futu-
rum. Et tunc solent praepone-
re pronomē, ut אֲנִי בִּינְיָן ego visito. Tercio lo-
co ponunt participium passivum, si-
ue praeteritum quod ipsi vocant פְּעוּל,
quæ vox desumpta est ab antiquo pa-
radigmate, quomodo si nos partici-
pium passivum vocaremus, amatus.
Quarto loco ponunt infinitivum, quē
מְקוֹר appellant, idest, fontem, quod vi-
delicet modus significandi ab eo fluat,
& in diuersa discriminetur tempora.
Ex infinitivo gerundium formant, au-
xilio harum quatuor literarum ככלם,
ut infra demonstrabimus. Quinto lo-
co ponunt imperatiuū, quem dicunt
צִוְיָן qui solum secundam personā com-
prehendit.

prehendit. Postremo addunt Futurū,
 quod nominant עתיד, idest paratum
 quod significat rem futuram iam esse
 paratam, vt fiat. Porro hoc etiam tem-
 pus nunc per indicatiuum, nunc per
 optatiuum, nunc per subiunctiuū pro
 loci exigentia vertendum erit. Est ve-
 ro huius temporis vsus frequentissi-
 mus; sæpe enim accipitur pro præte-
 rito perfecto, ac potissimum apud pro-
 phetas; interdum pro imperfecto, vt
 Num. 10. על פי יהוה יחנו. iuxta præceptū
 Domini castrametabantur; interdum
 etiam pro præsentī, quando videlicet
 continuatio quædam actionis indica-
 tur, vt Eccl. 1. quid habet homo am-
 plius in omni labore suo שעמל quo la-
 borat sub sole. Denique etiā non ra-
 ro vsurpatur pro imperatiuo, vt Gen.
 1. יהי אור, fit lux: quia caret tertia per-
 sona imperatiuus apud Hebræos.

Personæ sunt tres, prima, secunda,
 tertia. Incipiunt autem Hebræi à ter-
 tia,

De per-
 sonis.

tia, & ab ea per secundam veniunt ad primam: propterea quod semper verbum in tertia persona simplicius est, & inde per additionem formantur cæteræ voces.

De genere.
re.

Genus triplex est in verbis, vt in nominibus, masculinum, femininum, cõmune; & sæpissime ex verbo cognoscitur cuius generis sit nomen, quod cum eo coniungitur. Numeri in verbis non sunt nisi duo, singularis, & pluralis. duali numero verba carent.

De numero.

De coniugatione.

Coniugatio proprie non est nisi vna; omnia enim verba eodẽ modo inflectuntur, quia tamen coniugatio ista vna, quantum ad significationem, & primas voces, octo modis variatur, eosq; modos coniugationes alij vocant, loquemur & nos cum multis, & octo esse coniugationes admittemus.

Prima dicitur ^{1^a} ab antiquo paradigmate, quomodo si Latini primam coniugationem vocarent, Amo, & Græci

Græci $\chi\alpha\iota\omega$. Hinc etiam Hebræi ex tribus literis thematis primam vocant α pe, secundam γ ajn, tertiam β lamed. Distinguitur hæc prima cōiugatio ab alijs, quod hæc nihil habet præter literas thematis, nec vlla litera, aut puncto additio grauat, vt cæteræ omnes. quocirca dicitur $\chi\alpha\iota\omega$ id est, coniugatio lenis. Continet verba partim absoluta, & partim trāsitiua; item partim actiua, & partim neutra.

Secunda dicitur $\chi\alpha\iota\omega$ ab eodem antiquo paradiamate. si enim ad $\chi\alpha\iota\omega$ addas γ , fiet per aliquam punctorum mutationem $\chi\alpha\iota\omega$: Differt hæc à cæteris, quod semper nun in capite gerit, vel loco eius habet daghes infixū in prima litera thematis. Cōtinet verba passiva; ea enim quæ actiua erant in prima cōiugatione, passiva sunt in secunda. Complectitur quoque aliqua actiua, quæ sunt similia deponentibus apud Latinos, vt $\chi\alpha\iota\omega$ iuravit. Est enim

generalis regula, vt ea verba quæ in Kal non sunt in vsu, cuiuscunque alterius coniugationis sint, exponantur iuxta significationem verborum Kal.

Tertia dicitur פִּעֵל ab eodem paradigmate. Differt à cæteris, quod habet semper daghes forte in secunda thematis, si eius sit capax, vt פִּיִּל si vero non sit eius capax, ponitur sub prima thematis vocalis longa, vt פִּיִּיל. Cōtinet verba actiua in triplici significatione, quæ enim in Kal erant neutra, hic sunt actiua, vt שָׁבַל stetit, שָׁבַל constituit; & quæ in Kal erant actiua, hic sunt actiua, sed magis intensa significatione, vt שָׁבַר fregit, שָׁבַר confregit. & interdum quæ in Kal vnum significabāt, hic significant eius contrariū, vt שָׁרַשׁ radicaui, שָׁרַשׁ eradicaui.

Quarta dicitur פִּעֵל differt à cæteris, quod habet ordinarie chibbuts sub prima thematis. Continet verba passiva respondentia actiuis coniugatio-

nis

nis superioris.

Quinta dicitur פועל differt à cæteris, quod semper habeat vau quiescēs post primam thematis; vnde dici solet quadrata cōiugatio, propter quatuor literas, quibus constat; quamquā proprie illud vau nō literæ, sed puncti, siue motionis munere fungitur. Continet verba communia, idest, quæ nunc actiuam, nunc passiuam habent significationem, vt apud Latinos, osculor, & amplector.

Sexta dicitur הפעיל differt à cæteris quod habet iod ante vltimam thematis, & he in principio. Continet verba transitiva; quæ enim in Kal absoluta erant, hic sunt transitiva, & quæ in Kal transitiva erant, hic duas actiones significant.

Septima dicitur הפעול differt à cæteris, quod initio habet ה cum cametsca tūph. Continet passiuæ respondentia actiuæ superioris coniugationis.

יחמיר

Octaua

Octaua dicitur **התפעל התפעל** vel **התפעל** differt à ceteris, quod initio habet particulam **ת** præfixam themati. Continet actiua & passiua simul, idest, ea quę significant actionem eiusdem in seipsum, & idcirco nulla est passiua coniugatio huic respondens.

R. Helias Leuita Germanus, quem plerique recentiorum sequuntur, vnā atque eandem esse vult coniugationē **הפעל**, cum coniugatione **הפעל**, cuius rei eam adfert rationem, quod non inueniatur coniugatio Poel nisi in verbis quę habent **vau** quiescens in medio; quę verba cum non possint daghes impressum habere in secunda thematis, & proinde nō possint habere Piel more aliorum verborum, duplicant tertiā thematis, & loco Piel faciunt Poel, vt in verbo **הפעל**, quia non possumus dicere **הפעל** dicimus **הפעל**.

Contrariū docent, ac vt nobis quidem videtur probabilius, Rab. David

Kimchi

Kimchi, alijque veteres Grammatici,
 quos Sanctes Pagninus in suis institu-
 tionibus sequitur. Nam falsum est in
 primis, non inueniri Poel nisi in ver-
 bis quiescentibus aijn, siquidē in scri-
 pturis legimus שׁוּפֹט Iudic. 4. ver. 4.
 לֹוֹשׁ Psal. 101. ver. 5. שׁוּרֵשׁ Isa. 40. ver.
 24. אֹכֵל Iob. 20. Deinde non fuit ne-
 cesse propter verba quiescentia aijn,
 mutare ipsum Piel: nam quemadmo-
 dum verba defectiua, quia non pos-
 sunt simul esse defectiua & habere cō-
 iugationem Piel, desinunt in Piel esse
 defectiua, vt infra patebit; ita etiam
 quiescentia, si non poterant esse quie-
 scentia, & simul habere Piel, poterant
 in Piel desinere esse quiescentia; im-
 mo re ipsa quedam eiusmodi verba ha-
 bent verum Piel, vt מִיָּב קוֹם אִוָּה יִרָּה.
 Quod ergo quiescentia aijn, vt pluri-
 mum non habeant Piel, non ideo acci-
 dit quod nullo modo possent habere;
 sed quod visum sit commodius, vt ha-

berent Poel ommisso Piel, quemadmodum multa alia verba non habent Kal, sed Niphal in significatione ipsi⁹ Kal. Præterea, quæcunque fuerit occasio excogitandi coniugationem Poel, cū distinguatur Poel voce & significatione ab omnibus alijs coniugationibus, vt notum est, cur quæso non erit noua coniugatio? Accidit postremo, quod coniugatio Poel, non parum facit ad perfectum numerum significationum. Nam omne verbū aut significat actionem, aut passionem, aut neutrum, aut vtrumque; vnde existunt verba actiua, passiua, neutra, communia. Præterea actiua, aut significant actionem eiusdem in seipsum, aut alterius in alterum: & si in alterius in alterum, aut per se, aut per alium. Iam igitur si velis apud Hebræos verbum, quod significet actionem eiusdem in se, habes in coniugatione Hitpaël, cui propterea non respondet passiua cōiugatio, quia

in actione immanente idem est agens
 & patiens: si velis verbum, quod signi-
 ficet actionem alterius in alterum im-
 mediatē, habes in coniugatione Piel,
 cui respōdet passiva coniugatio Pual:
 si velis verbum, quod significet actio-
 nem alterius in alterum mediate, id-
 est, per alium, habes in coniugatione
 Hiphil, cui respondet passiva coniuga-
 tio Hophal: si velis verbum neutrum,
 habes in Kal; & quia quædam in Kal
 interdū sunt actiua, respondet ei con-
 iugatio passiva Niphal: si denique ve-
 lis verbum commune, habes Poel.

Nunc ad faciliorem prædicto-
 rum intelligentiam ta-
 bulam omnium con-
 iugationum su-

bijciemus.

פועל	6 הפעיל	7 הפעל	8 התפעל
פוקד	הפקיד	הפקד	התפקד
visitauit, vel visitatus est.	præfecit ad visitandum.	præfectus est ad visitan- dum.	visitauit se- ipsum.
מפוקד	מפקיד	הפקד	מתפקד
visitans, vel visitatus.	præficiēs ad visitandum	præfectus ad visitan- dum.	visitans seip- sum.
מפוקד	מפקד	caret.	caret.
visitans, vel qui visitauit	præfectus ad visitandum.	caret.	caret.
פוקד	הפקיד	הפקד	התפקד
visitare, vel visitari.	præficere ad visitandum.	præfici ad vi- sitandum.	visitare seip- sum.
פוקד	הפקיד	caret.	התפקד
visita, vel vi- sitare.	præfice ad vi- sitandum.	caret.	visita teip- sum.
אפוקד	אפקיד	אפקד	אתפקד
visitabo, vel visitabor.	præficiā ad visitationē,	præficiar ad visitandum.	visitabo me ipsum.

4 פֶּעַל	3 פֶּעַל	2 נִפְעַל	1 קַל	
פָּקַד diligenter visitatus est.	פָּקַד diligenter visitauit.	נִפְקַד visitatus est.	פָּקַד visitauit.	עָבַר Præteritū.
פָּקַד diligenter visitatus	מִפְקֵד diligenter visitans.	נִפְקַד visitatus.	פּוֹקֵד visitans.	בִּיטוּן participiū, presens seu actiuum.
caret.	מִפְקֵד diligenter visitatus.	caret.	פְּקוּד visitatus.	פְּעוּל participiū, præteritū, seu passiuū
פָּקַד diligenter visitari.	פָּקַד diligenter visitare.	הִפְקִיד visitari	פָּקַד visitare.	מִקְוֶה infinitiuus
caret.	פָּקַד diligenter visita.	הִפְקִיד visitare.	פָּקַד visita.	צִוִּי imperati. uus.
אֶפְקֹד diligenter visitabor.	אֶפְקֹד diligenter visitabo.	אֶפְקֹד visitabor.	אֶפְקֹד visitabo.	עָתִיד futurum.

De verbo perfecto. Cap. II.

EXplicuimus de verbo in genere, nunc de singulis verborum formis explicandum est. Sunt igitur verborum Hebraicorum alia perfecta, & alia imperfecta. Perfecta dicuntur, quæ solum tres literas habent in themate, & ex ijs nulla excidit inter coniugandû. imperfecta dicuntur, quæ vel constant pluribus quàm tribus literis, aut ex tribus inter coniugandum aliquam amittunt. incipiamus a perfectis.

Paradigma verbi perfecti in prima Coniugatione Kal.

Didicisti f. g.	Didicerunt c. g.	Præteritum
לָמַדְתָּ	לָמְדוּ	עָבַר
Didicistis f. g.	Didicistis m. g.	Didicit m. g.
לָמַדְתֶּם	לָמַדְתֶּם	לָמַד
	Didicimus c. g.	Didicisti m. g.
Participium actiuum	לָמְדוּ	לָמַדְתָּ
	Didicit f. g.	Didici c. g.
בִּינוּנִי	לָמַדְתָּ	לָמַדְתִּי
		Di-

Futurum

Discere

Discens m. g.

עֲתִיד

לִמּוֹד vel לְמוֹד

לֹמֵד

Discam c. g.

in discendo

Discentes m. g.

אֶלְמוֹד

בְּלִמּוֹד

לֹמְדִים

Discet m. g.

cum disceres

Discens f. g.

יִלְמוֹד

בְּלִמּוֹד

לֹמֶדֶת

vel

לֹמְדָה

Disces m. g.

ad discendum

תִּלְמוֹד

לְלִמּוֹד

Discentes f. g.

לֹמְדוֹת:

Discemus c. g.

a discendo

נִלְמוֹד

מִלְמוֹד:

Participium

Discant m. g.

*Imperativus**passivum*

יִלְמְדוּ

צֻוִי

פְּעוּל

Discetis m. g.

Disce m. g.

Doctus m. g.

תִּלְמְדוּ

לִמּוֹד

לְמוֹד

Discet f. g.

Discite m. g.

Docti m. g.

תִּלְמְדוּ

לְמְדוּ

לְמוֹדִים

Disces f. g.

Disce f. g.

Docta f. g.

תִּלְמְדִי

לְמְדִי

לְמוֹדָה

Discant, &

Discite f. g.

Docte f. g.

Discetis f. g.

לְמוֹדְנָה:

לְמוֹדוֹת:

תִּלְמוֹדְנָה:

Infinitivus

מְקוֹד

Circa præteritum, obserua primo tertiam personam præteriti, quæ est ipsum thema, vnde cætera omnia deriuantur, in hac coniugatione ordinarie habere sub prima litera ., sub secunda - vt לָמַד tamen interdum etiam habere sub secūda . vel i vt יָמַן fenuit, יָכַן potuit: & quidē quæ habent . in- flecti sicut illa quæ habent -, vt יָמַן וְיָמַן וְיָמַן quæ autem habent cholem, in to to præterito seruare suū cholem, præ- terquam in tertia persona sing. fēm. g. quæ facit יָכַן, & in tertia pluralis nu. quæ facit יָכַן.

Obserua secundo, primam personā in omni tempore & modo semper esse cōmunis g. Quādo enim aliquis dicit, facio, disco, visito, facile cognoscitur ex ipsa voce, & aspectu dicentis, an sit masculus vel fœmina prima illa perso- na, quæ loquitur: si vero quis dicat, fa- cies, vel faciet, & simul adsint vir, & fœmi. ambiguū erit de quo sit sermo, nisi

nisi loquendo distinguantur sexus.

Obserua tertio à tertia persona singul. num. masc. gen. formari tertiam personam sing. num. fœm. gen. per solam additionem literæ he, quæ est nota gen. fœm. reliquas autem personas vtriusque generis & numeri, formari ab eadem per additionem pronominum affixorum, vt in paradigmate apparet: quanquam hoc loco non habet pronominum significationem, sed solum notæ sunt personarum, generum & numerorum.

Circa participium nota primo, participia non coniugari, sed declinari more nominum, & idcirco carere personis. Secundo nota, interdum, sed raro, in participio masc. gen. loco esse chiric longum; sunt enim duo illa puncta inuicem mutabilia, vt חִירִי sustentans pro חִירִי. Nota tertio, in ijs verbis quæ in præterito habent & ; participium & præteritum voce non distin-

distingui. dicimus enim, impleuit
 מלא & מלא plenus.

Circa Infinitivum primo nota, ex
 literis illis quatuor ככלם, quæ formāt
 gerundia, primas 3. debere sub se ha-
 bere: hic tamen habere, ne duo sce-
 uaim initio concurrant; literam autē
 מ, habere. sequente daghes, quia nō
 est sola litera מ, quæ format gerundiū,
 sed integra præpositio מ ex qua pro-
 pter euphoniā abiicitur litera נ, &
 loco eius ponitur daghes in sequenti.
 & si ea fuerit gutturalis, mutatur pun-
 ctum breue in longum, id est, ם in ם׃,
 vt מעביר a transeundo.

Secundo nota, quando prima the-
 matis est gutturalis, & proinde in in-
 finitiuo non habet: simplex, sed -:,
 vel ם׃, tunc literas ככל quæ formant
 gerundium, & literas נתן quæ formāt
 futurum, nō posse habere sub se: vel
 ם, sed - aut ם׃, id est, punctum affine
 ei quod est sub prima thematis. itaque
 dice-

dicemus in infinitiuo בַּעֲבוּר in trāseundo, pro בַּעֲבוּר & in futuro יַעֲבוּר transibit, pro יַעֲבוּר & licet interdum prima thematis gutturalis existens habeat sceua simplex, tamen litera בכל, & literæ אֵתִן retinent suum - aut ::, vt לחֶם ad calefaciendum, & יִהְיוּ deficient אֶהְפֹּץ volet.

Tertio nota, literam lamed, cū additur ad infinitiuum, ordinariē quidem sub se recipere : , at si infinitiuus sit monosyllabus, aut habeat accentum in penult. requirere camets, vt לגֹּר ad peregrinandum יִלְשֹׁכֶת ad habitandum. Excipitur infinit. qui more nominis regit aliquando, genit. is em̄ retinet sceua, vt יִלְשֹׁכֶת אֲבִרָם, ad habitandū Abram. Excipitur etiā vox illa לֵאמֹר dicendo, vbi duplex :: mutatur in :: propter frequentissimū vsū eius dictionis. dicimus em̄ לֵאמֹר pro לֵאמֹר. Circa imperatiuū nota primo, imperatiuū ordinariē terminari in cholé, nec distin-

distingui voce ab infinitiuo, tamen interdum etiam terminari in patach, nimirum quando verbum est neutrum, aut habet in secunda thematis literam gutturalem, aut in tertia thematis ך, vel ם. Exempla שׁכב iace יצא redime פתח aperi, שמע audi. Idem dicendum est de futuro, quod semper sequitur terminationem Imperatiui. Nota secundo, in imperatiuo generis foemini, numeri pluralis interdum excidere vltimum ה, vt שמעו audite pro שמענה & remanere tamen aliquando sub Nun finali punctum camets, vt קראו pro קראנה vocate Ruth. i. interdum quoque excidere etiam camets. Nota tertio, quando secunda thematis est gutturalis, tunc sub ipsa poni: pro simplici sceua, & sub prima thematis poni patach pro altero sceua, vt צעקו clamate.

Circa Futurum nota, formari Futurum ab Imperatiuo additis quatuor literis,

teris, videlicet אֵיתָן quarum אֵי est si-
gnum primæ personæ com. gen. num.
singul. Iod, est signum terciæ personæ,
generis masculini, vtriusque numeri:
ת, est signum secundæ personæ, gene-
ris masculini, vtriusque numeri, & om-
nium personarum generis foeminini:
נ, est signum primæ personæ, commu-
nis generis, numeri pluralis.

Coniugatio secunda Niphal.

Præteritum.

נִלְמַדְתִּי vel הִלְמַדְתִּי

נִלְמַדְתָּ הִלְמַדְתָּ הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

נִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתִּי הִלְמַדְתֶּם

Circa

Circa præteritum nota primo, non differre hanc coniugationem à prima, nisi quòd hic additur ך, & prima thematis, quæ habebat camets, hic semper habeat sceua. Nota secundo, quòd si prima thematis sit gutturalis, punctū ipsius ך, non erit chiric, sed .: vel ., ut sit affine puncto literæ gutturalis, quod non est sceua simplex, sed compositum, ut נַעֲבֵר, & per sceua simplex נַעֲבֵר turbatus est, non נַעֲבֵר: נַעֲבֵר timendus est, non נַעֲבֵר.

Circa participium nota primo, in omnibus passivis coniugationibus, id est, Nihal, Pual, Hophal, Hithpaël, desiderari participium præteritum, siue passivum. Secundo nota, in Niphal, Pual, Hophal, participium præsens idē esse cum præterito, nisi quod in præterito ultimum punctū est patach, in participio camets. Circa infinitivum, imperativum, ac futurum nota primo, hæc omnia carere litera ך, & ideo loco

et si infigi daghes in prima thematis,
atque ut id sentire possit addi ad infi-
nitium & imperativum literam ה, quod
non fuit necessarium in futuro, cum
idem prestare possint literae א. ¶ No-
ta secundo, si prima thematis sit guttu-
ralis, aut ר, quæ non recipiunt daghes,
mutari punctum brevis literæ præce-
denti in longum, id est, chiric, vel :.
in : ut pro העבר dicimus העבר, & pro
אעבר אעבר. ¶ Nota tertio, in infiniti-
vo cum literis בבלם interdum omitti il-
lud ה, addititium, licet non semper,
ut בעטר cum deficeret. Thren. 2. legi-
mus pro יבהעטר. Reperitur etiam, li-
cet rarissime & pro ה, necnon ipsum נ
servatum in infinitivo & imperativo.
Item chiric sub א in futuro loco segol.
Nota quarto, in Infinitivo, Imperati-
vo, & futuro, ultimum punctum ordinarie
esse tsere, sed illud mutari interdum in
: quando videlicet accetus retrahitur
ad penultimam, ut השמר custodiri, inter-
dum

dum in patach, quando scilicet vltima
litera est ה vel י quod fit gratia breui-
tatis, vt הִשְׁמַע audiri pro הִשְׁמַע.

Coniugatio tertia Piel.

Præteritum.

לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי

לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי

לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי

לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי

לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי
לָמַדְתָּ	מִלְמַדְתָּ	מִלְמַדְתִּי

Circa præteritum nota, ali-
quando secundam the-
matis inueniri cum pa-
tach, vt בִּרְךָ benedixit, quod idem ac-
cidit

cidit imperatiuo, vt ^{אֲנִי} diuide, pro
פֶּלֶא.

Circa participiū nota, addi ad participium huius coniugationis, & etiā coniugationis Hiphil & Hithpacl literam פ, & quod punctum habet eiusmodi litera, idem habere etiam literas פתח in his tribus cōiugationibus.

Circa totam coniugationem nota, si secunda thematis sit gutturalis, aut ר, mutari sub prima thematis punctū breue in longū, • in ••, - in -, * in *, vt בִּרְךָ benedixit בִּרְכֶּךָ benedicens, בִּרְכֵּךָ benedictus, בִּרְכֶּךָ benedicere, & benedic, בִּרְכֵּנִי benedicam. Sunt hic tamen exceptiones, nam & quædam verba reperiuntur, vbi secunda thematis non est capax daghes, & nihilominus perseuerat sub prima thematis punctum breue, vt נִחַם consolatus est, & quædam alia, vbi secunda thematis est capax daghes, & tamen illud non habet, vt מִלֵּא impleuerunt.

Coniugatio quarta Pual.

אֶלְמַד	לְמַדְתָּ:	Præteritum
יִלְמַד	Benoni	לְמַד
תִּלְמַד	לְמַד	לְמַדְתָּ
נִלְמַד	לְמַדִּים	לְמַדְתִּי
יִלְמְדוּ	לְמַדָּה	לְמַדּוּ
תִּלְמְדוּ	לְמַדּוֹת:	לְמַדְתֶּם
תִּלְמַד	Infinitiuus	לְמַדְנוּ
תִּלְמְדִי	לְמֹד	לְמַדָּה
תִּלְמַדְנָה:	Futurum	לְמַדְתָּ

Hæc coniugatio non est vsq; adeo in vfu, & caret participio passiuo, imperatiuo, & gerundijs. Sunt hic etiam aliquæ exceptiones, nam interdû sub prima thematis inuenitur, vt שִׁדְדָה vastata est, interdum euphonię gratia excidit daghes, & ponitur schurec loco chibuts, vt יִלַּד natus est.

Coniugatio quinta Poel.

לִזְמַדָּה	לִזְמַדּוּ	Præteritum
לִזְמַדְתָּ	לִזְמַדְתֶּם	לִזְמַד
לִזְמַדְתָּ:	לִזְמַדְנוּ	לִזְמַדְתִּי
Benoni		

Futurum	Infinitiuus	Benoni
אֶלּוֹמֵד	לֹמֵד	מִלּוֹמֵד
יִלּוֹמֵד	בִּלּוֹמֵד	מִלּוֹמְדִים
תִּלּוֹמֵד	כִּלּוֹמֵד	מִלּוֹמְדָה vel
נִלּוֹמֵד	לִלּוֹמֵד	מִלּוֹמֶדֶת
יִלּוֹמְדוּ	מִלּוֹמְדִים	מִלּוֹמְדוֹת
תִּלּוֹמְדוּ	Imperatiuus	Paul
תִּלּוֹמֵד	לֹמֵד	מִלּוֹמֵד
תִּלּוֹמְדִי	לֹמְדוּ	מִלּוֹמְדִים
תִּלּוֹמְדְנָה	לֹמְדִי	מִלּוֹמְדָה
	לֹמְדְנָה	מִלּוֹמְדוֹת

Obseruandum est hanc coniugationem non differre quantum ad inflexionem a cōiugatione Piel; nisi in prima radicali, quæ semper habet vau quiescens in cholem.

Obseruandum secundo, interdum terminari verba huius coniugationis in patach vel camets, & tunc potissimum, cum accipiuntur in passiuâ significatione.

Coniugatio sexta Hiphil.

Præteritum.

הִלַּמְתִּי	מִלְמִדְתִּי:	הִלַּמְדָּה
הִלַּמְדְּתָה	Paul	הִלַּמְדְּתָה
הִלַּמְדְּתָה	מִלְמִדְתָּה	הִלַּמְדְּתָה
הִלַּמְדְּתָה	מִלְמִדְתָּה	הִלַּמְדְּתָה
הִלַּמְדְּתָה	מִלְמִדְתָּה	הִלַּמְדְּתָה
Futurum	מִלְמִדְתָּה	הִלַּמְדְּתָה
אֶלְמִיד	מִלְמִדְתָּה:	הִלַּמְדְּתָה
לְמִיד	Infinitivus	הִלַּמְדְּתָה
תִּלְמִיד	הִלְמִיד	הִלְמִיד
נִלְמִיד	הִלְמִיד	הִלְמִיד:
יִלְמִיד	בְּהִלְמִיד	Benoni
תִּלְמִיד	בְּהִלְמִיד	מִלְמִיד
תִּלְמִיד	לְהִלְמִיד	מִלְמִידִים
תִּלְמִידִי	מִהִלְמִיד:	מִלְמִידָה
תִּלְמִידְתָּה	Imperativus	מִלְמִידָה vel

Circa præteritum nota primo, si prima sit gutturalis, sub litera ה non fore chiric, sed segol, vt העביר: transire fecit. Secundo nota, ultimum iod non inueniri nisi in tertijs personis: quanquam interdum etiam excidit in tertia persona foeminini generis, vt הוֹתִירָה

יִתְּרֵהוּ *reliquit, pro הוֹתִירָה a verbo*
remanere.

Circa participium nota primo, ab-
 ijci literam ה, & punctum eius trahi
 ad literam מ, euphoniae gratia. dici-
 tur enim מִלְמִיד *pro מְלִמִּיד* quod idem
 servatur in futuro sub literis אֵיתָן, ut
 אֵלֶמֶד *pro אֶלְמִיד*. Aliquando tamen
 praeter regulam in futuro reperitur he
 simul cum literis אֵיתָן, ut הוֹשִׁיעַ, salua-
 bit, *pro הוֹשִׁיעַ*.

Nota secundo, si prima sit guttura-
 lis, sub illa poni in Paul, & sub מ, po-
 ni camets, ut מַעֲמִיד *statutus*, quod idē
 in toto Hophal servatur.

Circa infinitivum, imperativum, &
 futurum nota primo, ultimum chiric
 longū saepe mutari in tsere, & propter
 maccaph, in segol, ut הִשְׁלַךְ-נָא הִשְׁלַךְ
 projice nunc. Interdum etiam mutari
 in patach, ut הִנַּח descendere fac. &
 interdum in sceua, ut יִרְכּוּ tendent,
pro יִרְכּוּ.

Nota secundo, infinitiuum aliquando reperiri in scripturis sine he, literis videlicet בלם locum eius supplentibus, vt לִשְׁבִּיתָ pro לְהִשְׁבִּיתָ: cessare facere. ¶ Nota tertio, in futuro quandoque excidere vltimum iod, & proinde ex chiric longo, fieri chiric breue, vt יִחַטֵּא pro יִחַטִּיא: peccauit.

Coniugatio septima Hophal.

Præteritum

Futurum

הִלְמֵר

הִלְמֵר

אִלְמֵר

הִלְמֵרִים

הִלְמֵרְתָּ

יִלְמֵר

vel הִלְמֵרָה

הִלְמֵרְתִּי

תִּלְמֵר

הִלְמֵרְתָּ

הִלְמֵרְתָּ

נִלְמֵר

הִלְמֵרוּתָּ

הִלְמֵרְתֶּם

יִלְמֵרוּ

Infinitiuus

הִלְמֵרְנוּ

תִּלְמֵרוּ

הִלְמֵר

הִלְמֵרָה

תִּלְמֵר

Participio, præte-

הִלְמֵרְתָּ

תִּלְמֵרִי

rito, gerūdijs, &

הִלְמֵרְתֶּן

תִּלְמֵרְנָה

imperatiuo caret

Benoni

hæc coniugatio.

Nota primo, interdum loco inueniri, vt הִשְׁלַכָּה: proiecta est.

Nota

Nota secundo, si prima thematis fuerit gutturalis, sub illa debere poni & sub ה poni debere: in tota coniugatione, vt העבר.

Nota tertio, vsus huius coniugationis, vt etiam Pual, esse ad exprimendam passionem, quæ ab incerto auctore processit.

Coniugatio octaua Hithpacl.

Præteritum

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

התלמדתי	התלמדתי	התלמדתי
---------	---------	---------

Nota primo, interdum sub litera ה, poni vel loco chiric, vt יהתפקר.

Nota secundo, interdum n excidere, & loco eius poni daghes in prima thematis, quod fere vsu venit, quando prima thematis est ה, vel ט, vel ד, ne duæ literæ eiusdem soni concurrant, vt יהטמח mundavit se, pro יהתמח.

Nota tertio, aliquoties in hac coniugatione loco ה substitui א, vt אתחבר, pro יהתחבר iunxit se.

Nota quarto, si prima thematis sit vna ex his quatuor ש, ס, צ, ו, quæ sonant, s, non poni ה ante primam thematis, sed post, vt השתמר custodiuit se, non הסתמר oneravit se, non הסתבל. Præterea addendum est, mutari debere ה, in ט, si prima thematis sit צ, vel in ד, si prima thematis sit ו, vt הצטרק iustificavit se, non הוצטרק non הוצטרם quorum omnium ratio est, cacophonix euitatio.

Nota quinto, ea verba quæ mutant

Piel

Piel in Poel, mutare similiter Hithpael in Hithpoel, quod quidem inflectitur sicut ipsum Poel præmissis literis characteristis ipsius Hithpael.

De verbis defectiuis. Cap. III.

V Erba imperfecta ad quatuor classes reuocari possunt. quædam enim sunt defectiua, quæ videlicet inter coniugandum aliquam literam perdunt, & eius loco substituant daghes; quædam sunt quiescentia, ea nimirum, quæ literam aliquam inter coniugandum amittunt, & eius defectum longa motione compensant. Alia dicuntur composita, quæ ex defectiuis, & quiescentibus, vel ex vario genere quiescentium consistunt. Alia denique quatuor, vel quinque literarum verba nominantur. quibus anomala quædam addi possunt. Ac ut a defectiuis incipiamus.

Verba

Verba defectiua tribus generibus continentur: sunt enim illa omnia defectiua, quę in prima thematis habent ך, & quę similiter in prima thematis habent Iod sequente litera ך, & quę habent tertiam thematis similem secundę.

Nunc singulorum generum exempla subiiciemus, ac vt consulatur breuitati, ea solum referentur in tabulas, quę discrepant a perfectis.

Coniugationes defectiuorum
Pe Nun, & Pe Iod.

		Verbum
הַגִּשׁ	Imperatiu ⁹	גִּשׁ appropinquare.
גִּשׁ	גִּשׁ vel גִּשׁ	K A L
יִגְשׁוּ	גִּשׁוּ	Infinitiuus
הִגְשׁוּ	גִּשְׁי	גִּשְׁת
הִגְשׁוּ	גִּשְׁנָה	בִּגְשַׁת
הִגְשִׁי	Futurum	כִּגְשַׁת
הִגְשִׁנָּה	אֶגֶשׁ	לִגְשַׁת
	יִגְשׁ	מִגְשַׁת

NIPHAL

HOPHAL

Paul

NIPHAL

Præteritum

מָגַשׁ

Præteritum

הָגַשׁ

מָגַשִׁים

נָגַשׁ

הָגַשְׁתָּ

Infinitiuus

נָגַשְׁתָּ

Benoni

הָגַשׁ

Benoni

הָגַשׁ

בְּהָגַשׁ

נָגַשׁ

הָגַשְׁתָּם

Imperatiu⁹

נָגַשְׁתָּם

Infinitiuus

הָגַשׁ

HIPHIL

הָגַשׁ

הָגַשְׁתָּ

Præteritum

Futurum

Futurum

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

Benoni

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

מָגַשׁ

הָגַשְׁתָּ

הָגַשְׁתָּ

מָגַשְׁתָּם

&c.

&c.

מָגַשְׁתָּם

Hac forma inflectuntur omnia verba, quæ incipiunt per Nun, & quæ incipiunt per Iod sequente ך, vt נָצַח stare, excepto verbo נָצַח exire, qđ non ex defectiuus, sed ex quiescētibus est. Ad hanc eandē formā pertinent quatuor alia verba, יָנַח לְחַע לְקַח & יָקַח accipere, eradicare, relinquere, circuire. Quæ oīa in pterito, & in participijs Kal, & in infi-

108 DE VERBIS DEFECTIVIS
in infinitiuo, imperatiuo, & futuro Ni
phal, & in toto Piel, Pual, & Hithpael
nihil differunt a perfectis. Est autem
obseruandum. Primo, in futuro Kal, &
Hiphil, si secunda thematis non sit ca
pax daghes, debere sub literis נִי־ cō
stitui tsere, vel certe more perfectōrū
inflecti eiusmodi futurum nō abiecto
nun, vt נִי־ יֵרֵד descēdet, pro יֵרֵד יֵרֵד adul
terium committere, pro יֵרֵד יֵרֵד. Quan
quam multa reperiuntur, quæ possent
daghes suscipere, & nihilominus mo
re perfectōrum inflectuntur. Obser
uandum est etiam secundo, futurum
horum verborum interdum termina
ri in cholem more perfectōrum, vt יֵרֵד
cadet, pro יֵרֵד. Tertio, interdum ex
cidere daghes ob euphoniā,
& nullo modo defectum
eius suppleri, vt יֵרֵד
& profe
& i sunt.

Con-

Coniugationes defectiuorum du-
plicantium secundam.

NIPHAL Infinitiuus K A L

Præteritum

סָב

Præteritum

סָב

נָסַב

בָּסַב

סָב

נִסְבֹּת

כָּסַב

סָבֹת

נִסְבֹּתִי

לָסַב

סָבֹתִי

נִסְבוּ

מָסַב:

סָבוּ

נִסְבֹּתָם

Imperatiu^s

סָבֹתָם

נִסְבוּנוּ

סָב

סָבוּנוּ

נִסְבֵּה

סָבוּ

סָבֵה

נִסְבֹּת

סָבִי

סָבוֹת

נִסְבֹּתָיו

סָבִינָה:

סָבוֹתָיו

Benoni

Futurum

Benoni

נָסַב

אָסַב

סָב

נִסְבִּים

יָסַב

סָבִים

נִסְבֵּה

תָּסַב

סָבֵה

נִסְבֹּת:

נָסַב

סָבוֹת:

Infinitiuus

יָסַב

Paul

הָסַב vel הָסַב

תָּסַב

סָבוּ

בְּהָסַב

תָּסַב

סָבוּכִים

כְּהָסַב

תָּסַבִּי

סָבוּכָה

לְהָסַב

תָּסַבִּינָה:

סָבוּכוֹת:

מִהָסַב:

Futurum	הַסְבֹּנוּ	מֵהֶסֶב:
אָסֵב	הַסְבֵּה	Imperatiu ⁹
יָסֵב	הַסְבוֹת	הֶסֶב vel הֶסֶב
תָּסֵב	הַסְבוֹתָן:	הַסְבוּ
נָסֵב	Benoni	הַסְבִּי
יִסְבוּ	מָסֵב	הַסְבֵּנָה:
תִּסְבוּ	מִסְבִּים	Futurum
תָּסֵב	מִסְבֵּה	אָסֵב
תִּסְבִּי	הַסְבוֹת:	יָסֵב
תִּסְבֵּנָה:	Paul	תָּסֵב
HOPHAL	מוֹסֵב	נָסֵב
Præteritum	מוֹסְבִּים	יִסְבוּ
הוֹסֵב	מוֹסְבֵּה	תִּסְבוּ
הוֹסְבוֹת	סוֹסְבוֹת:	תָּסֵב
הוֹסְבוֹתִי	Infinitiuus	תִּסְבִּי
הוֹסְבוּ	הֶסֶב	תִּסְבֵּנָה:
הוֹסְבוֹתֶם	בְּהֶסֶב	HIPHIL
הוֹסְבוֹנוּ	בְּהֶסֶב	Præteritum
הוֹסְבֵּה	Imperatiu ⁹	הֶסֶב
הוֹסְבוֹת	הָסֵב	הַסְבוֹת
הוֹסְבוֹתָן:	הָסֵבוּ	הַסְבוֹתִי
Infinitiuus	הַסְבִּי	הָסֵבוּ
הוֹסֵב	הַסְבֵּנָה:	הַסְבוֹתֶם
Futurum		

תוסב

תוסב

Futurum

תוסב

נוסב

אוסב

תוסבי

יוסבו

יוסב

תוסבנה:

Desunt hoc loco, Piel, Pual, & Hithpaël, quia non inueniuntur nisi perfecta. Reliqua vero, quæ hic posuimus, sæpe inflectuntur etiam more perfectorum, vt סבב סבבת סבבת, sæpius tamen amittunt secundam thematis & loco eius infigunt daghes in tertia, quando sequitur aliqua alia litera; nã alioqui frustra poneretur, cum sentiri non posset. Sunt hic etiam multæ, exceptiones, quæ vsu & dictionarij adiumento facile cognoscentur. Interim tamen ad maiorem commoditatẽ hæc obseruabis.

Benoni Kal interdum reperitur cū cholem loco camets, vt תום pro תם.

Infinitiuus nõ semper habet cholẽ, sed aliquando schurec, aliquando parach: aliquando etiam additur tau cū cholem,

112 DE VERBIS DEFECTIVIS
cholem, vt בור eligere, ר expandere,
שמות desolare. In imperatiuo in qui-
busdam verbis inuenitur cametsca-
tuph, vt רני exultate. In futuro cholé
aliquando mutatur in schurec, vt ישור
diripiet. Quando accedit vau conuer-
suum, & accentus ponitur in penulti-
ma, vertitur in cametscatuph, vel in
chibbuts, sed rarius, vt ויהם & conte-
ret, ויהם & exaltabit. Interdum præter
omnem regulam inuenitur daghes in
prima thematis quòd erat futurum in
secunda, vt אקוב maledicam. Num. 23.
Præteritum Niphal sub litera nun, or-
dinarie habet camets, interdum tamē
habet chiric, vt נהר exustum est: sub
prima autem radicali habet ordina-
rie —, sed aliquando etiam ם, & ali-
quando ן.

In Benoni Niphal sub prima the-
matis interdum inuenitur chiric, vt
נסכה.

In futuro Hiphil reperitur aliquan-
do

do sub literis אִתְּ תְּפֵרֶה, vt תִּחַל inci-
piet pro תִּחַל aliquādo patach sequen-
te daghes, vt יִפֹּב pro יִפֹּב aliquādo sub
prima thematis est chiric, vt יִשִּׁים de-
solare faciet.

De verbis quiescentibus.

Cap. IIII.

Quiescentia Pe Aleph.

תֹּאכַל	תֹּאכַל	Kal
תֹּאכְלִי	נֹאכַל	Futurum
תֹּאכְלֶנָּה:	יֹאכְלוּ	come dam
	תֹּאכְלוּ	יֹאכַל

Quiescentia Pe Iod.

		Kal
תִּשָּׁב	תִּשָּׁבֶנָּה:	Infinitivus
תִּשָּׁבִי	Futurum	תִּשָּׁבֶת
תִּשָּׁבֶנָּה:	אִשָּׁב	בִּשְׁבַת
NIPHAL	יִשָּׁב	כִּשְׁבַת
Præteritum	תִּשָּׁב	Imperatiu
נוֹשָׁב	נִשָּׁב	שָׁב
Benoni	יִשָּׁבוּ	שָׁבוּ
נוֹשָׁב	תִּשָּׁבוּ	שָׁבִי
	H	Inf-

אִשֵּׁב	הִשֵּׁב	Infinitivus
HOPHAL	Benoni	הִשֵּׁב
Præteritum	מִשֵּׁב	בְּהִשֵּׁב
הִשֵּׁב	Paul	Imperativus
Infinitivus	מִשֵּׁב	הִשֵּׁב
הִשֵּׁב	Infinitivus	Futurum
Futurum	הִשֵּׁב	אִשֵּׁב
אִשֵּׁב	Imperativus	יִשֵּׁב
יִשֵּׁב	הִשֵּׁב	HIPHIL

&c.

Futurum Præteritum

Quiſcentium verborum ſex omni
no reperiuntur formæ. quædam enim
habent in prima thematis Aleph, quæ
dam Iod; quædam habent in ſecunda
thematis vau, quædam Iod; quædam
habent in tertia thematis Aleph, quæ
dam He. Ac prima quidem nulla in re
differunt à perfectis, præterquã quòd
in prima perſona futuri Kal amittunt
Aleph radicale, ne duo Aleph concu
rant: & præterea, quod aleph non pa
titur ſub ſe ſcena ſimplex, & ideo in
præterito, & Paul Kal, & in Benoni,

infi-

infinitiuo, imperatiuo, & futuro Hiphil recipit --: in Paul Hiphil, & toto Hophal, recipit -- in omnibus alijs locis:::

Notandum est, propter vau conuerfium, & accentum in penultima existentem, mutari patach in fegol, in tertia persona futuri, vtriusque generis. Dicimus enim, וְהָאָמַר & וַיֹּאמֶר, & dixit, pro וְהָאָמַר & וַיֹּאמֶר:

Quiescentia vero Pe Iod in præterito, & participijs Kal, & in toto Piel, Pual, & Hithpaël, perfecta sunt: in toto autē Niphal, Hiphil, & Hophal, mutant suum Iod in vau, aut mobile aut quiescens, ac de cætero formam perfectorum sequuntur.

Quiescentia Aijn vau, vel Iod.

בְּנֵהוּ	בְּנֵהֶם	K A L
Benoni	vel בְּנֵהוּ	Præteritum
בָּן	בְּנוּ	intel- ligere בֵּן
בְּנִים	בְּנֵה	בְּנֵה
בְּנָה	בְּנָה	בְּנָה
בְּנוֹת:	H 2 בְּנוֹת	בְּנוֹת

כִּהְיוֹן	תְּבוֹנוֹ	בְּנוֹת:
לִהְיוֹן	תָּבוֹן	Paul
מִהְיוֹן:	תְּבוֹנִי	בֶּן
Imperatiu*	תְּבוֹנְנָה:	בוֹנִים
הָיוֹן	NIPHAL	בוֹנָה
הָיוֹנוּ	Præteritum	בוֹנוֹת:
הָיוֹנִי	נָכוֹן	Infinitiuus
הָיוֹנְנָה:	נִבְנוֹת	בֶּן
Futurum	נִבְנוֹתִי	בָּכוֹן
אָכוֹן	נָכוֹנוּ	כָּכוֹן
יָכוֹן	נִבְנוֹתֶם	לָכוֹן
תָּכוֹן	נִבְנוֹנוּ	מָכוֹן:
נָכוֹן	נִבְנוֹה	Imperatiu*
יָכוֹנוּ	נִבְנוֹת	בֶּן
תְּבוֹנוּ	נִבְנוֹתֶן:	בֹּנוּ
תָּבוֹן	Benoni	בֹּנִי
תְּבוֹנִי	נָכוֹן	בֹּנְנָה:
תְּבוֹנְנָה:	נִבְנוֹים	Futurum
POEL	נִבְנוֹה	אָכוֹן
בִּיוֹן	נִבְנוֹת:	יָכוֹן
Totum per-	Infinitiuus	תָּכוֹן
fectum est.	הָיוֹן	נָכוֹן
	בִּהְיוֹן	יָכוֹנוּ

HIPHIL

נָבִין	מְבִינִים	HIPHIL
יָבִינוּ	מְבִינָה	Præteritum
תָּבִינוּ	מְבִינֹת:	הָבִין
תָּבִין	PAVL	הִבְנֶת
תְּבִינִי	מוֹבֵן	הִבְנֶתִי
תִּבְנְנָה:	מוֹבְנִים	הִבְיֵנוּ
HOPHAL	מוֹבְנָה	הִבְנֶתֶם
Præteritum	מוֹבְנֹת:	הִבְנֵנוּ
הוֹבֵן	Infinitivus	הִבְיֵנָה
הוֹבְנָת	הֵבֵן	הִבְנֶת
הוֹבְנֹתִי	כִּהְבִּין	הִבְנֶתָּ:
הוֹבְנוּ	כִּהְבִּין	Præteritū aliud.
הוֹבְנֶתֶם	לִהְבִּין	הִבֵּן
הוֹבְנֵנוּ	מִהְבִּין:	הִבְיֵנֹת
הוֹבְנָה	Imperatiu ^s	הִבְיֵנֹתִי
הוֹבְנָת	הֵבֵן	הִבְיֵנוּ
הוֹבְנֹתָ:	הִבְיֵנוּ	הִבְיֵנֹתֶם
Futurum	הִבְיֵנִי	הִבְיֵנוּ
אוֹבֵן	הִבְנְנָה:	הִבְיֵנָה
יִבֵּן	Futurum	הִבְיֵנֹת
תוֹבֵן	אֲבִין	הִבְיֵנֹתָ:
נוֹבֵן	יִבֵּן	Benoni
יִוְבְנוּ	תָּבִין	מִבֵּן
תוֹבְנָה		H 3

Quiescentia Lamed Aleph.

המץ PIEL KAL

המץ Infinitiuus Infinitiuus

HOPHAL ^{inuc} המץ ^{nire} המץ

Infinitiuus המץ המץ

המץ PVAL המץ

המץ Infinitiuus NIPHAL

HITHPAEL המץ Infinitiuus

Infinitiuus המץ המץ

המץ HIPHIL המץ

המץ Infinitiuus

Quiescētia Lamed Aleph nihil dif-
ferunt à perfectis nisi in infinitiuo, &
idcirco solum infinitiuum retulimus
in tabulas. Est autem obseruandum
sæpe mutari in his verbis Aleph in he
cum sint hæ literæ cognatæ, & inter
se mutabiles. Obseruandum est etiã,
in præterito, imperatiuo, & futuro,
sub secunda radicali esse camets, non
patach, quia litera aleph quæ imme-
diate sequitur, punctum longum re-
quirit, in quo quiescat. Obseruandū

postremo, interdū quamvis raro, ex-
cidere literā aleph, eo modo quo ex-
cidit he in verbis quiescentibus La-
med he, de quibus mox dicemus. qđ
autem Exod. 2. legimus קראו קראו vocate,
א קראו irregulare est, dicendum enim
fuit קראו קראו.

Quiescentia Lamed He.

KAL

Imperatiu^s

גולה

גולות:

Paul

גלוי

גלויים

גלוייה

גלויות:

Infinitiuus

גלות

בגלות

בגלות

לגלות

בגלות:

Præteritum

גלה
migrare uel
reuelare.

גלית

גלית

גלו

גליתם

גלינו

גליתם

גלית

גליתם

Benoni

גולה

גולים

תגלה

גלו	כהגלות	תגלי
גליחם	להגלות	תגלינה
גליכו	מהגלות:	NIPHAL
גלחה	Imperatiuu ⁹	Præteritum
גליח	הגלה	נגלה
גליחן:	הגלו	נגליח
Benoni	הגלי	נגליתי
מגלה	הגלינה	נגלו
מגלים	Futurum	נגליחם
מגלה	אגלה	נגליכו
מגלות:	יגלה	נגלחה
Paul	תגלה	נגליח
מגלה	נגלה	נגליחן:
מגלים	יגלו	Benoni
מגלה	תגלו	נגלה
מגלות:	תגלה	נגלים
Infinitiuus	תגלי	נגלה
גלות	תגלינה	נגלות:
בגלות	PIEL	Infinitiuus
Imperatiuu ⁹	Præteritum	& הגלה
גלה	גלה	& הגלה
גלו	גליח	הגלות
גלי	גליתי	בהגלות
גלינה:		

DE VERBIS QUIESCENTIB.

הגליהם	גלה	גליטה
הגליט	גלים	Futurum
הגליחה	גלה	אגלה
הגלית	גלות	יגלה
הגליח	Infinitivus	הגליחה
Benoni	גלות	נגלה
מגלה	Futurum	יגלו
מגלים	אגלה	תגלו
מגלה	יגלה	תגלהם
מגלות	תגלה	תגליט
Paul	נגלה	תגליטה
מגלה	יגלו	PAVL
מגלים	תגלו	Præteritum
מגלה	תגלה	גלה
מגלות	תגליט	גליט
Infinitivus	תגליטה	גליתי
הגלות	HIPHIL	גלו
בהגלות	Præteritum	גליהם
Imperatiu ⁹	הגלה	גלינו
הגלה	vel הגלה	גליחה
הגלו	הגליט	גליתה
הגלי	הגליט	גליח
הגליטה	הגלה	Benoni
Futurum		

תגלה	הגלית	Futurum
נגלה	הגליתי	אגלה
יגלו	הגלו	יגלה
תגלו	הגליכם	תגלה
תגלה	הגלינו	נגלה
תגלי	הגלתה	יגלו
תגלינה:	הגלית	תגלו
HITHPAEL	הגליהו:	תגלה
Præteritum	Infinitiuus	תגלי
תתגלה	הגלות	תגלינה:
תתגלית	Futurum	HOPHAL
Totum vt Piel	אגלה	Præteritum
more perfectorū	יגלה	הגלה

Quiescentia Lamed he in omnibus cōiugationibus aut habent he quiescēs, aut illud amittunt, aut mutant in iod, aut in tau, vt ex tabula proposita perspicuum est. Excipiuntur illa, quæ habent mappic, vt נגה כפה, concupiscere, splendere, quæ perfectorū normā sequuntur. In præterito Kal, in tertia persona foëminini generis, aliquādo nō exprimitur vltimū he, inuenitur enim

enim עָשָׂה fecit pro עָשָׂהּ. Item Lam-
 ed he mutatur non in tau, sed in iod,
 vt חָסִיהָ pro חָסֶהּ sperauit. In præteri-
 to Niphal reperitur quandoque chi-
 ric sub nun sequente litera gutturali,
 vt נָהִיָּה factus est, alioqui .י, aut - esse
 deberet. In præterito Piel vbicunque
 est .י. posset etiam poni .י, dicimus em
 גִּלִּיתָ & גִּלִּיתָ reuelasti. In præterito
 Pual, inuenitur quandoque cametsca-
 taph, vt כָּלוּ finita sunt, pro כָּלוּ quan-
 doque etiam cholem, quando scilicet
 secunda thematis nō patitur daghes,
 vt הִוָּרָה proiecta est, pro הִוָּרָה. In præ-
 terito Hiphil sæpe adest segol sub he
 loco chiric, vel etiā tsere, aut patach,
 vt הִרְאָה העֵלָה הִגִּילָה, migrare fecit, a-
 scendere fecit, ostendit. In præterito
 Hophal, inuenitur cholé pro camets-
 cataph, vt הוֹעֵלְתָּה ascendere facta est.
 Infinitiuus Kal quando est sine literis
 כָּלָם & tamen habet vim gerúdiij, ferè
 in cholem terminari solet, vt רָאוּ רָאִיתִי

viden-

videndo vidi, גלה יגלה migrando mi-
 grabit. in Hiphil autem terminari so-
 let in ך, vt הרבה ארבה multiplicando
 multiplicabo. Futurū in omnibus con-
 iugationibus exceptis Pual, & Ho-
 phal, abijcit interdum vltimum he, &
 tunc retrahitur accentus ab vltima in
 penultimā, præcipuè si præcedat vau
 versiuū, vt ויבנה & ædificauit, pro ויבנה.
 Quod si prima, aut secunda thematis
 sit gutturalis: segol, quod erat futurū
 sub prima thematis, vertitur in pa-
 tach, vt ויחן & castrametatus est, pro
 ויחן. Porro sub literis א ויחן aliquando
 manet chiric, aliquando tsere, & ali-
 quando patach, præsertim quando ob
 celeritatem vertitur segol primæ radi-
 calis in sceua, & dictio fit monosylla-
 ba, vt וירא & vidit & dominatus
 est. Verbum היה fuit, propria quadam
 ratione sic flectitur, היה היה אהה pro
 היה היה היה. Imperatiuus quo-
 que licet rarius eundem defectum pa-
 titur

titur in Piel, Hiphil, & Hithpael, vt צִוִּי
צִוִּי: præcipe, הִרְבֵּה pro הִרְבֵּה: multipli-
ca, הִתְחַלֵּל pro הִתְחַלֵּל: ostēde te egrotū.

De verbis compositis, polysyllabis,
& anomalis. Cap. V.

Quinque sunt ordines cō-
positorum verborū. Pri-
mus est eorum, quę com-
ponuntur ex defectiuis
Pe nun, & quiescētibus

Lamed aleph, quę solū sunt quatuor,
נָכָה: נָשָׂא: נָשָׂא: & נָשָׂא: percutere, fran-
gere, ferre, seducere. Secundus eorū,
quę componuntur ex defectiuis Pe
nun, & quiescentibus Lamed he, quę
sunt duodecim, נָחָה: נָחָה: נָחָה: נָחָה: נָחָה:
נָחָה: נָחָה: נָחָה: נָחָה: נָחָה: נָחָה: נָחָה:

Elon-
gare, lamentari, habitare, aspergere,
ducere, inclinare, percutere, consum-
mare, tentare, volare, innocentē esse,
obliuisci. Tertius eorū quę constāt ex
Pe iod, & Lamed aleph, quę solū sunt

duo,

duo, vt יצא & ירא egredi, timere. Quartus eorū quę constant ex Pe iod & Lamed he, quę sunt sex, יעה ינה ירה ינה ינה ינה & ירה ינה dolo e affici, proijcere, opprimere, remouere, pulchrū esse, proijcere. Quintus eorum quę constant ex Pe aleph, & Lamed he, quę sunt septē, אנה אנה אנה אנה אנה אנה אנה & אנה אנה concupiscere, desiderare, iurare, lugere, coquere, colligere, venire. Hęc omnia quantū ad primā syllabam sequuntur coniugationes verborum Pe nun, vel Pe iod, vel Pe aleph; quantū ad secundā sequuntur formā quiescentiū Lamed aleph, aut Lamed he, eorū videlicet verborum, ex quibus composita sunt. Vnum solum est discrimen, quod ista composita nō patiuntur defectum primæ radicalis in infinitiuo & imperatiuo, vt ipsa simplicia patiebantur; nec enim dicimus אנה in infinitiuo אנה sed נמה & sic de cæteris. Excipiūtur duo נשא & יצא

quæ

Excipiuntur duo נָשָׂא & יָצָא, quæ Infinitivum, & Imperativum aliquando habent cū defectu primæ radicalis hoc modo, Infinitivus, כִּבְשָׂאת: בִּבְשָׂאת: שִׂאֵת, Imperariivus, שִׂאֵינָה: שִׂאֵי: שִׂאוּ: שֵׂא:

Verba, quatuor vel quinque litterarum paucissima sunt, fiuntq; ferè omnia ex duplicatione primæ syllabæ aliorum verborum, vt שִׁעֲשַׁע oblectavit, fit à שָׁעָה: גִּלְגַּל voluit, fit à יָפִיפָה: גִּלְלָל pulcher fact⁹ est, fit à יָפָה: חִמְרָמַר turbatus est, fit à הִמָּר: Quæ ex literis dissimilibus constent, non sunt fortasse, nisi duo כָּרַס demolitus est, & כָּרַבֵּל indutus est, quorum vtrumque est coniugationis Piel.

Verba anomala, quæ sæpe occurrunt, duo sunt גִּתַּן dedit, quod est vtrinque defectivum, & הִשְׁתַּחֲוִה adoravit, quod deducitur à שָׁחָה: & solum in Hithphael coniugatur. Vtriusque inflectionem ob rudiorum commoditatem hic subijciemus.

Kal
Benoni
Præteritum

Infinitiuus

Benoni

Benoni

Benoni

Futurum

Benoni

Imperatiu

Benoni

Futurum

Benoni

NIPHAL

Benoni

Benoni

Paul

Benoni

Infinitiuus

Benoni

Benoni

Benoni

HOPHAL

Futurum

Benoni

Imperatiu

Nihil aliud reperitur huius uerbi.

HITHPAEL

I

שְׁתַּחֲוֶה	Benoni	HITHPAEL
vel שְׁתַּחֲוֶה	שְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה
הִשְׁתַּחֲוֶה	פִּשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה
vel שְׁתַּחֲוֶה	Infinitiuus	הִשְׁתַּחֲוֶה
נִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה
שְׁתַּחֲוֶה	Imperatiu	הִשְׁתַּחֲוֶה
הִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה
הִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה
הִשְׁתַּחֲוֶה	Futurum	הִשְׁתַּחֲוֶה
הִשְׁתַּחֲוֶה	אִשְׁתַּחֲוֶה	הִשְׁתַּחֲוֶה

Inueniuntur etiam in scripturis aliquot voces compositæ ex varijs conjugationibus, quæ inter anomala referri possunt, vt Num. i. legimus הִתְנַקֵּד numeratus est, quod est compositum ex Hophal & Hithpael. Item Psal. 7. יִרְדֹּף persequetur, quod est compositum ex Kal & Piel, sed hæc omnia ex dictionario petenda sunt.

De affixis verborum. Cap. VI.

Vemadmodū nomina recipiunt affixa pronomina, & propterea nonnullam patiuntur punctorum mutationē; ita quoque & verba: vt enim ex ךך , & ך fit ךךך verbū tuum, sic etiā ex ךך & ך fit ךךך visitauit te. Sunt autem obseruanda tria, antequam de singularum personarum, quæ verbis conueniunt affixis dicamus. Initio sciendum est, solis actiuis verbis affixa propriè conuenire, siquidem affixa omnia verbis adiuncta conueniunt personæ patienti, quam sola verba actiua post se habere solent. nec enim dicimus, disce te, sed solum doceo te. Itaque de passiuis coniugationibus, id est, Niphal, Pual, Hophal, & Hithpaël, nihil hoc loco dicendum erit. Sunt tamen hic quæ exceptiones; Prima infinitiuorū

passiuorum, quæ quoniam interdum funguntur vice nominum, affixa quoque, etsi raro recipiunt, vt **בְּיוֹם הַבְּרָאָה** in die creari eos, id est, in die creationis eorum.

Altera exceptio est neutrorū, quæ interdum habent affixa, sed tunc debet subintelligi commoda aliqua præpositio, vt **וְיָרֵךְ** non significat habitabit te, sed habitabit tecum, ponitur enim **וְ** pro **עִמָּךְ**.

Deinde sciendū est quinq. esse affixa, q̄ solis verbis adiunguntur, videlicet

me eum eam eam

אֲנִי הוּא הִיא הִיא

me nos eum eam

אֲנִי אֲנִי הוּא הוּא

pro quibus adiunguntur nominibus, quamquam **וְ** reperitur etiam in nominibus, sed

solum in numero multitudinis, vt **וְיָרֵךְ**. Præterea quiescētia Lamed he, recipiunt etiam **וְ** more verborū; porro **וְ** & **וְ** in omnibus modis & temporibus locum habent, præterquam in præterito. Postremo sciendum est, ex

tribus

tribus personis verborum, tertiam recipere omnia affixa, quæ sunt omnino decem. Dicimus enim, visitauit eum; eam, te. m. g. te. f. g. me. c. g. eos; eas; uos. m. g. uos f. g. nos c. g. Secundã vero non admittere nisi sex. non enim recte dicimus, visitasti te m. g. vel te f. g. vel vos m. g. vel vos f. g. sed solum visitasti eum, eam, eos, eas, me, nos. Primam denique admittere tantum octo. non enim dici potest, visitaui me, uel nos, sed solum, uisitaui eum, eam, eos, eas, te m. g. te f. g. uos m. g. uos f. g. Nunc ad singulas personas ueniamus

De Præterito Kal.

Tertia persona singularis numeri masculini generis, cum omnibus affixis mutat camets primæ literæ in sce-
ua; & patac secundæ literę in camets, præterquã cū affixis ׁ & ׂ vbi remanet patach: immediate ante affixa ponuntur eadẽ pũcta, quę in noīe ׁׁׁ ex-

De ter-
tia perso-
na singu-
lari.

ceptis affixis וְנָנְּ ante quæ ponitur
 camets, & affixo וְנָנְּ ante quod ponitur
 patach. In verbis quiescentibus La-
 med he, quia cum affixis perditur vl-
 timum he, fit punctorum retrograda-
 tio, ita vt camets secundæ ponatur
 sub prima: & sceua primæ euanescat.
 dicimus enim וְנָנְּ non וְנָנְּ. Ante
 affixum idem punctum manet, quod
 antea erat, vt וְנָנְּ cum affixo primæ
 personæ fit וְנָנְּ.

De secū-
 da.

Secunda persona singularis mascu-
 lina mutat vbique camets primæ lite-
 ræ in sceua, & patach secundæ literæ
 retinet ordinarie, interdū tamen mu-
 tat in chiric. Immediate ante affixa
 ponuntur puncta eadem, quæ in ter-
 tia persona.

De pri-
 ma.

Prima persona singularis, commu-
 nis generis, mutat camets in sceua, &
 retinet suum patach. Ante affixa im-
 mediate vbique manet chiric vt an-
 tea.

Tertia

311 Tertiā persona pluralis masculina, De ter-
mutat vbique camets primæ literæ in tia per-
sceua, & sceua secundæ in camets; & sona plu-
ante affixa semper habet scurec. rali.

Secunda pluralis masculina nulla De secu-
puncta mutat, sed solum abiecto vlti- da.
mo, ם, loco eius recipit scurech, imme-
diate ante affixa.

Prima pluralis communis generis De pri-
mutat vbique camets primæ literæ in ma.
sceua & retinet suum patach secundæ
literæ; ante affixa immediate nihil ad-
ditur, sed manent literæ & puncta, quæ
antea erant.

Tertia singularis fem. gen. mutat De ter-
vbique camets primæ literæ in sceua, tia sing.
& sceua secundæ literæ in camets; in- fœmin.
terdum etiam sed rarò, in patach, & gen.
more fœmininorum nominum mutat
vltimum he in tau; si autem sequatur
affixum, ם, etiam he affixi vertitur in
tau, & ne duo tau cōcurrant, primum
abijcitur, & in eius signum infigitur

daghes in sequenti. Immediate ante affixa ponuntur eadem puncta quæ in nomine fœminino פִּקְרָהּ.

De secū
da.

Secunda singularis fœminini generis mutat vbiq̃ue camets primæ literæ in sceua, & retinet suum patach secundæ literæ, & sub tertia radicali similiter retinet suum sceua quiescens; immediate autem ante affixa chiric longum asciscit.

De secū
da plura
li.

Secunda pluralis fœminini generis, eodem prorsus modo se habet, quo secunda pluralis generis masculini.

De Benoni, & Paul.

Participia quemadmodū in inflexione sequūtur regulas nominum, ita etiam in affixis & punctōrū mutatione; & si quidem habent affixa propria verbis, explicātur vt nomina. Exemplū erit פִּיקְרָהּ visitans eum, פִּיקְרָהּ visitator eius.

De

De Infinitiuo.

Infinitiuus formæ פקיד mutat vbique
camets in camets catuph, & cholē in
sceua, vt פקידו visitare eum; si tamen sit
gutturalis secunda thematis, sub ipsa
erit cametscatuph, & sub prima the-
matis camets, vt אהבו amare eum.

Infinitiuus autem formæ פקיד reti-
net sceua primæ literæ, & mutat cho-
lem secundæ in cametscatuph, vt
פקידו פקידכם פקידה nec plura recipit af-
fixa, quam hæc tria.

Infinitiuus formæ פתח seruat sceua
primæ literæ, nisi sequatur aliud sce-
ua, tūc enim mutatur in chiric; patach
autem secundæ cum affixo ה vertitur
in camets, cum affixis כם & כן manet
immutum, cum cæteris omnibus mu-
tatur in sceua.

Denique infinitiuus formæ משוח sub
prima retinet sceua, sub secūda vertit
vau in camets, sub tertia accipit ca-
mets.

mets catuph, vt מִשְׁחָךְ: Est autem ob-
seruandum, infinitiuorum affixa, tam
actiue, quam passiue exponi posse; si-
quidem בִּקְרִי significare potest, visita-
tio eius, siue visitatio referatur ad eū
qui visitat, siue ad eum qui visitatur,
exceptis tamen הוּהוּ נִהְיֶה נִהְיֶה que
solum patienti conueniunt.

De Imperatiuo.

Secunda persona singularis mascu-
lina sequitur normā infinitiui formæ
בִּקְרֶה: ceterę personę nihil mutant.

De Futuro.

In toto Futuro manēt immota pū-
cta sub literis הוּהוּ nisi illud punctum
sit camets, tunc enim vertitur in sce-
ua. item immota manent puncta sub
prima radicali; cholem autem secun-
dæ radicalis vertitur vbique in sceua,

pre-

preterquam cum affixis כָּן כָּם־ vbi
mutatur in camets catuph; si vero sub
secunda radicali non sit cholem, sed
patach, idem erit iudicium quod de
infinitiuo forme פָּתַח.

DE PIEL

In coniugatione Piel nihil peculia-
re occurrit, nisi quod vbique tsere se-
cundę radicalis vertitur in sceua, pre-
terquam cum affixis כָּן & כָּם־ vbi ver-
titur in .׃, vt פָּקַדְהוּ visitauit eum, פָּקַדְתָּ
visitauit te.

DE HIPHIL

In Hiphil nulla mutatio fit, nisi in
verbis quiescentibus aijn vau, vbi tse-
re literę he vertitur in catephsegol, vt
הִקְבִּינוּ, & tsere literę, ט, in Benoni ver-
titur in sceua, vt מִקְבִּינוּ, & camets lite-
rarum אִיתָן, in futuro vertitur simili-
liter in sceua, vt יִקְבִּינוּ.

PARA-

PARADIGMA AFFIXORVM.

PRAETERITVM KAL.

פִּקְדוֹנִי	פִּקְדָּתִי	פִּקְדָּה
פִּקְדָּתִי	vel פִּקְדָּתִי	פִּקְדָּה
פִּקְדָּתוֹהוּ	פִּקְדָּתִיהוּ	vel פִּקְדָּהוּ
פִּקְדָּתוֹנִי	פִּקְדָּתֶיךָ	פִּקְדָּה
פִּקְדָּתוֹם	פִּקְדָּתֵם	פִּקְדָּנִי
פִּקְדָּתוֹנוּ	פִּקְדָּתֵכֶם	פִּקְדָּם
פִּקְדָּתוֹהָ	פִּקְדָּתֶיהָ	פִּקְדָּכֶם
פִּקְדָּתוֹן	פִּקְדָּתֶיךָ	פִּקְדָּנוּ
פִּקְדָּנוּ	פִּקְדָּתֵינוּ	פִּקְדָּה
פִּקְדָּנוֹהוּ	פִּקְדָּתֵיכֶם	פִּקְדָּד
פִּקְדָּנוֹךְ	פִּקְדָּו	פִּקְדָּן
פִּקְדָּנוֹם	פִּקְדָּוהוּ	פִּקְדָּנִי
פִּקְדָּנוֹכֶם	פִּקְדָּד	פִּקְדָּתִי
פִּקְדָּנוֹהָ	פִּקְדָּנִי	vel פִּקְדָּתוֹ
פִּקְדָּנוֹךְ	פִּקְדָּרוֹם	פִּקְדָּתוֹהוּ
פִּקְדָּנוֹן	פִּקְדָּרוֹכֶם	פִּקְדָּתֵנִי
פִּקְדָּנוֹכֶם	פִּקְדָּרוֹנוּ	פִּקְדָּתֶם
פִּקְדָּנוֹכֶם	פִּקְדָּד	פִּקְדָּתוֹנוּ
פִּקְדָּנוֹהָ	פִּקְדָּד	פִּקְדָּתֶיהָ
vel פִּקְדָּתוֹ	פִּקְדָּדוֹן	פִּקְדָּתוֹן
פִּקְדָּתֶיךָ		

פְּקֻדָּתֶיהוּ	פְּקֻדָּתָהּ	פְּקֻדָּתָךְ
פְּקֻדָּתֵינִי	פְּקֻדָּתְךָ	פְּקֻדָּתֵנִי
פְּקֻדָּתֵם	vel פְּקֻדָּתוֹ	vel פְּקֻדָּתָם
פְּקֻדָּתֵנוּ	פְּקֻדָּתוֹ	פְּקֻדָּתָם
פְּקֻדָּתֶיהָ	פְּקֻדָּתְכֶן:	פְּקֻדָּתְכֶם
פְּקֻדָּתֶיךָ	פְּקֻדָּתְךָ	פְּקֻדָּתֵנוּ
	vel פְּקֻדָּתֵי	vel פְּקֻדָּתֶיהָ

Eadē punctorū ratio quæ in פְּקֻדָּתֵי
 פְּקֻדָּתוֹ פְּקֻדָּתֵךְ oīa more masculini
 פְּקֻדָּתֵם:

B E N O N I.

פְּקֻדָּתְךָ	פְּקֻדָּתָהּ	פְּקֻדָּתְךָ
vel פְּקֻדָּתוֹ	פְּקֻדָּתְךָ	פְּקֻדָּתוֹ
פְּקֻדָּתֶיהָ	פְּקֻדָּתֵם	vel פְּקֻדָּתוֹ
פְּקֻדָּתוֹ	פְּקֻדָּתֵי	פְּקֻדָּתֵי
&c. פְּקֻדָּתֵי	פְּקֻדָּתוֹ	vel פְּקֻדָּתֵי

P A V L.

פְּקֻדָּתְךָ	פְּקֻדָּתֵם	פְּקֻדָּתְךָ
פְּקֻדָּתוֹ	פְּקֻדָּתֵי	פְּקֻדָּתוֹ
פְּקֻדָּתוֹ	פְּקֻדָּתוֹ	פְּקֻדָּתוֹ
פְּקֻדָּתֵי:	פְּקֻדָּתָהּ	פְּקֻדָּתָהּ

I N.

INFINITIVVS.

רדפכם	פקדה	1
רדפכו	vel פקדנה	פקדו
משוח	פקדך	vel פקדו
משחה	פקדו	vel פקדהו
משחכם	פקדכו	פקדנו
משחכו	מאוס	פקדך
פתח	מאסו	vel פקדו
פתחו	מאסך	פקדני
פתחה	מאסי	פקדם
פתחכם	1	פקדכם
פתחכו	רדוף	פקדנו
	רדפה	vel פקדה

IMPERATIVVS.

גאל	vel פקדה	פקדו
גאלחו	vel פקדה	vel פקדו
גאלני	פקדנה	vel פקדהו
גאלם	פקדו	פקדנו
אהב	שמע	פקדני
אהבהו	שמעהו	פקדם
אהבהי	שמעני	פקדנו
פקדו		

De literis Paragogicis.

Cap. VII.

De exactam cognitionē
nominum & verborum
sciendum est, quinque
esse literas, videlicet,
א ה ו י ן, quæ paragogicae
sive addititiae nominantur; propte-
rea quod interdum tam nominibus,
quam uerbis, solius euphoniae causa
super adduntur: & quidem inueni-
tur Ecclesiastæ יי. in uoce אהוּ erit.
ubi schurec est loco chiric longi, sic
enim esse debuit אהוּ.

He inuenitur frequenter in uoce
לילה nox. Item in infinitiuo, & impe-
ratiuo, & tunc mutantur puncta eo
modo, quo propter affixa, ut ללכת ad
uisitandum ללכת memento mei. de-
nique etiam in futuro, ut אשכנה ha-
bitabo, נשכנה letabimur, יחישא ac-
celerabit.

Et Iod additur interdum nominibus adiectiuis, fœminini generis, vt מלאכה plena, pro מלאכה, itē Benoni, & Paul, יושב pro יושב fedēs, & גנבה furto oblata, pro גנבה, itē infinitiuo, vt להושיב pro להושיב ad habitare faciēdum. Denique inuenitur lib. 2. Regum cap. 13. vers. 20. in medio dictionis in voce אָמַן pro אָמַן. Et lib. 1. Esdræ cap. 10. ver. 16. לָרֶוֶשׁ pro לָרֶוֶשׁ ad quærendum: sed priori in loco contemptus gratia additum videtur.

Vau redūdat in illa voce חָיָה Gen. 1. pro חָיָה.

Denique nun additū reperitur tertiæ personæ præteriti pluralis numeri, vt יָרְעוּ cognouerunt, item infinitiuo, vt יִפְּקֹדוּ in pereundo, & futuro, vt יִפְּקֹדוּ tendent, יִפְּקֹדוּ tendetis: quod etiam accidit si sequantur affixa, vt יִכְבְּדֵנִי pro יִכְבְּדֵנִי. honorabit me. Atque hæc de verbis & nominibus.

PARS QUARTA QVAE
EST DE RELIQUIS GRAM-
MATICAE PARTIBVS.

*De Aduerbio, Præpositione, Con-
iunctione, & Interiectione.*

Cap. I.

Estat מלה hoc est dictio,
quæ quatuor alias com-
plectitur partes oratio-
nis, Aduerbium, Præpo-
sitionem, Coniunctio-
nem, Interiectionem. Aduerbia tot
sunt apud Hebræos, quot apud alias
nationes, quæ hoc ordine iuxta varias
significationes numerari possunt.

hic, . huc:	ibi,	illuc:	inde:	intus:
Locī, פה	שם	שמה	משם	תוך
	vbi:			
	אי	איכה	אי	הוא

hic

hic, huc, hinc, illuc, illinc, quo: vnde: quo:

אן אנה: מאין: כה הלוס:

huc, illuc.

הנה

hodie:

cras:

heri:

Temporis. אתמול. המול: מחרת. מחר. היום

nocte praterita:

mane:

vesperi:

nudius tertius:

אמש

בוקר

ערב

שלשום

tunc:

nunc:

quotidie:

adhuc:

iam,

iam pridem:

אז

המיר עתה נא אז

המיר עתה נא אז

עוד

כבר

כבר

vsque, id est semper:

quando:

cum:

mox:

postea:

עד

מתי

פי

פתאום

אחר

antea, anteaquam.

טרם:

Negandi. בלתי. בלי. בל. אין. אין. אל. לא.

sic:

certe, vere:

Affirmandi. אכל. אמנה. אמנם. כן.

Demonstrandi. הו. en: הנה. ecce.

utinam:

quis dabit, o si.

Optandi. לוא. לוי. אחלי. מי יתן.

cia,

age,

obsecro.

Hortandi, & obsecrandi. אנה. אנה. נא.

nonne?

cur?

quomodo?

Interrogandi. איך איכה. מדוע למה. הלא.

sicut, quasi, tanquam:

sic.

Similitudinis. כה. כן. כמו.

bene:

male:

vere:

recte:

æque:

Qualitatis. נכון. ישר. אמת. דע. טוב.

festinanter:

sapienter:

prudenter:

legitimè.

במהרה

בחכמה

בכונה

במשפט

K 2

Quantita-

Quantitatis. ^{multum:} הרבה רב ^{parum:} מעט ^{modicum:} זער

Comparandi. יותר plus, magis

Vehementiæ. ^{valde:} מאד ^{maximè:} מאד מאד

Remissionis. לאט lente: מעט מעט sensum

Dubitandi. ^{foran:} אולי ^{an, si:} אם ^{ne forte:} כן

Separandi. לפר seorsum.

Congregandi. יחדו יחד simul, una, pariter.

Gentis. ^{Hebraice:} עברית ^{Syriacè:} ארמית ^{Grace:} יונית ^{Latine:} רומית

& cetera ad eundem modum.

Ex his aduerbijs pauca quædam suscipiunt affixa, hoc modo.

^{ecce illi,} הנה ^{ecce ego,} הנני ^{ecce tu,} הנך ^{ecce ille,} הנו ^{ecce,} הן

^{sicut,} כמון ^{non tu,} אינך ^{non ego,} איני ^{non,} אין ^{ecce nos,} הננו ^{ecce vos,} הנכם

^{vbi tu?} איך ^{vbi,} איפה ^{sicut illi,} כמותם ^{sicut ego,} כמותי ^{sicut tu,} כמותך ^{sicut ille,} כמותו

Præpositiones ordine Alphabetico ita numerari possunt.

^{pro,} בעד ^{propter,} בגלל ^{absque,} בלא ^{iuxta,} אצל ^{post,} אחר ^{cum,} את ^{ad,} אל

^{ante,} לפני ^{extra,} חוץ ^{ultra,} תלואה ^{inter,} בין ^{propter,} בעבור ^{vel,} בלעד

^{coram,} בנגד ^{a, ab,} מן ^{præter,} לפר ^{propter,} למען ^{secundum,} לפי ^{contra,} לעמית ^{regione}

pro, sub, תחת: cum, עם: trans, עבר: super, על: circa, סביב: & regione, נוכח:

Ex quibus præpositionibus nullæ sunt, quæ nō recipiāt affixa more nominū & verborū, exceptis sex, videlicet: בל, אל, הלאה, חוץ, לפי, נוכח, עבר:

Quomodo autem puncta mutentur in præpositionibus ratione affixorū, satis diligenter in dictionarijs explicatur. Illud tamen non videtur omitendum, אל & על recipere affixa more pluraliū nominum, idest, addēdo iod post lamed, & præterea אל cum affixis oībus mutare :: in ::, præterquā cum affixis, הם, הן, כם, כן, cum quibus mutat :: in ::, vt אלכם, אלי. Porro præpositio על cum affixis הם, הן, כם, כן mutat - in -, cum alijs autem omnibus camets, vt עליכם, עלי:

Coniunctiones numerantur omnino septem. Copulatiua ו & , גם etiam, אף quoque. Disiunctiua או vel, aut, Continuatiua אך veruntamen, tamē.

250 DE LITERIS SERVILIBVS
 Causalis אם כי. nisi. Rationalis כי
 quoniā. למה? vt. עקב, propterea, אשר
 quod, quia. Interiectiones sunt 5.
 Dolentis ve. הוי הוי אבי אי הוי
 heu, אה ah.
 Gaudentis, הוה euge.
 Exclamantis, הוי.
 Admirantis, איך quomodo.
 Blandientis, נא אנא אנך.

De literis seruilibus. Cap. II.

ADuerbia, & prepositio-
 nes apud Hebræos par-
 tim cōstant ex integris
 dictionibus, de quibus
 hactenus locuti sumus,
 partim ex solis quibusdam literis, quę
 seruiles ea potissimum de causa dictę
 sunt. Sciendum igitur est ex 22. literis
 Hebræorum, 11. esse radicales, & 11.
 seruiles. Radicales dicuntur illę, quę
 semper sunt pars thematis, nec vllum
 alium habent vsum. Seruiles dicuntur

æ, quæ etsi quandoq; pertinent ad ipsum thema, sæpius tamen deferuiūt vel loco præpositionum, atq; aduerbiorum, vel ad personas, tempora, numeros, genera, aliaq; id genus indicanda. Porro feruiles literæ, his tribus nominibus trium insignium virorum continentur, כשה איתן וכלב, reliquæ omnes radicales sunt.

Et quoniã de ijs literis multa superius varijs locis dicta sunt, hic partim per compendium repetemus quæ alibi dicta sunt, partim addemus quæ supersunt dicenda.

¶ Primo est vna ex literis formatiuis futuri. Secundo est vna ex formatiuis nominũ verbalilium. Tertio est vna ex paragogicis.

¶ Primo est ex formatiuis futuri. Secundo ex formatiuis nominũ verbalium. Tertio ex paragogicis. Quarto ex formatiuis pro nominum. Quinto est nota numeri multitudinis in nominibus.

Sexto est characteristica coniugationis Hiphil.

n Primo est ex formatiuis futuri. Secundo ex formatiuis nominum verbalium. Tertio est nota gener. fœm. in nominibus cum additur ad finem.

o Primo est ex formatiuis futuri. Secundo ex formatiuis nominum verbalium. Tertio ex paragogicis. Quarto ex formatiuis pronominum.

u Primo format Benoni in Piel, Hiphil, & Hithpaël. Secundo est ex formatiuis nominū verbalium. Tertio ex formatiuis gerundiorū. Quarto ex formatiuis pronominū. Quinto ponitur pro ¹ præpositione, & tunc infigit daghes in sequenti ob defectū nun, dicimus enim מִן שָׁמַיִם è cælis, pro מִן שָׁמַיִם, quod si litera sequens nō sit capax daghes, ponitur tsere sub ² loco chiric, vt מִן אֶרֶץ è terra, pro מִן אֶרֶץ. Nō desunt tamen aliquę voces, quæ præter regulā, nec recipiāt daghes, nec mutēt chi

ricin tsere, vt מְהוּט à filo, מְהוּרָה: a per
sequendo. Sexto deseruit cōparationi.

שׁ Primo ponitur pro שׁ qui, quæ,
quod, quoniam, vt, aliaq; id genus si-
gnificās. punctū eius ordinariū est se-
gol sequente daghes, vel sine daghes,
si litera sequens non sit eius capax, vt
שׁבְּכָה quod sic, שׁעֲלוּ quæ ascenderunt.
Irregulariter tamen inuenitur שׁ cum
camets, vel patach, vel fceua, ut שׁהוּא
quod ipse, שׁקִמְתָּ qđ surrexisti, שׁאַתָּה:
quod tu. Secundo addito Lamed, effi-
cit articulum genitiui שׁל.

ה Primo est ex paragogicis. Secūdo
ex formatiuis nominū verbaliū secun-
dū plerosque: tñ R. Dauid Kimchi in
Ioelē existimat he, nunquā formare
nomina, & rationē adfert sane proba-
bilē. literæ em̄ nominum formatrices
adeo necessarię sunt, vt sine illis nomē
nihil oīno significet. Nam si ex מְהוּרָה
psalmus, auferas, מ, formatiū verbā-
lis מְהוּרָה nō erit nomen. At oīa nomina

quæ

que videntur habere he formatium,
 etiā sine ipso he integra & vera nomi-
 na sunt, vt לֵיל, & לַיִל nox חֶדֶד, &
 חֶדֶד cubiculū, & alia. Tertio est nota
 generis fœminini, & tunc ordinarie
 habet ante se camets cum accentu.
 Quarto est signum demonstratiuum
 idem fere valēs apud Hebræos, quod
 articulus apud Græcos, & tunc ordi-
 narie sub se requirit patach sequente
 daghes, vt הַבַּיִת illa domus. quod si li-
 tera sequens non sit capax daghes, po-
 nitur sub ה, camets loco patach, vt
 הַעֶבֶר seruus הַרֹעֶה pastor. Excipiun-
 tur literę ה, & ח, ante quas ה, demon-
 stratiuum retinet suum patach, vt
 הַהֵיכָל templum הַחֲלוֹן fenestra. Exci-
 piuntur etiam literę gutturales que
 sub se habent camets in dictionibus
 non monosyllabis, nam ante eas, ה,
 demonstratiuum, vt plurimum, habet
 segol, vt הַעֲשָׂן fumus. Excipiuntur de-
 nique literę sceuate, ante quas, ה, reti-

net suum patach, etiam si ille non sint
notatę puncto daghes, vt **הַיָּאֹר** flu-
men.

Quinto preposita hęc litera verbis
gerit vicē relatiui, vt **הַנֶּרְאִי** qui visus
est. Sexto est nota admirationis & in-
terrogationis, & tunc recipit ordina-
riē sub se-, ante gutturales autem no-
tatas puncto, requirit. ante easdē
vero nō notatas puncto, requirit, vt
הֲהִי הָאֵל num iste? **הֲנַעַל הָאֵל** num factū
est istud? **נִוּ הָאִישׁ כַּמֶּנִּי** nū vir sicut ego?
Septimo, ad finem dictionis hęc litera
sepenumero seruit loco prepositio-
nis, ad, vel in, vt **בְּמִצְרַיִם** in Ægyptum,
בְּיָמֵי in dies. Octauo, interdum est ad-
uerbium vocandi, siue articulus vo-
catiui casus, vt **הַשָּׁמַיִם** o celi.

1 Primo est ex literis paragogicis.
Secundo ex formatiuis pronominū.
Tertio, est nota numeri pluralis in
verbis. Quarto, est nota copulatiua si-
gnificans &, atque, autem, & sepiissi-
mē

156 DE LITERIS SERVILIBVS
 mē preponitur ad initia librorum, vel
 sentētiarum ornatus gratia, vt Exod.
 1. ver. 1. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת & hæc sunt nomi-
 na. Interdum etiam significat quia, vt
 Gen. 14. ver. 19. protulit panem, & vi-
 nū, וְהוּא כֹהֵן ipse em̄ sacerdos. Et Gen.
 30. ver. 27. ait Labā יְהוֹה יִבְרַכְנִי נְחֻשְׁתִּי
 Expertus sum quod benedixit mihi
 dominus. Significat quoque sic, vel si-
 militer, in lib. Prouerb. frequentissi-
 mē, item sed, certe, vtrum, & similia.
 Punctum eius ordinarium est sceua, ta-
 mē ante literas labiales quæ sunt בּוּמָךְ
 & ante sceuatas requirit scurech, qđ
 pro vocali breui in eiusmodi locis ha-
 beri solet. si tamen litera sceuata sit
 iod, abiecto sceua, ponitur chiric sub
 litera י vt יִמְיָן & dextera, pro יִמְיָן an-
 te literas autē gutturales affectas pun-
 ctō raptō habet punctum simile, vt
 וְאֵלֶּיךָ & vanitas, & per contractionē
 abiicitur sæpe ipsum punctum raptū,
 vt וְאֵרֶוֶן pro וְאֵרֶוֶן

Quan-

Quando etiā ex puncto rpto sub
 litera gutturali excidit sceua, simili-
 ter uau præcedens habet patach, uel
 segol sine sceua, ut וַעֲשֶׂה & fac, וַאֲחֶסֶה
 & sperabo. Excipitur nomen אֱלֹהִים
 ante quod uau semper habet tsere ab-
 iecto segol, ut וַאֲלֹהִים & Deus. Quādo
 uero uau cōiungit duo nomina, & se-
 cundū est monosyllabū, uel habet ac-
 centū in penultima, semper sub se ha-
 bet camets וְהָיוּ וּבָרוּ. Quinto, uau cō-
 uertit significationē præteriti in signi-
 ficationē futuri, & è contrario: Con-
 uertit quidē præteritū in futurum; qñ
 præcessit aliud futurū, uel saltem non
 præcessit præteritum, & tunc uau uer-
 siuum, non distinguitur notatione à
 uau copulatiuo, id est, habet sceua uel
 alia puncta, ut uau copulatiuum, sed
 hoc addit quod semper accentum reij-
 cit in ultimam, ut וְשָׁמַרְתָּ & custodiā.
 Excipiuntur quiescentia Lamed he, q̄
 retinēt accentū in penultima, ut וְגַלְתָּ
 & mi-

158 DE LITERIS SERVILIBVS
& migrabo. Futurum autem vertit in
præteritum quando habet sub se - se-
quente daghes (quod tamen daghes
excidit ex littera sceuata, euphonię
caussa.) Et si litera sequens non sit ca-
pax daghes, habet camets loco patac
& accentum ab vltima ad penultimã
retrahit, vt **מָוֹת** & mortuus est, **וָיָתַן**
& fuit, **וַיִּשְׁתָּקֶם** & surrexi.

כ Primo, est nota similitudinis, si-
gnificans sic, secundum, iuxta, sicut.
Secundo, est nota coniecturalis, signi-
ficans circiter, quasi. Tertio, est ex li-
teris formatricibus pronominũ. Quar-
to, ex formatricibus gerundiorũ. In-
terdum adsciscit particulam **וּ**, & ef-
ficat integram dictionem **כִּמְ** sicut, &
tunc recipere potest etiam affixa, vt
כִּמְיָ sicut ego, **כִּמְךָ** sicut tu, &c.

Peculiare est huic literę, & duabus
sequentibus, vt non patiantur post se
ד demonstratiuum, sed eo reiecto as-
sumant punctum eius, vt **כְּשֶׁמֶשׁ** sicut
cæli.

celi, pro כה שמים . Puncta huius literę
& duarum sequentium, eadē sunt quę
vau copulatiui, eo excepto, quod pro
pter literas sceuatas non mutant sce-
ua in scurec, sed in chiric, & ante lite-
ras labiales retinent suum sceua .

℣ Primo, est articulus datiuī, ac ge-
nitiuī casus, & interdum etiam accusa-
tiuī . Secundo, est vna ex formatrici-
bus gerundiorum . Tertio, seruit loco
prępositionis significans ad, in, pro-
pter, &c. Recipit quoque affixa, vt su-
pra ostensum est in capite de prono-
mine.

כ Primo, est vna ex literis formatri-
cibus gerundiorū . Secundo, seruit lo-
co prępositionū, in, cum, ab, &c. Ter-
tio, designare solet ablatiuum instru-
menti, vel pretij, vt כסף קניתי argēto
emi, בחכמתך עשית לך חיל sapientia tua
parasti tibi virtutē . Recipit hęc litera
et affixa more nominū, & uerborū, ut
בן בך בן בך בנו בך בך בן בך

De

De inuestigatione radicis, siue Thematis, & usu dictionarij.

Cap. III.

Dictionaria Hebræorū nō continent ordine alphabetico nomina, & verba ac ceteras dictiones omnes, sed solum themata, siue radices, quibus subiiciunt eas omnes voces, quæ ab illis deriuantur. Vt igitur quocunq; vocabulo oblato radicem eius inuestigare valeamus, primum mandanda est memoriæ diuisio literarum in vndecim radicales, & vndecim seruiles, quam capite superiore tradidimus. Deinde sciendum est ex vndecim seruilibus quatuor esse, quæ etsi initio dictionis aliquando seruiant, tamen in medio ac fine, semper sunt de themate, videlicet, ל מ נ ש. Rursum alias quatuor in principio & fine dictionis non raro seruire, in medio

dio autem semper ad radicem pertinere, videlicet מִנִּיָּה . Denique reliquas tres נִיָּה vbiq̃ue radicales & seruales esse posse. Quibus obseruatis, oblata voce cuius radicem querimus, initio remouendæ sunt omnes literæ seruales, & siquidem remanent literæ tres radicales, eæ sine dubio radicem efficiunt; quod si seruilibus remotis non remanent tres literæ radicales; videndum est, num ex seruilibus eiusdem vocis aliqua sint de numero earum, quæ sunt semper de themate; si vero ne hoc quidem modo inueniatur thema, expendendum erit, num fortasse reliquæ literæ dictionis eiusdem, quæ ex se radicales & seruales esse possunt, in ea dictione sint radicales. Si denique constet, eas non esse, vlllo modo radicales, manifestum erit vocem ex imperfectis esse, hoc est ex quiescentibus, vel defectiuis, & idcirco præponendum erit initio Nun, aut

L

Iod,

Iod, uel inferendū in medio, Vau, aut
Iod; uel ad finē addendū He, aut Nun,
aut certe secunda litera duplicanda.

De Syntaxi. Cap. II II.

Voniam ea quæ ad constructionem pertinent, sunt ferè omnia Hebraicæ linguæ cum cæteris communia, & usu ac lectione scripturarū facile percipi possunt, rem totā paucis complectemur, ac explicabimus constructionem primum nominis cum uerbo, deinde adiectiui cum substantiuo, tum substantiui cū substantiuo, postremo relatiui cū antecedente. Nomen & uerbū in genere, numero, & persona cōuenire debent, ut Gen. 1. **וְהָאָרֶץ הָיְתָה** terra erat, **וְהָאֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ** erit lumen. Hoc tamē non ubiq; seruatur: sepe em̄ nomē generis masc. iungitur uerbo generis fœmin. ut lib. 2. Reg. cap. 13. uer. 37. **וַתֵּלֶךְ דִּיּוּר** & luxit

& luxit Dauid, & è cōtrario, ut 1. Reg. cap. 25. uer. 27. **הַכִּיָּא שִׁפְחָתָהּ** attulit ancilla tua. Sed in his & similibus uide-
tur subintelligendū aliquod uerbum cōmodum, ut luxit Dauid, id est, ani-
ma Dauidis; attulit ancilla tua, id est, seruus p̄missus nomine meo quæ sum ancilla tua: uel certe scriptura magis ad rem significatam respicit, quam ad uocem significantem, ut Cant. cap. 2. uerfi. 7. **הַשִּׁבְעָתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תַּעֲזְרוּ וְאִם תַּעֲזוּרְוּ אֶת הָאֲהָבָה**. Et Eccl. cap. 1. uer. 2. **אֲמַר קוֹהֵלֶת**. Quod diximus de genere, etiam de numero dici potest; Inuenitur enim sæpe nomē numeri singularis cum uerbo numeri pluralis, ut Hag. cap. 2. u. 8. **וּבָאוּ חִמְרֵת גּוֹיִם** & uenient desiderium gentium, & è contrario, & Gen. 1. uer. 14. **יְהִי מְאוֹרוֹת** fit luminaria: solet autem hoc fieri præter communem regulam, quando nomen singularis numeri, regit nomen numeri pluralis, uel contra,

tunc enim verbum conuenit in numero cum posteriore nomine, etiam si in obliquo sit, vt Iob cap. 15. ver. 20. **מספר שנים נצפנו** numerus annorum reconditi sunt, Eccl. cap. 10. ver. 1. **זכובי מות יבאי ש יביע שמן** muscæ mortis perdit suauitatem vnguenti. Solet etiam id fieri, quando nomen pluralis numeri distributiuè exponi potest, vt Gen. cap. 49. ver. 22. **בנות צערה** filiæ discurret, id est, vnaqueque filiarum discurret. Interdum quoque id fit, cum nomen plurale rem singlarē significat, vt Exod. cap. 21. ver. 4. **אם ארוננו יתן** si domini eius dederit, id est, si dominus eius dederit, accipitur enim passim nomen **ארונים** pro **ארון**. Ad mysterium denique Trinitatis insinuandū, vt Gen. cap. 1. ver. 1. **ברא אלהים** creauit Dij, id est, Deus in personis trinus creauit. Est etiam obseruandum, sepe apud hebræos desiderari verbū substantiuum, vt Psal. 34. ver. 8. **דא כמס יהוה**

videte

videte quoniam bonus est Dominus,
 item non raro vsurpari tertiam perso-
 nam verbi actiui in passiuā signifi-
 catione, vt Gen. 16. על כן קרא לבאָר באָר לתי ראִי
 propterea vocatum est putei,
 id est, putei nomen, puteus viuentis.
 Adiectiuum & substantiuum, in gene-
 re, numero, & casu ordinariē consen-
 tiunt, vt Cant. cap. 4. ver. 1. יפה רעייתי
 pulchra amica mea. Cant. 5. ver. 10.
 דורִי צֶחֶר dilectus meus candidus. Inter-
 dum tamen, sed raro, inuenitur adie-
 ctium generis masculini cum substanti-
 uo generis foeminini, vt Exod. 11.
 u. 6. צַעֲקָה בְּמֹדוֹרֵי sicut ipse acclamatio.

Aliquando etiam adiectiuum nu-
 meri singularis cum substantiuo nu-
 meri pluralis, ut Esa. cap. 19. ver. 4.
 אֲדֹנֵי קִשְׁיָה dominorū duri, id est, duro-
 rum. Quando autem adiectiuum cum
 substantiuo non cōcordat in casu, sed
 adiectiuum in nominatiuo, substanti-
 uum in genitiuo est, exponi debet

adiectiuum per superlatiuum, vel cō-
paratiuum, vt 1. Reg. cap. 21. ver. 7.
אֲדִיר הָרוּעִים potentissimus pastorum.
Isa. cap. 29. ver. 11. חֲכָמֵי יָעֵצִי sapien-
tissimi consiliariorum, vel sapientio-
res consiliariorum. Adiectiua quoq;
quæ apud Latinos ablatiuum regunt,
apud Hebræos regunt genitiuum, vt
Ioel. 2. ver. 5. עֲרוּךְ מִלְחָמָה instructus
prælij, id est, prælio. Psalm. 24. ver. 4.
נָקִי כַפַּיִם וּבֶרֶךְ לֵבָב mundus manuum, &
mundus cordis, id est, mundus mani-
bus & corde.

Substantiuum quādo iungitur sub-
stantiuo, ordinariè vnum nominatiui,
alterum genitiui est casus, vt Ecclesi.
cap. 1. ver. 1. דְּבַרִּי קוֹהֵלֶת בֶּן־דָּוִד Verba
Ecclesiastæ filij Dauidis. Solet etiam
substantiuum habere formam regimi-
nis genitiui, etiam non sequente geni-
tiuo, sed literis seruilibus שֶׁלֹּם vt Ec-
clesiastæ cap. 11. ver. 4. מְקוֹם שִׁפּוֹל lo-
cus quo cadet. 2. Reg. cap. 1. ver. 21.

הָרִי

בְּגִלְבּוֹעַ montes in Gelboe. Iob. cap.
 18. ver. 2. לְמַלְאָכָא fines sermonibus.
 Ezech. cap. 13. ver. 2. נְבִיאֵי מַלְאָכָא pro-
 phetæ ex corde suo. Idem iudiciū de
 particulis his literis significatione re-
 spondentibus, vt אֶשֶׁר & similibus.
 Porro frequentissime apud Hebræos
 genitiuus nominis substantiuī fœmi-
 nini ponitur pro adiectiuo, vt Exod.
 cap. 3. ver. 5. אֶרֶץ קֹדֶשׁ terra sanctita-
 tis, id est, terra sancta.

Relatiuum, & antecedens apud He-
 bræos non possunt nō conuenire, cum
 אֲשֶׁר quod est relatiuum, sit vtriusque
 generis, & numeri, nec per casus decli-
 netur. Est autē diligenter notandum,
 relatiuū interdum omitti, ac subintel-
 ligi: sicut etiā aliquando omittitur, ac
 subintelligitur antecedens: interdum
 autem subiungi relatiuo pronomen,
 quod apud Græcos, & Latinos, su-
 peruacaneum videretur. Exempla,
 Iob. cap. 19. ver. 19. וְהָאֵהָבָה הִיא הִיא הִיא

& hi, (quos, subintellige) diligebam,
 uersi sunt in me. Gen. cap. 44. uer. 1.
 וְיָצְאוּ אֶת-אֲשֶׁר עַל-בֵּיתוֹ לְאֶמֶר.
 Et præci-
 pit (ei, subintellige) qui super domū
 suam præpositus erat dicēs. Gen. cap.
 1. uer. 11. אֲשֶׁר-יָרָעוּ בוֹ
 in ipso sit.

De Poetica. Cap. V.

Quoniam cantica omnia
 recentium Hebræorum
 (uetus em̄ Poetica Mo-
 sis, & prophetarum pe-
 nitus ignoratur) in uer-
 sus; uersus, in hemistichia; hemisti-
 chia, in pedes; pedes in syllabas resol-
 uuntur, de syllabis primum, tum de pe-
 dibus, deinde de hemistichijs; postre-
 mo de uersibus explicandum erit.

Omnis syllaba aut lōga est, aut bre-
 uis, longa dicitur quęcunque constat
 uno ex decem punctis uocalibus. Bre-
 uis appellatur, quę cōstat semipūcto,
 uide-

videlicet, sceua mobili, siue simplici,
 siue cōposito. Itaq; in hac voce
 פִּרְיָא. Prima est brevis, secunda longa,
 tertia brevis, quarta longa. Est etiam
 brevis vocalis punctum scurech, quā-
 do ponitur loco semipuncti sceua an-
 te literas labiales, vel literam sceua-
 tam, vt פִּרְיָא וּמְלֵאָא אֶת הַמִּים

Pedes duo tantum sunt, quibus in
 suis versibus componendis Hebræi
 vtuntur. Alter dicitur פְּנוּעָה, id est,
 morio, & constat vna tantum syllaba,
 eaque longa, vt פִּי. Alter dicitur יָהִר,
 id est, clauus, & constat duabus sylla-
 bis, vna breui, altera longa, vt פִּי.

Hemistichiorum, quæ syllabis, seu
 pedibus paria ac similia esse debent,
 prius dicitur פֶּלֶא, id est, ostium, quia
 inde est ingressus in carmē, posterius
 dicitur סוּגָר, id est clausula, quia ver-
 sum claudit

Debent autem hemistichia vel vnū
 sub

sub alio scribi, vel si in eadem scriban-
tur linea, ita distingui ac separari, vt
facile per se singula spectari queant.

Versus integer dicitur פסוק, id est,
domus, eo quod ostium habeat, & in-
teriora vsque ad vltimum parietem;
& si quidem versuum numerus ad de-
cem non perueniat, Epigramma effi-
citur, quod dicitur פסוק quasi vnā tan-
tum periodum complectatur: si vero
ad decem perueniat, vel eum numerū
superet, Carmen efficitur, quod שיר si-
ue שירה, id est, canticum nominatur.
Porro versuum genera in vniuersum
duo sunt; unū dicitur פשוט, id est, sim-
plex, quod solis constat הנועה, hoc est,
lōgis syllabis, nec ullū admittit sceua
mobile, quale est illud R. Mosis Mai-
monis.

דעי הולך לנהות הרך.
אשר לסלול את מסלולה:

Mens mea contendit adducere ad
uiam rectitudinis sternere uiam tritā.

Alte-

Alterum dicitur כִּוְרָכָב, id est, compositum, quod partim ex יִהָר, partim ex תְּנוּעוֹת componitur. Sunt uero huius generis 17. formæ, quæ ex uaria horum duorum pedum permixtione consurgunt, ut in subiecta tabella apparet.

Prima u ---

2 u --- u ---

3 u --- u --- u ---

4 u --- u ---

5 u --- u --- u --- u ---

6 u --- u --- u --- u ---

7 u --- u --- u ---

8 u --- u --- u ---

9 u --- u --- u ---

10 u --- u --- u ---

11 u --- u --- u ---

12 u --- u --- u ---

13 u --- u --- u --- u ---

14 u --- u --- u ---

15 u --- u --- u ---

16 u --- u --- u ---

17 u --- u --- u ---

sed ultimum

potest transi-

re in u.

sed ultimum u

in fine versus po-

test transire in

Est

Est autem obseruandum, Hebræos ad sua carmina quodāmodo condien-
da, rithmum tanquam salem adhibere
solere. Id quod faciunt tribus modis;
nam aliquando rithmum ponunt solū
in fine singulorū versuum, ita vt duo
uersus similiter defināt, ut illa latina:

*Si vis incolumem, si vis te redde-
re sanum,*

*Curas tolle graues, irasci crede
profanum.*

Et hoc dicitur שִׁיר קָשׁוּר, id est, car-
men ligatum. Aliquando rithmū con-
stituunt in fine singulorum hemisti-
chiorum, ut in illo Latino:

*Contra vim mortis, non est me-
dicamen in hortis.*

Et hoc dicitur שִׁיר חֲרוּץ, id est, car-
men rithmicum. Aliquando denique
singula hemistichia in duas pausas di-
stinguūt, ita ut in toto uersu quatuor
sint

sint pausæ, quaium tres primæ eundem rithmum habeant, postrema conueniat cum postrema carminis superioris, ut in his latinis:

*Quanquam tacet, multis placet,
raro iacet, vir optimus:*

*Quicquid loquetur, despicietur,
nec coletur pessimus.*

Et hoc dicitur שִׁיר מְחֻלָּק, id est, carmen diuisum: Exempla horum omniū peti possunt ex canticis Helix.

Porro rithmi ipsi tribus modis fieri possunt: uel enim solæ simplices literæ sine pūctis cōueniunt, ut דָּבָר דָּבָר & hic dicitur rithmus עוֹבֵר, id est, transiens, siue uulgaris: uel literæ ultimæ cum suis pūctis, id est, integræ syllabę consentiunt, ut אֹמֵר דָּבָר, & hic dicitur rithmus רִאשׁוֹן, id est, conspicuus & elegans; uel denique duæ literæ uel plures cum suis pūctis, hoc est duæ integræ syllabę similiter cadunt,

ut

EXERCITATIO GRAMMA
TICA IN PSALMV M TRIGE-
SIMVM TERTIVM,

Secundum Hebræos trigesimū quartum.

AVCTORE ROBERTO BEL-
larmino Societatis Iesu.

PERMISSV SVPERIORVM.

R O M A E

*Apud Alexandrum Gardanum, & Franciscum
Coactinum Socios. 1585.*

EXERCITATIO GRAMMATICAE
ET ALIUM PSALMUM TRICE-
SIMUM SEPTIMUM
Secundum Hebraeos
munda
ACTOR ROBERTO
Numeri paginarum, qui in hac medi-
tatione passim citantur, nostrae Grā-
maticae respondent. Et ubi addun-
tur ad numeros litera p. m. f. indi-
cant principium, medium, uel fi-
nem paginarum.

*Psalmus Alphabeticus, trigesimus
tertius, secundum Hebræos
trigesimusquartus*

מוֹמֹר לֹר

לְדֹד בְּשָׁנוֹתוֹ אֶת־טַעֲמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ

וַיִּגְרָשֶׁהוּ וַיֵּלֶךְ:

בִּרְכָּה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד

תִּהְלֹתוּ בְּפִי:

כִּי־יְהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ

עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ:

גִּדְּלוּ לַיהוָה אֶתִּי וְנִרְמַמָּה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

דַּרְשֵׁתִי אֶת־יְהוָה וְעֲנֵנִי וּמְכַל־מַגֻּרֹתַי הַצִּלָּנִי:

הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנִהְרֹוּ וּפְנִיָּהֶם אֶל־יַחֲפָרוּ:

זֶה עָנִי קְרָא וַיְהוָה שָׁמַע וּמְכַל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעֵנו:

חֹנֶה מִלֶּאךָ יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיַּחֲלֹצֵם:

טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אֲשֶׁר־הִגְבִּיר יַחֲסֶה־בּוֹ:

יִרְאוּ אֶת־יְהוָה קְדוֹשִׁי כִּי־אֵין מַחֲסוֹר לִירֵאָיו:

כַּפָּרִים רָשָׁו וְרַעֲבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחֲסְרוּ

כָּל־טוֹב:

לְכוּ בְּנִים

M

לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאֵת יְהוָה אֶלְמֶדְכֶם:
מִי־הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אוֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב:
נִצּוֹר לְשׁוֹנְךָ מִדַּע וּשְׁפָתְךָ מִדְּבַר מִרְמָה:
סוֹר מִדַּע וַעֲשֵׂה טוֹב בִּקְשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפֶהוּ:
עֵינֵי יְהוָה אֶל־צְדִיקִים וְאוֹנֵיו אֶל־שׁוֹעֵהִם:
עֵינֵי יְהוָה בְּעוֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זָכָרָם:
צַעֲקוּ וַיְהִי הָשָׁמַע וּמִכָּל־צָרוֹתֵם הִצִּילֵם:
קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁכָּרֵי לֵב וְאֶת־דַּבְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
רַבּוֹת רַעוֹת צְדִיק וּמִכָּל־ם יִצִּילֵנוּ יְהוָה:
שׁוֹמֵר כָּל־עֲצֻמוֹתָיו אֶחָת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁכָּרָה:
תַּמּוֹת רָשָׁע רָעָה וְשׁוֹנֵאֵי צְדִיק יִאֲשָׁמוּ:
פֹּדֶה יְהוָה נַפְשׁ עַבְדּוֹ וְלֹא יִאֲשָׁמוּ
כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ:

[illegible]

M

EXER-

EXERCITATIO GRAMMA- TICA IN PSALMV M TRIGE- SIMVM TERTIVM,

Secundum Hebræos trigesimū quartum.

Versus I.

semper	tempore	omni in	Dominum	Benedicam
תמיד	עת	בכל	את יהוה	אברכה
tamid	gheth	chol be	Adonai eth	Auarecha
		in ore meo.	laus eius	
		בפי	תהלתו	
		vephi.	tehillatho	

(אברכה) Benedicā. Est prima persona singul. futuri à verbo ברה in coniugatione Piel. Itaque prima litera א est formatiua primæ personæ futuri, vide in Grammatica pag. 93. p. Deberet autem hæc litera habere sub se sceua simplex: id enim requirit coniu-

gatio Piel: tamen habet sceua compo-
situm, quia literæ gutturales, qualis
est א non patiuntur sub se initio di-
ctionis sceua simplex, vide pag. 29. m.
Secunda litera ב est prima radicalis,
& habet sub se camets, non patach, vt
coniugatio Piel requireret, quia se-
quens litera deberet habere daghes
forte, quod est signum coniugationis
Piel, cuius tamen nō est capax, & pro-
pterea suppletur per longā vocalem
precedentē. vide pag. 96. m. linea quę
sequitur post camets, est accētus rhe-
toricus, qui dicitur Metheg, cuius offi-
cium est retinere syllabā, sine quo il-
lud camets non esset camets, sed ca-
metscatuph. vide pag. 23. p. & 37. m.
Tertia litera quę est ג, est secūda radi-
calis, & deberet habere sub se punctū
tferē, sed habet sceua mobile propter
א super additū in fine, de quo mox di-
cemus. Quarta litera, quę est ד, est vl-
tima radicalis, & habet sub se camets
oibz s M propter

propter sequentē literā, nā alioqui scē
ua quiescēs habere deberet hoc mo-
do וְיִרְאֶה. Ultima lra est paragogica, or-
natus grā superaddita, vide pa. 144. f.

(וְיִרְאֶה) Est articulus accusatiui ca-
sus, vide pag. 27. m. linea sequens, est
accentus rhetoricus, qui dicitur Mac-
caph, & cōiungit vnam dictionē cum
altera, vide pag. 38. p. & prēterea pun-
cta longa mutat in breuia, vt hoc lo-
co וְיִרְאֶה (sic em scribitur sine Maccaph)
mutat in וְיִרְאֶה pag. 60. f.

(וְיִרְאֶה) Nomen est propriū Dei, cu-
ius radix est וְיִרְאֶה quod verbū significat
esse. Itaque prima litera, quę est Iod,
est formatiua nominis proprii, vide
pag. 51. p. Reliquę tres literę radicē
ipsam exprimunt. Nisi quod loco Iod
quę esse debuit secunda radicalis, po-
nitur vau. Sunt em hę literę permuta-
biles. sanē pnunciatio huius nominis
vera atq; germana ignota est: & idcir-
co qui primi pūcta vocalia repererūt,

cum huius vocabuli sonum proprium ignorarent, puncta ei aliena, id est, nominis אֲדֹנַי subiecerunt, nimirum vt vbi hoc nomen יהוה inueniremus, per aliud nomen Dei sonum eius efferremus. Neque nos mouere debet, quod in voce אֲדֹנַי primum punctum est sceua compositum, in voce autem יהוה sceua simplex. Id em̄ ex eo accidit, quod nec א initio dictionis sceua simplex ferre possit, cum sit gutturalis litera: nec iod sceua compositum sub se vnquam habere soleat. Quod verò alioqui puncta nominis יהוה sint ipsa puncta nominis אֲדֹנַי & Adonai legendum sit, non Iehoua, cum occurrit nomen Dei יהוה quatuor rationibus ostendi potest. Primo quia vbicunque simul occurrunt hæc duo nomina, ne cogamur bis dicere Adonai, ipsi nomini יהוה puncta subiiciuntur nominis אֱלֹהִים כה אֲמַר אֲדֹנַי vt initio Abdię pphete, יְהוה אֲדֹנַי חֵלִי & in fine Habachuc

Secun-

Secundo quia si præcedat hoc nomē
 litera seruilis ב vel כ vel ל aut ו non
 scribitur יהוה ביהוה כיהוה ליהוה ויהוה, vt se-
 cundum regulas scribendū esset si Ie-
 houa pronunciaremus, sed ביהוה ביהוה
 ליהוה ויהוה, vt nomen ipsum Adonai
 requirit. vide pag. 156. f. Tertio quia
 post יהוה literæ בגד כפת recipiunt da-
 ghesh lene, vt in hoc ipso primo versu
 psalmi perspicuum est: at hoc nō pos-
 set fieri, si legeremus Iehoua, & non
 Adonai. Siquidem vltima litera vocis
 Iehoua est ה quiescēs, vltima verò vo-
 cis Adonai est ם mobile. literę autem
 illæ בגד כפת initio dictionis semper
 habent daghes lene, nisi præcedat im-
 mediate litera quiescens, vide pag.
 32. f. Cur denique Prouerb. 16. scri-
 bitur מיהוה nisi quia in pronuntiatio-
 ne huius vocis post מ sequitur ך quę
 litera non est capax daghes, & ideo
 verti debet chiric in tsere sub litera
 mem, vide pag. 152. f. Neq; vero Rab-

bini punctorū inuentores primi sunt,
qui nomen Dei יהוה per אדוני efferre
cœperunt. Siquidem D. Hieronymus
istis Rabbinis antiquior Exod. cap.
6. ver. 3. ita vertit illa Hebraica verba
: ושמ׳ יהוה לא נודעתי להם Et nomen
meum Adonai non indicaui eis. Ori-
genes quoque D. Hieronymo vetu-
stior in tetraplis, atque exaplis suis in
ea columna, in qua voces Hebraicas
Græcis litteris descripsit, vbique pro
יהוה ἀδυναί posuisse fertur. Ipsi etiam
lxx. vetustissimi interpretes semper
nomē יהוה per κύριος reddiderūt, quod
Latine dominus, Hebraice אדני dici-
tur. & quod est omniū maximū, Chri-
stus & Apostoli cum sepè ex testamen-
to veteri proferant testimonia, in qui-
bus hoc nomen continetur, nunquam
tamē Iehoua dixerūt, sed semper Do-
minus. cum tamen alia nomina pro-
pria suis vocibus expresserint, vt Adā,
Noē, Abraham, Euam, Saram, Ma-
riam.

riam. Denique apud veteres omnes inauditum fuit semper nomen Iehoua: & licet aliqui nomē יהוה per Iaho, vt Clemens Alex. Lib. 5. Strom. Macrobius l. 2. Saturna. cap. 18. & Diodorus Siculus Lib. 1. Bibliothecæ: aliqui per Iaue, aut Iah, vt Theodor. q. 15. in Exodum, exprimi posse crediderunt; plures tamen hoc nomen τετραγράμματος & ἁρρήτον atque ἀεχθώνιον vocauerunt. vide Origen. homil. 14. in lib. Numer. Euseb. l. 11. de præpar. euang. cap. 8. Greg. Nazianz. oratione 4. de Theologia. Theodoret. q. 15. in Exod. Hierony. epist. 136. ad Marcellam, & in cap. 16. Ezech. Non displicet tamen eorum coniectura, qui nomen hoc nihil aliud esse credunt, quam tertiam personam futuri verbi substantiui, & hunc in modum scribi, & efferri debere יהוה ihie, quod significat erit, siue erat, siue est, quod propriè Deo soli cōuenire docemur. Exod. 3.

(יהוה)

(כָּל) in omni. Litera כָּ cum sceua mobili deseruit loco præpositionis, in, pag. 159. f. vox autem כָּ est nomen indeclinabile, significatq; omne, totum, vniuersum in quolibet genere, numero, & casu. Deriuatur per detractionem vnius literæ à verbo כָּלל, quod perficere significat pag. 51. m. & si quidem non sequatur accentus macaph, vt hoc loco, scribitur per camets catuph כָּלל pag. 61. p.

(עָ) tempore. Nomen est deriuatum formatum per detractionem à radice עָרַע, quod est iuuertere, quia tempus videlicet omnia mutat & inuertit. Sed fortasse verius diceremus radicem eius esse עָרַח, quod verbum non est amplius in vsu. Nam in plurali עָרַח facit עָרַחִים vbi punctum daghes indicat defectum alterius tau radicalis, pag. 63. m. porro furcula inuersa quæ subiecta est huic voci עָרַח est accentus distinguens mediam periodum, diciturque

turque athnach, vide pag. 39. p.

(תמיד) semper. Aduerbum temporis est, significatq; quotidie, semper, iugiter, pag. 147. p. Est etiā nomen significans quotidianum, continuum, iuge.

(תהלתו) laus eius. Nomen est foemininum cum pronomine affixo tertiæ personæ. Radix est תלהל laudare, inde fit nomen תהלה laus, vbi tau est littera formatiua nominis, pag. 50. f. littera ת & ל sunt prima & tertiā radicalis, secunda radicalis deest, sed loco eius est daghes forte in tertia. Postrema littera he cum præcedente camets est signum generis foeminini, pag. 44. m. in regimine genitiui vertitur he in tau, & pro תהלה dicitur תהלת pag. 48. p. addito autem pronomine affixo redit camets, & fit תהלתו laus eius, vide pag. 58. m.

(בפי) in ore meo. Littera פ est præpositio, in, vt supra diximus, & caret daghes

daghes leni propter præcedentem literam quiescentem. vox autem פ' est nomen cum affixo pronomine primæ personæ. Radix est פה os, & tam in regimine simplici, quam cum affixo primæ personæ facit פ' in plurali פים ora, pag. 65. f. linea subiecta huic voci, פ' est accentus distinguens integrā periodū, diciturq; soph pasuch pa. 38. m.

ב

Versus II.

audient mea anima laudabitur In Domino

ישמעו נפשי תתהלל ביהוה

ijsmegu naphsei tithallel Badonai

lætabuntur. & mansueti

וישמחו עננים

ijsmachu. ve ganauim

(ב יהוה) In Domino. Litera ב servit loco præpositionis, in יהוה est nomen Dei, de quo supra diximus.

(תתהלל) laudabitur. Est tertia persona

sona futuri generis fœminini, verbi
 לל in coniugatione Hithpaël, vide
 pag. 103. f. Quia vero verba in coniu-
 gatione Hithpaël significant actionē
 eiusdem in seipsum, ideo לללל signi-
 ficat, laudabitur anima à seipsa, sed in
 domino, non in seipsa, id est, laudādo
 dominum, seipsam quodammodo lau-
 dabit, cum laus domini in seruos etiā
 redundet. Nisi magis placeat, hic lau-
 dari accipi pro lætari, & gloriari.

(נפש) anima mea. Nomē est fœmi-
 ninū cum affixo pnomine primę per-
 sonę. Radix est ipsū nomen נפש anima
 & cū affixo נפש anima mea. De ista pū-
 ctorum mutatione, vide pag. 70. f.

(שמע) audiēt. Tertia persona est
 futuri, numeri multitudinis verbi נפש
 in coniugatione Kal, sicut enim à למר
 fit למר, ita à שמע audiuit, fit שמע au-
 dient, pag. 87. m. Quia tamen Hebręi
 carent imperatiuo tertię personę,
 & pro eo vsurpant futurum, idcirco
 noster

noster interpret rectè vertit, audiant.

(עֲנִיִּים) mansueti. Nomen est masculinum numeri multitudinis. Radix est עֲנִי quod verbū significat respondere, humilem, pauperem, mitem esse. Inde fit nomen עֲנִי mitis, mansuetus, humilis, vbi ו est loco ה vltimę radicalis, in plurali עֲנִיִּים sicut à דָּבָר fit דְּבָרִים nisi quod sub prima litera vocis עֲנִיִּים est sceua compositum, quia aijn est litera gutturalis. De formatione pluralis numeri à singulari, vide pag. 66. m. & 67. m.

(וְשִׂמְחוּ) & lætentur. Litera ו est feruilis, significatq; hoc loco, &, pag. 156. p. vox autē שִׂמְחוּ est tertia persona pluralis futuri verbi שִׂמַּח in cōiugatione Kal. Debuit autem secundum regulam scribi שִׂמְחוּ sicut שִׂמְעוּ tamen propter accentū soph pasuch, qui indicat finem periodi, mutatū est sceua secūde radicalis in camets. Hoc etiam loco pro futuro lætabuntur, re-

et vertit interpres per modum imperandi, latentur, quod careant Hebræi tertia persona imperatiui.

Versus III.

exaltemus & mecum dominum magnificate

וְנִרְמָמָה

vñromema

אֲתִי

itti

לִיהוָה

Iadonai

גַּדְדֵּלוּ

Gaddelu

pariter. eius nomen

יַחְדָּו

iachdau.

שְׁמוֹ

scemo

(גַּדְדֵּלוּ) magnificate. Est secūda persona numeri multitudinis, modi imperatiui, uerbi גַּדְל in coniugatione Piel. Itaque גַּדְל significat magnus fuit, in Piel גַּדְל magnificauit, in imperatiuo גַּדְדֵּלוּ magnificate, sicut לִמְדוּ pag. 96. m.

(לִיהוָה) Dominum. Litera ל est seruilis, deseruitq; hoc loco pro articulo accusatiui casus, uide pag. 47. p. De יהוה dictum est.

(אֲתִי)

(אִתִּי) Mecum. Præpositio est cum affixo pronomine primæ personæ. נָאִי est præpositio cum, pag. 148. f. & recipit affixa more nominû, pa. 149. p.

(וְנִרְמָמָה) Et exaltemus. Litera וְ seruilis est, significans, &, habet autē punctû in ventre loco sceua propter aliud sceua sequens, pag. 156. m. Vox נִרְמָמָה est prima persona pluralis futuri in Piel à verbo רוּם cum superaddito הַ paragogico. Radix ergo est רוּם quod est verbû ex quiescentibus Aijn vau, & significat exaltare. In Piel, siue Poel facit רוּם exaltauit, in futuro אֲרוּם יִרוּם תִּרוּם נִרוּם addito autem הַ paragogico fit נִרְמָמָה exaltabimus, vel exaltemus de more Hebræorum, qui per futurum exprimunt etiam imperatiuum.

(שְׁמוֹ) Nomen eius. Nomen cum affixo tertiæ personæ. Radix est שָׁם, & cum affixo שְׁמוֹ nomen eius, vide pag. 65. f.

(יְהִי)

(יְהִי) Pariter. Aduerbum à radice יְהִי quod verbum significat vnire. Inde enim fit aduerbiū יְהִי & יְהִי pa-
riter, simul, vide pag. 148. m.

Versus III.

omnibus ex &	me audiuit &	dominum	Quæsiui
וּמִכָּל	וְעַנֵּנִי	אֱתֵי הוּא	דַּרְשֵׁתִי
vmicool	veganani	Adonai eth	Darastai
me liberauit	meis pauoribus		
הִצִּילָנִי	מִגִּירוֹתַי		
hizzilani	megurothai		

(דַּרְשֵׁתִי) Quæsiui. Prima persona singularis, præteriti verbi דַּרַשׁ in cōiugatione Kal, sicut דַּרַשׁ vide pa. 86. f.
(וְעַנֵּנִי) Et audiuit me. Tertia persona singularis præteriti verbi עָנָה audiuit, respondit, in coniugatione Kal, cum affixo primæ personæ. siquidem tertia radicalis ad præsentiam affixorum excidere solet. Itaque a עָנָה addi

N to

to ך quod est affixum primæ personæ,
& remota litera ה fit ךְ audiuit me, si
ue respondit mihi, pag. 134. p.

(וּמִכָּל) Et ex omnibus, litera ו fer-
uilis est, significans, & : habet autem
punctū in ventre loco sceua propter
sequentem literam labialem, vide pa.
156. m. Sequens particula ךְ est præ-
positio ךְ quæ significat, ex, ab, de, sed
euphoniæ causa vbique perdit literā
ו & loco eius infigit daghes in sequen-
ti pag. 152. f. De voce ךְ dictum est
versu primo.

(מִגֹּרֹתַי) pauoribus meis. Nomen
est foemininum numeri pluralis cum
affixo primæ personæ. Radix est גֹּר,
quod verbum significat peregrinari,
& pauere. Inde fit nomen masculinū
מִגֹּר siue מִגֹּר pauor, vbi litera מ est
formatiua nominis, vide pag. 50. m.
Ab hoc masculino מִגֹּר fit foemininū
מִגֹּרוֹת pag. 44. m. in plurali מִגֹּרוֹת pa-
nores, pag. 45. m. & cum affixo מִגֹּרוֹתַי
pauo-

pauqres mei, pag. 58. m.

(הִצִּילֵנִי) liberauit me. Præteriti
 persona tertia singul. verbi נִצַּל in cō-
 iugat. Hiphil cum affixo primæ perso-
 næ. Itaque אֶנֶצַּל quod est verbū ex de-
 fectiuis Pe nun, fit in Hiphil הִצִּיל libe-
 rauit. vide pag. 107. m. & cum affixo
 הִצִּילֵנִי liberauit me pag. 139. f. sub li-
 tera ל est camets pro patach si qui-
 dem ante affixum primæ personæ in
 verbis ponitur patach, vide pag. 134.
 p. tamen propter accentum soph. pa-
 such vertitur hoc loco patach in ca-
 mets, vide pag. 60. m.

Versus v.

sunt illustrati & cum ad aspexerunt

וְנָהָרוּ

אֵלַי

הַבִּיטוּ

venaharu

elau

Hibbitu

confundantur.

non

eorum facies &

יִחַפְּזוּ

אֵלַי

וּפְנֵיהֶם

iechparu

al

yphnechem

N

2

(הַבִּיטוּ)

(הִבִּיטוּ) Aspexerunt. Tertia perso-
na pluralis præteriti verbi הִבִּיטוּ in Hi-
phil, verbū הִבִּיט ex defectiuis Penun, in
Hiphil facit הִבִּיט aspexit. Inde הִבִּיטוּ
aspexerunt, pag. 107. m. Sciendum est
D. Hieronymum & lxx. interpretes
non legisse הִבִּיטוּ, sed הִבִּיט in impera-
tuo, & ideo vertisse, accedite, videli-
cet oculis, id est respicite.

(אֵלָיו) Ad eum. Præpositio cum af-
fixo. Radix videtur esse אֵל inde fit
præpositio אֵל ad, & scribitur cum se-
gol, vt distinguatur ab אֵל quod est v-
num ex nominibus Dei. cū affixo per-
sonæ mutat segol in tsere, & additur
iod post lamed, & fit אֵלָיו ad eum, vide
pag. 149. m.

(וְנִהָרוּ) Et illuminati sunt. Tertia
persona pluralis verbi נִהָר in Kal נִהָר
significat confluere, & illuminare: in
tertia persona plurali facit נִהָרוּ vbi
sub litera ה est sceua compositum, nō
simplex de more aliorum verborum,
quia

quia η litera gutturalis est, & propterea non patitur sub se sceua simplex, vide pag. 29. m. Hoc autem loco propter accentum distinctiuum, non est etiam sceua compositum, sed camets, vide pag. 60. f. Porro D. Hieronym. qui vertit confluite, & lxx. interpretes, qui verterunt illuminamini, non legerunt η הר but in imperatiuo η הר:

(η פניהם) & facies eorum. Litera η habet punctum in ventre loco sceua, quia precedit literam labialem, nimirum פ, vide pag. 156. m. illud autem η פניהם nomen est plurale cum affixo, radix est η פנא aspexit, inde fit nomē η פנים facies, & solum inuenitur in numero plurali. in regimine facit η פני & cum affixo η פניהם facies eorum, pag. 58. m. Est autem obseruandum D. Hieronymum, & lxx. qui verterunt, facies vestrae, non legisse η פניהם sed η פניכם:

(η ל) non. Aduerbium negandi, sicut etiam η ל, vide pag. 147. m.

(יהפיר:) Confundetur. Tertia persona pluralis futuri Kal a verbo הפיר quod est erubescere & confundi. Habet autem sub littera Iod punctum fe gol propter sequentem gutturalem. vide pag. 91. p. & sub littera ה habet sceua simplex pro composito, quia sequitur daghes lene. pag. 29. m. denique sub littera פ habet camets pro sceua propter accentum distinctiuū, vide pag. 60. f.

Versus VI.

audiuit	dominus &	clamauit	pauper	Iste
שמע	יהוה	קרא	עני	זה
sciameag	vadonai	Kara	gani	Ze

cum. saluauit	eius angustijs	omnibus ex &
הושיעו	צרותיו	ומכל
hoseigo	tsarothau	vmiccol

(זה) Iste, Pronomen demonstratiuū, generis masculini, iste, hic. pa. 58. f.
(עני)

(עֲנִי) pauper, a verbo עָנָה quod est humilē, & pauperē esse, fit nomen עֲנִי paup, vbi est loco ה vltimę radicalis.

(קָרָא) clamauit, est persona tertia singularis præteriti masculini generis, & proinde ipsa radix.

(שָׁמַע) audiuit, est etiam ipsa radix, dicimus enim שָׁמַע & שָׁמַע pa. 88. p.

Porro patach sub litera y est additum ppter pnunciationē literę y pa. 15. p.

(וּמָכַל) vide supra versu 4.

(צָרוּתִי) Angustijs eius, a verbo צָרָה quod est angustijs afficere, fit nomen fœmininū צָרָה angustia. In plurali צָרוֹת angustia cum affixo tertię personæ צָרוֹתִי angustia eius pag. 58. m.

(הוֹשִׁיעַ) saluauit eum. Radix est יָשַׁע vnde fit יָשַׁע salus. Inde fit uerbum in hi phil הוֹשִׁיעַ saluauit. uide quiescentia pe Iod pag. 113. addito affixo fit הוֹשִׁיעַ saluauit eum pag. 139. Inde est nomen יְהוֹשֻׁעַ Iesus. Nec enim scribi debet יֵשׁוּ vt Iudæi per contemptum

scribunt; nec etiam **ישועה** quod salu-
 tem, nō saluatorē significat, sed **יהושע**
 quod semper lxx. interpretes verte-
 runt **ἰησοῦς**, vnde est latinum Iesus, &
 quod nomen fuit Iesu Naue, & Iesu
 Iosedech, qui typum gesserunt salua-
 toris nostri, & quod denique verā ha-
 bet formam nominis proprii, & salua-
 torem significat, cum Iod initio posi-
 tum sit proprii nominis formatiuum,
 & reliquę literę sint verbi **השע** quod
 est saluare.

ח

Versus VII.

circā domini angelus Castrametatur

סביב יהוה מלאך חונה

sancti Adonai malach Chone

eos, eripuit & eum timentes

וַיַּחַלֶּצֶם לִירֵאָיו

vaichalletsem. lireau

(חונה)

(חונה) Castrametatur. Participiū
præsens à verbo חנה quod propriè si-
gnificat castrametari. Sed quia carèt
Hebræi præsenti tempore, & pro eo
vtuntur plerumque participio præsenti,
ideo חנה rectè vertitur, castrame-
tatur, siue circundat more castrorum.
vide inflexionem verborum quiescen-
tium lamed ח pag. 120.

(מלאך) Angelus. Nomen est he-
manticum deductum à verbo מלא in-
usitato per additionē literę מ pa. 50. f.

(סביב) Præpositio est, significatq;
in circuitu, in gyro, circa, à verbo סבב
quod est circuire, vide præpositiones
pag. 149. p.

(ליריב) Timentes eum. Litera ל
est articulus, & habet chiric loco duo-
rum sceuaim, quorum vnum sub iod,
alterum sub ipsum lamed esse debuis-
set. Eadem enim est ratio literę ל & li-
teræ י quoad puncta subiecta, de quo
vide pag. 156. & 157. Remota igitur

litera

litera lamed, sequens dictio integra est **לִיָּאֵי** quæ quidem est participium generis masculini, numeri pluralis cū affixo, a uerbo **לָאָה** timuit. participiū enim est etiā **לָאָה** nec a præterito ullo modo differt. pag. 88. p. porro **לָאָה** timens in plurali facit **לִיָּאֵי** timentes, iuxta regulas mutationis punctorum. pag. 66. m. & 69. m. & cum affixo **לִיָּאֵי** timentes eum, pag. 58. m.

(**וַיִּחַלֵּצֵם**) & eripuit eos, Litera י est seruilis, uertitque significationem futuri in præteritum, uide pag. 158. p. uox autem **וַיִּחַלֵּצֵם** est persona tertia generis masculini, numeri singularis futuri in coniugatione Piel cum affixo tertiæ personæ pluralis mascul. gen. Radix est **חָלַץ** recessit: inde **חָלַץ** remouit, eripuit, inde in futuro **יִחַלֵּץ** eripiet, & cum affixo **וַיִּחַלֵּצֵם** eripiet eos, & cū uau uersiuo **וַיִּחַלֵּצֵם** & eripuit eos, uide de affixis uerborum in Piel pag. 139.

m.

Obfer.

Obferuandū est D. Hieronymum,
& 76. interpretes, qui uerterunt, &
eripiet eos, non legiffe uau cum pa-
tach, sed cum chiric, hoc modo וְיִחַרְצֵם
& eripiet eos.

ו
Versus VIII.

Dominus bonus quoniam uidete & Gustate

יהוה טוב כי וראו טעמו

Adonai tou Ki vreu Tagamu

eo in sperabit vir ille beatus

אשרי הגבר יחסה בו

bo iechse hagghener asere

(טעמו) Gustate, a præterito טעם
gustauit, fit in imperatiuo secunda
persona pluralis, טעמו gustate, ubi pa-
tach est sub prima radicali pro sceua,
aut chiric propter sequentem guttu-
ralem, uide pag. 92. p.

(ראו) uidete, a præterito ראה uidit,
fit in imperatiuo ראה uide, & ראו
vide.

videte, vide inflexionem verborum
quiescentium Lamed he, pag. 120.

(וְ) Coniunctio est, significatque
quoniam, quod, quia, & similia, pag.
150. p.

(טוֹב) bonus, à verbo טוב quod si-
gnificat bonum esse, fit nomen טוב bo-
nus. Sciendum est autem subintelligi
verbum substantivum, cum dicitur,
gustate & videte, quoniam bonus do-
minus, pag. 164. f.

(אֲשֶׁר) beatus. A radice אשר fit ver-
bum אשר beatificavit, & nomen אֲשֶׁר
beatus & beati. est enim vtriusq; nu-
meri, licet formam præseferat nomi-
num numeri pluralis, & in regimine
existentium.

(הַ) ille vir. Litera ה servilis est
vim habens pronominis demonstra-
tivi, more Græcorum articulorum.
Punctum eius ordinarium, est patach
sequente daghes, uide pag. 154. m.
Nomē autem הַ fit à verbo הָ quod
est

est roborare, & ideo propriè significat virum, qui etiam apud Latinos à viribus sic appellatur.

(יִסְרָאֵל) sperabit. Futuri tertia persona singularis generis masculini à verbo יִסְרָאֵל speravit, vide inflexionem verborum quiescentiũ Lamed he pa. 120. cur autem sub litera Iod sit .: , & sub chet .: sit .: , vide pag. 90. f. & pag. 29. m. Et quamvis יִסְרָאֵל sit futurum, tamen rectè vertitur à D. Hieronymo & à lxx. interpretibus per tempus præsens. Utuntur enim Hebræi futuro pro præsentem, præsertim quando significatur continuatio actionis, vide pa. 75. m. Notandum est etiã deesse hoc loco pronomen relatiuum, & subintelligendum esse, qui, vide pag. 167. f.

(יְהוָה) in eo. Litera seruilis cum affixo, vide pag. 159. f.

Versus IX.

quo-

quoniam eius sancti Dominum ^{Timete} פִּי

כִּי קדושיו את יהוה כִּי

Ki Kedosciau Adonaj eth Ieru

cum. timentibus defectus (nou)

לראיו מחסור אין

lireau machfor en

(ראיו) Timete. Secunda persona pluralis numeri, generis masculini, modi imperativi a verbo ראיו timuit & quidem secundum regulas deberet esse imperatiuus ראיו time ראיו timete, uide pag. 127. f. quia tamen a verbo etiam ראיו vidit, fit ראיו videte, ne ista verba confundantur, in priori dicimus ראיו cum Aleph penitus quiescente.

(קדושיו) Sancti eius, à verbo קדוש sanctus fuit, descendit nomē קדוש sanctus, in plur. קדושים sancti, cum affixo קדושיו sancti eius, vide de mutatione punctorum, pag. 66. m. & 72. f.

(כִּי) vide supra versu 8.

(אין)

(אין) Auerbiū negādi, pa. 147. m.

(מחסור) defectus, à verbo חסר de-

fecit, formatur nomen per additionē

m quæ vna est ex literis Hemanticis,

מחסור defectus, inopia, vide pa. 50. m.

(ליראי) Timentibus eum, vide

supra versu 8.

Versus X.

querentes & esuriunt & egrediuntur & Leunculi

ודורשי

vedoresee

ורעבו

verageuu

רשו

rascu

כפיהים

Chephirim

bono.

omni

deficient

non

Dominum

טוב

rou

כל

col

יחסרו

iachferu

לא

lo

יהוה

Adonai

(כפירים) Leunculi. à verbo כפר fit

nomen כפיר & significat propriè leun-

culum iam grandiusculum, & ad præ-

dandum idoneum, vt patet ex libro

Ezech. c. 19. v. 3. & per metaphora in-

telligitur tã hoc loco, q̃ apud Ezech.

per

per leunculum homo diues & potens,
alienorum bonorum cupidus, dire-
ptorque.

(רשו) eguerunt. Tertia persona nu-
meri pluralis, temporis præteriti à ra-
dice רש egere. sic autem flectitur præ-
teritum: רש רשת רשת רשת, vide pag.
115. f.

(רעבו) esurierunt. רעב esuriit, inde
in tertia persona plurali רעבו esurie-
runt, & propter accentum distincti-
cium רעבו vide pag. 60. f.

(דורש) quærentes. Est participiū
actiuum, numeri multitudinis in regi-
mine, à verbo דרש quæsiuit. Hinc enī
דורש quærens, & in plurali דורשים &
דורשים quærentes.

(לא) non. Aduerbiū negandi.
pag. 147. m.

(יחסרו) deficient, à verbo חסר de-
fecit fit futurum יחסרו deficient. pag.

91. p.

(כל) omni. vide supra versu primo
טוב

(טוב) bono. Et si proprie טוב est no-
men generis masculini, vnde fit fœmi-
num טובה bona, & Hebræi plerun-
que vtuntur fœminino pro neutro
quo carent, vt D. Hierony. docet in
cap. 7. Ecclesiastæ, tamen vtuntur e-
tiam non raro ipso masculino, vt hoc
loco, & alibi.

Versus XI.

Domini timorem me audite filij Venite

יהוה ראה לי בנים שמעו לבו

Adonai iyrath li scingur vanim Lechu

vos. docebo

אלמדכם

alammedchem

(לכו) Venite, secunda persona plu-
ralis imperatiui à verbo venit, vi-
de inflexionem pag. 113. Sciendum
tamen est hoc verbum לכו non esse in
vsu in pterito, & participijs, sed p eo

O

vsur-

vsurpari verbum קלל quod idem significat, sicut è contrario verbum קלל raro est in vsu in infinitiuo, imperatiuo, & futuro, & pro eo vsurpatur verbū קלל.

(בנים) filij, à verbo בנה ædificauit, fit nomen בן filius, quia est filius quasi opificium quoddam patris, in plurali בנים filij in foeminino בת pro בנה filia, in plurali בנות filia. vide pag. 65. m.

(שמעו) audite, imperatiuus à radice שמע sicut à למד fit למדו? vide pa. 87. m.

(?) Articulus cum affixo primæ personæ pag. 56. m. & quanquam ל ordinariè est articulus genitiui, aut datiu, tamen interdum etiam seruit accusatiuo. pag. 47. p.

(יראה) Timorem, à verbo ירא timuit, fit nomen foemininum יראה timor, & in regimine genitiui יראה vide pag. 48. p.

(אלמדכם) Docebo vos. Prima persona futuri Piel cū affixo à verbo למד

didi-

didicit. Vide inflexionem sine affixo
pag. 96. & cum affixo pag. 139. m.

ד

Versus XII.

dies	diliger	vitam	vult qui	vir ille	Quis
יָמִים	אוֹהֵב	חַיִּים	הַחַפֵּץ	הָאִישׁ	מִי
Iamim	oheu	chaijm	hechaphets	haife	Mi
	bonum.	videndum ad			
	טוֹב:	לִרְאוֹת			
	tou.	liroth			

(מי) Quis, Pronomen relatiuum,
& interrogatiuum, quod de solo ho-
mine dicitur. vide pag. 59. m.

(הָאִישׁ) ille vir, Litera ה deferuit
demonstrationi, & habet camets pro
patach, quia sequens litera non est ca-
pax daghes, vide pag. 154. m. Vox אִישׁ
est ipsa radix, & significat virum, vt a
foemina distinguitur, & ponitur pro
marito siue masculino. Inde אִשָּׁה mulier
foemina, vxor, dicitur etiam אִישׁ unus.

O 2 quisque,

quisque, quilibet, quicunque. Deest hoc loco verbum substantiuū de more Hebræorum, integra enim sententia est. Quis est ille vir, pag. 164. f.

(הִתְפַּח) qui vult, Litera ה præposita participio seruit loco relatiui אשר qui, & habet segol, quia sequitur gutturalis affecta puncto camets, vide pag. 155. m. vox autem הִתְפַּח est participium à verbo הִתְפַּח voluit. Hebræi præfenti quo carent vtuntur participio præcedēte pronomine, vide pa. 74. p.

(חַיִּים) Vitam, nomen est pluralis numeri, nec habet singularē, vt apud Latinos opes, delitię, angustię, &c. de ducit à uerbo חָיָה uixit, uide pa. 46. m.

(אוֹהֵב) A præterito אָהַב dilexit, fit participiū numeri singularis אוֹהֵב diligens, sed explicatur per præsens, diligit, quia pertinet huc etiam relatiuum præfixum participio הִתְפַּח.

(יָמִים) dies. Radix est יָמַי dies, in plurali יָמִים dies, uide pag. 64. p.

(לְרִאשֹׁנָה)

(לראות) ad videndum, Infinitiuus est cum litera Lamed formatrice gerundij à verbo רָאָה vidit, inflexionem huiusmodi verborum habes, pa. 120. De literis formatricibus gerundiorū, vide pag. 90. p. habet autem litera Lamed sub se chiri pro sceua, ne duo sceua in initio cōcurant, vide pa. 74. f.

(טוב) bonum. D Hieronymus, & 70. interpretes, qui uerterunt, dies uidere bonos: non ad uerba, sed ad sēsum, respexisse uidentur. Nam טוב singulare est, & in plurali habet טובים:

Versus XIII.

tua labia &	malo à	tuam linguam	Custodi
וּשְׁפָתַיִךְ	מֵרַע	לְשׁוֹנְךָ	נֶצֶר
vesphathecha	merag	lesconecha	Netfos
	dolum.	loquendo a	
	מִרְמָה	מִדְבָּר	
	mirma.	middabber	

(נָצַר) Custodi, Imperatiuus à verbo נָצַר custodiuit, esse debuit צַר custodi, vide pag. 106. f. Tamen interdum etiam verba ista defectiua sequuntur normam perfectorum, vt hoc loco à נָצַר fit נָצַר sicut à לָמַד fit לָמַד vide pag. 87. & 108.

(לְשׁוֹנְךָ) linguam tuam, à verbo לָשַׁן inusitato fit nomen לְשׁוֹן lingua, in regimine לְשׁוֹן cum affixo לְשׁוֹנְךָ linguam tuam, vide pag. 58. m.

(מַרְעָ) à malo, litera מ feruit loco præpositionis a, ab, & habet tsere, quia sequens non capit daghes, vide pag. 152. p. vox autem מַרְעָ deducitur à verbo מַרַע malum esse. Dicimus enim מַרַע malus, & malum, & מַרְעִים mali, & mala, & scribitur quidem ordinariè cum patach מַרַע tamen hoc loco propter accentum distinctiuum habet camets, vide pag. 60. p.

(וּשְׂפָתֶיךָ) & labia tua, Litera ו feruit loco coniunctionis, & habet vero pun-

ro punctum in ventre loco sceua propter sequens sceua, vide pag. 156. m.

שִׁפְתֶיךָ est nomen pluralis numeri, cum affixo. Radix est שִׁפָּה labium, in duali שִׁפְתַי labia, & cum affixo שִׁפְתֶיךָ labia tua, vide pag. 58. m.

(מְדַבֵּר) à loquendo, Infinitivus cū litera מ formativa gerundij in coniugatione Piel à verbo דִּבֵּר quod est loqui, vide pag. 96. m.

(מְרַמֶּה) dolum, nomen fœmininū hemanticum. Deriuatur à radice רָמָה fraudavit, uide pag. 50. f.

Versus XIV.

querere	bonum	fac &	malo à	Declina
בִּקֵּשׁ	טוֹב	וַעֲשֵׂה	מַרַע	סוֹר
bacchesc	tou	vagase	merag	Sur

eam. persequere & pacem

וְרַדְפֶּהוּ שְׁלוֹמ

verodphehu scalom

O 4 (סור)

- (סור) Declina, imperatiuus a præterito סר ex quiescent. Aijn uau. pag. 116.m.

(מרע) a malo, uide superiore uersu.

(ועשה) & fac, Litera ך feruilis est significans, & habet autem sub se patrac, quia litera sequens est gutturalis, uide pag. 156.f. & 157. p. uox autem עשה est imperatiuus a præterito עשה fecit. uide inflexionem, pag. 120.m. habet uero עשה pro sceua simplici sceua compositum sub prima radicali, quia ea li tera gutturalis est.

(טוב) bonum, uide supra uersu 8. & 12.

(בקש) quære, imperatiuus in cõiugatione Piel a præterito בקש quæsiuit uide pag. 96.m.

(שלום) pacem, nomen a uerbo שלם pacificum esse.

(רדפהו) persequere eam, imperatiuus cum affixo a præterito רדף persequutus est, imperatiuus est רדף persequere

sequere: sed propter affixum vertitur
scea in camets catuph, & cholem in
scea, & addito affixo fit **הוּפִּי** pag.
138.m. & 142. f. Nota etiam illud **הוּ**
esse affixum proprium verborum, vi-
de pag. 132.m.

Versus XV.

eius aures & iustos ad Domini Oculi

וְאָזְנַי

scoznau

צַדִּיקִים

tsaddichim

אֵל

el

יְהוָה

Adonai

עֵינַי

Gene

eorum. clamorem ad

שׁוֹעֲתָם

scaugatham

אֵל

el

(**עֵינַי**) Oculi. Radix est **עַל** oculus, in
duali **עֵינַי** oculi, & in regimine **עֵינַי** vi-
de pag. 46. p. 48. p. 64. m.

(**אֵל**) ad, præpositio. vide supra
versu 5.

O 5

(**צַדִּיקִים**)

(צִדִּיקִים) iustos, a verbo צִדַּק iustus fuit, fit nomen צִדִּיק iustitia, & צִדִּיקִים iustus, in plurali צִדִּיקִים iusti. pag. 53. f.

(אָזְנוֹ) aures eius. Radix est אָזַן au- ris in duali אָזְנַי cum affixo אָזְנִי vide de mutatione horum pūctorum, pag. 71. p. 72. m.

(שׁוֹעָה) clamorem eorum, a verbo שׁוּעַ clamavit, fit nomen fœmininum שׁוֹעָה clamor, in regimine שׁוֹעָת cum affixo. שׁוֹעָתָם Clamor eorum, pag. 58. m.

פ

Versus XVI.

malum facientes in Domini Vultus

רָע

rag

בְּעוֹשֵׁי

begose

יְהוָה

Adonai

פָּנֵי

Fene

eorum. memoriam terra de perdendum ad

זְכָרָם:

zichram.

מֵאֶרֶץ

meecrets

לְהַחְרִית

lehachrith

(פָּנֵי)

(פני) Vultus, a verbo פנה aspexit, fit nomen plurale פנים facies, vultus, & per metaphoram ira, furor, in regimine פני. vide supra Versu 5.

(פעוש) in faciētes. Litera פ seruilis est, deseruitque loco præpositionis, in, vide pag. 159. f. vox autem עוש est particip. numeri multitudinis in regimine à præterito עשה fecit. Dicimus enim עשה fecit עשה faciens, עשים facientes, עושים facientes mali, siue malum, vt requirit latina syntaxis.

(רע) malum. vide sup. 13. versu.

(להכרית) ad perdendum. Infinitiuus cum litera seruili formatrice gerundij, in coniugatione Hiphil à verbo כרת excindere, perdere. vide inflexionem. pag. 100. p.

(פארץ) de terra. Litera פ seruit loco præpositionis De, ex, ab, & habet tsere pro chirich, quia sequens lra nō est capax daghes. pag. 152. f. Vox פארץ est ipsa radix, & significat terrā in gñe

(זכרם) Memoriam eorum, à verbo זכר recordari, fit nomen זכר memoria זכרם memoria eorum. pag. 58. m. de mutatione horum punctorum. vide pag. 70. & 71.

צ

Versus XVII.

omnibus ex & . audiuit Dominus & Clamauerunt

ומכל

שמע

ויהוה

צעקו

vmiccol

scameag

vadonaï

Tsagaqu

eos. eruit

eorum angustijs

הצילם:

צרותם

hitfilam

tsarotham

(צעקו) Clamauerunt. Tertia persona præteriti pluralis Kal verbi צעק clamaui. Habet autem sub secunda thematicæ sœuæ compositum pro simplici, quia ea litera gutturalis est.

(שמע)

(ומכל)

Audiuit. vide supra ver. 6.
ex omnibus vide supra. versu 4.

(צרותם)

(צרותם) angustijs eorum à verbo צור fit nomen צרה in plurali צרות cum affixo tertie personæ pluralis צרותם pag. 58. m.

(הצילם) eruit eos à radice הציל fit in hiphil הציל vide pag. 107. m. & cum affixo הצילם pag. 139. f.

P

Versus XVIII.

& corde	contritis	Dominus	Propinquus
לב ואת	לנשברי	יהוה	קרוב
veeth leu	lenisbere	Adonai	Karou
	saluabit.	Spiritu	attritos
	יושיע:	רוח	דכאי
	iosciag.	ruach	dacchee

(קרוב) Propinquus. nomen à radice קרב appropinquare.

(לנשברי) contritis. Litera ל seruilis est, seruitq; pro articulo datiu casus. pag. 159. m. vox autem נשברי est participium numeri multitudinis in regimine

gimine à verbo שָׁבַר in coniugatione Niphal. Dicimus enim שָׁבַר contriuit. Inde in Niphal נִשְׁבַּר contritus est. Inde participium נִשְׁבָּר contritus. In plurali נִשְׁבָּרִים contriti, in regimine נִשְׁבָּרִי (לְב) Cor. Radix est לָב quod est nomen integrum, & cor significat. Inde per contractionem dicitur לָב & idem significat. vide de huiusmodi nominum formatione pag. 51. m.

(אָה) Articulus est accusatiui. vide pag. 47. m.

(רָכַס) attritos, à verbo רָכַס quod in Piel significat atterere, fit nomen רָכַס attritus, in plurali רָכַסִּים attriti, in regimine רָכַסִּי, vide pag. 47. f.

(רוּחַ) Spiritus, a verbo רוּחַ quod est respirare, dilatare fit nomen רוּחַ spiritus ventus, mens, est que nomen foemininum habens in plurali רוּחוֹת pag. 45. f.

(יִשְׁעַ) Saluabit, futurum Hiphil a radice יָשַׁע vide supra versu 6.

Ver-

Versus XIX.

omnibus his ex & iusti afflictiones Multæ

ומכלם

vmicellam

צדיק

tsaddic

רעות

ragoth

רבות

Rabboth

Dominus. eum eruet

יהוה:

Adcnai.

יצילנו

iatfilennu

(רבות) Multæ, a verbo רב multiplicare, fit nomen רב multus רבים multi, & in foeminino רבה multa, in plurali רבות multæ. vbi punctum daghes est propter defectum alterius כ radicalis. pag. 63. m.

(רעות) Mala, afflictiones a verbo רוע malum esse, fit nomen רע malus, רעים mali, רעה mala, רעות malæ. Remanet autem vbique camets sub prima radicali ad significandum defectum secundæ radicalis, pag. 64. p. vbi etiã notandum tam רע quam רעה accipi in

in scripturis, & pro adiectiuo malus,
& mala, & pro substantiuo malum, seu
malitia, siue afflictio.

(צַדִּיק) iusti, vide supra versu 15.

(וּמַכִּלִּים) Et ex omnibus illis, litera
vau est seruilis, significans, &, habet
que punctum in ventre, quia litera se-
quens est labialis. vide pag. 156. m.
Litera ם est etiam seruilis significans,
ex, habetq; chiric sequente daghes,
quia integra præpositio est ם sed vl-
tima litera ornatus gratia abiicitur, &
eius defectus notatur per daghes infi-
xum in sequenti litera vide pag. 152.
f. Illud autem ם? compositum est ex
ח? id est, omnes, & ם? id est, ipsi, Et
quidem ח? de quo supra versu 1. cum
affixis mutat cholē in chibbuts, quia
tunc incipit apparere daghes forte
quod latebat in litera ח ob defectum
alterius ח radicalis; Radix enim est
ח? perficere, nec potest cōmode an-
te daghes forte poni longum punctū.

Itaque

Itaque ex כל & הם fit כלם pag. 63. m.

(יציל) Eruet eum, à radice יציל fit
præteritum in Hiphil יציל eruit, inde
est futurum יציל eruet, & cum affixo
יצילנו eruet eum. vide supra versu 4.

Versus XX.

eis ex	unum	cuius ossa	omnia	Custodiens
מהנה	אחת	עצמותיו	כל	שומר
mehenna	achath	gatsimothau	col	Seomet
		contritum. est	non	
		נשברה:	לא	
		niscabara	lo	

(שומר) Custodiens, à præterito
שומר custodiuit, fit participium
custodiens, quanquam etiam rectè
vertitur custodit, à D. Hierony. & à
lxx. interpretibus, quia Hebræi sæpè
vtuntur participio pro præsentī quo
carent.

(עצמותיו)

(עצמותיו) Ossa eius, à verbo עצם roboravit, fit nomen עצם os, robur, fortitudo in plurali עצמים & עצמות ossa, inde cum affixo עצמותיו ossa eius.

(אחת) Vna, est numerus cardinalis generis foemini, sicut etiam os ossis hoc loco est generis foeminini, vide tabulam numerorum pag. 54. p.

(מהנה) Ex eis, præpositio cū nomine generis foeminini numeri multitudinis, vide pag. 57. m. Est autē daghes in litera nun post longam vocalem ratione accentus, vide pag. 33. m.

(לא) Non. Adverbium negandi, pag. 147. m.

(נשברה) Contritū est à radice שבר contriuit, fit præteritū in Niphal נשבר contritus est, & in foeminino נשברה contrita est. Vertimus tamen hoc loco, contritum est, quia os apud Latinos est generis neutri: Porro sub litera ב est pro: , propter accentum, vide pag. 60. f.

ת

Versus XXI.

odientes & malitia impium Interimet

וְשׂוֹנְאִי

רָעָה

רָשָׁע

תְּמוּתָהּ

vesonce

raga

rascag

remotheth

desolabuntur.

iustum

יֵאֵשָׁמוּ:

צַדִּיק

iescamu.

tsaddie

(תְּמוּתָהּ) Interimet, à uerbo מוּת mo
ri fit in coniug. Poel מוּתָהּ interimit,
inde in tertia persona futuri generis
fœminini, num. singularis תְּמוּתָהּ inte-
met, uide inflexionē, pa. 99. p. & 116. f

(רָשָׁע) Impium, à uerbo רָשָׁע impiū
esse, fit nomen רָשָׁע impius.

(רָעָה) malitia, uide uersu 19.

(וְשׂוֹנְאִי) Odientes, à præterito שׂוֹנָא
odit, fit Benoni שׂוֹנָא odians, in plura-
li שׂוֹנְאִים odientes, & in regim. gene-
רָשָׁע participia enim flectuntur more
nominum, pag. 89. m.

(צַדִּיק)

(צִדִּיק) Iustum, vide supra versu 15. deberet quidem verti, iusti, quia gentiui casus est apud Hebræos, tamen vertimus iustum propter Latinā syntaxim.

(יִשְׁמֹ) Delinquent, vel desolabuntur à præterito יִשְׁמֹ deliquit, seu desolatus est, fit futurum יִשְׁמֹ delinquent, siue desolabuntur. Ponitur autem hoc loco - pro: , sub litera ש propter accentum distinguentem, vide pag. 60. f.

פ

Versus XXII.

non & suorum seruatorum animam Dominus Redimens

וְלֹא	עֲבָדָיו	נַפְשׁ	יְהוָה	פֹּדֶה
velo	gabadau.	nephesc	Adonai	Pode

eo. in	confidunt	qui	desolabuntur
בּוֹ:	הַחֹסִים	כֹּל-	יִשְׁמֹ
bo.	hachosim	col	iescemu

(פֹּדֶה) Redimens, a præterito פֹּדֶה rede-

redemit, fit Benoni פִּנְיָה redimens,
pag. 120. f.

(נֶפֶשׁ) Animam, est ipsa radix, siue
primitium nomen.

(עֲבָדִי) Seruorum suorum, a ver-
bo עָבַד seruire, fit nomen עֲבָד seruus,
in plurali עֲבָדִים serui, in regimine עֲבָד
& cum affixo עֲבָדִי:

(הַחוֹסִים) Qui sperant, Litera ה pre-
posita participio seruit loco prono-
minis relatiui. pag. 155. p. Illud autē
חוֹסִים est participium a verbo חָסָה spe-
rauit. Hinc enim fit participium חוֹסֶה
sperans, & in plurali חוֹסִים sperantes.
vertimus tamē qui sperant, quia vtun-
tur Hebræi participio loco præsentis
temporis, & tunc maximè cum præce-
dit pronomen.

(בו) In eo, præpositio cum affixo,
vide pag. 159. f.

FINIS LAUS DEO.

Tabella erratorum.

pag. 20. in patach hebraico pro He, lege Cheth. 28. lin. 4. prima dictio hebraica ponatur linea sequente ante illud ijeuch. 30. lin. 14. & 15. pone tsere sub Beth. 34. lin. ult. literę vau quiescenti apponatur cholem. 36. deest Iod initio. & lin. 6. ante finem, lege, ad longarum. 38. l. 3. sub caph pone camets. 41. l. 5. pone cholem post caph, & tsere pro sceua. 42. l. 1. dele punctum in lamed, & pro Beth pone caph. & lin. 16. & 17. addatur cholem literę vau. 44. l. 12. figatur daghes in scin. 45. lin. 5. dele sceua. 46. lin. 9. sub Aija pone tsere. & lin. 14. pro He, lege cheth. & l. penult. sub mem ponatur chiric. 49. l. 11. dele punctum in Beth. 50. l. 16. vau est cum scurech. 52. l. 11. lege He pro Cheth. 53. l. 18. & 19. van est cū cholem. 54. lin. 5. & 15. vbi sub lamed est camets, deleatur, & inter lamed & scin ponatur cholem. l. 7. in masculino absoluto sub mem ponatur chiric, & daghes in scin. l. 8. in foemino absoluto sub priore scin pone tsere. l. 14. lege שנים & שתי lin. 15. litera he pertinet ad præcedentē dictionem. lin. 17. primo scin infigatur daghes & sub ultimo sceua. 55. l. 4. deleatur daghes in lamed, & figatur in ultimo scin. Item in secūdo ordinali, deleatur daghes in nun. & sub scin ponatur tsere. Item in quinto ordinali tam masc. quā foem. post mem deest iod. 56. sub Ego c. 9. deleatur daghes ex caph. & vbi est a te m. g. sub mem pone sceua. & lin. sequenti sub mem, lege tsere pro camets. Item sub Te foem. gen. vau est cū chole. 57. l. 1. hebręa sub tau pone camets. Item vbi est vos foem. gen. sub aleph pone segol. Item sub Illis m. g. separentur duę dictiones incipientes per lamed. 58. verbum meū. sub Resc pone patach. & vbiunque est daghes in Beth deleatur. & l. ult. ex caph. Item sub verba nostra, daleth habeat sceua. 59. sub aleph lin. 2. & 3. pone tsere. 63. l. 15. & 16. ponatur daghes in zain quando aliquid sequitur in eadem dictione. 64. lin. 6. & 7. deleatur daghes in Beth. & l. 13. post oliua, addatur vau cholem dictioni hebraicę. & ibidem loco segol ponatur tsere. lin. 16. deleatur tsere sub lamed. 65. l. 13. lege וְ 68. l. 11. deleatur daghes ex caph. 71. lin. 7. vbi sub caph est sceua pone

ne chirc. 72.l.17. lege cognatis, idest alijs. 92.l.13. sub
 Aijn pone sceua. 95.l.16. lege he pro cheth. 97.l.2. pro
 sceua pone tsere. li.13. sub mem pone sceua. lin.vlt. sub
 lamed pone sceua. 98.l.4. col.2. sub mem pone camets.
 102.col.1. lin.4. sub mem pone sceua. & lin.6. sub lamed
 col.2.l.1. sub mem pone camets. 103.l.vlt. col.1. sub da-
 leth pone chirc. lin.penult. col.2. sub mem lege tsere.
 110.l.4. col.1. dele punctum sub beth. l.12. deest daghes
 in beth. l.17. col.2. pro sceua sub samech ponatur virgu-
 la. 113.in quiesc. Pe Iod col.1.l.1. pro puncto inter duo
 segol pone virgulam. & col.3.l.3. sub tau lege sceua. 114.
 col.2. lege Imperatiuus **שׁוּב** 115. col.2. l.2. loco se-
 cunde virgule ponatur " sceua sub primo nun.
 116.col.2.l.15. primum vau deberet esse scurech. l.17.
 dele daghes in Beth. col.3.l.14. & 15. secundum vau est
 scurech. 118.l.10. sub tau ante mem pone segol. 119.l.
 5. col.3. sub tsade pro - pone " 120.col.2.l.4. vau debe-
 ret esse scurech. col.3.l.1. pro segol lege tsere. 121.col.
 2.l.5. deleatur punctum sub secundo he. 122.col.1.lin.5.
 pro He lege Tau. col.3. in vltima dictione Paul sub ghi-
 mel pone camets. 140.col.1.l.8. vau deberet esse cū scu-
 rech. col.3.l.2. patach sub caph. lin.5. pro cholem lege
 scurech. l.6. sub tau pro sceua pone virgulam. 141.col.
 2.l.6. sub Pe pone camets. 143.col.2. trās pone he & iod
 145.l. antepenult. figatur daghes in Beth. 153.l.1. primū
 vau est scurech. 156.l.6. secundum vau est scurech. 157
 l.10. deleatur daghes in Beth. 164.l.vlt. pro camets pone
 chirc, & pro dalet Resc. 165.l.14. in secundo beth figa-
 tur daghes. 166.l.17. in prima dictione hebraica pro se-
 cundo dalet lege resc. 167.l.1. sub resc pro chirc pone
 tsere. 178.l.2. pro עיני lege פנה 184.lin.penult. lege
 expresserint. 186. " lin.1. " sub Beth pone sceua.
 & infra linea 9. scribe hoc modo, Et si quidem non sequa-
 tur accentus maccaph, scribitur per cholem: si vero sequa-
 tur, vt hoc loco, scribitur per camets catuph. 201.l.17. le-

לִירֵאֵי

Regestum.

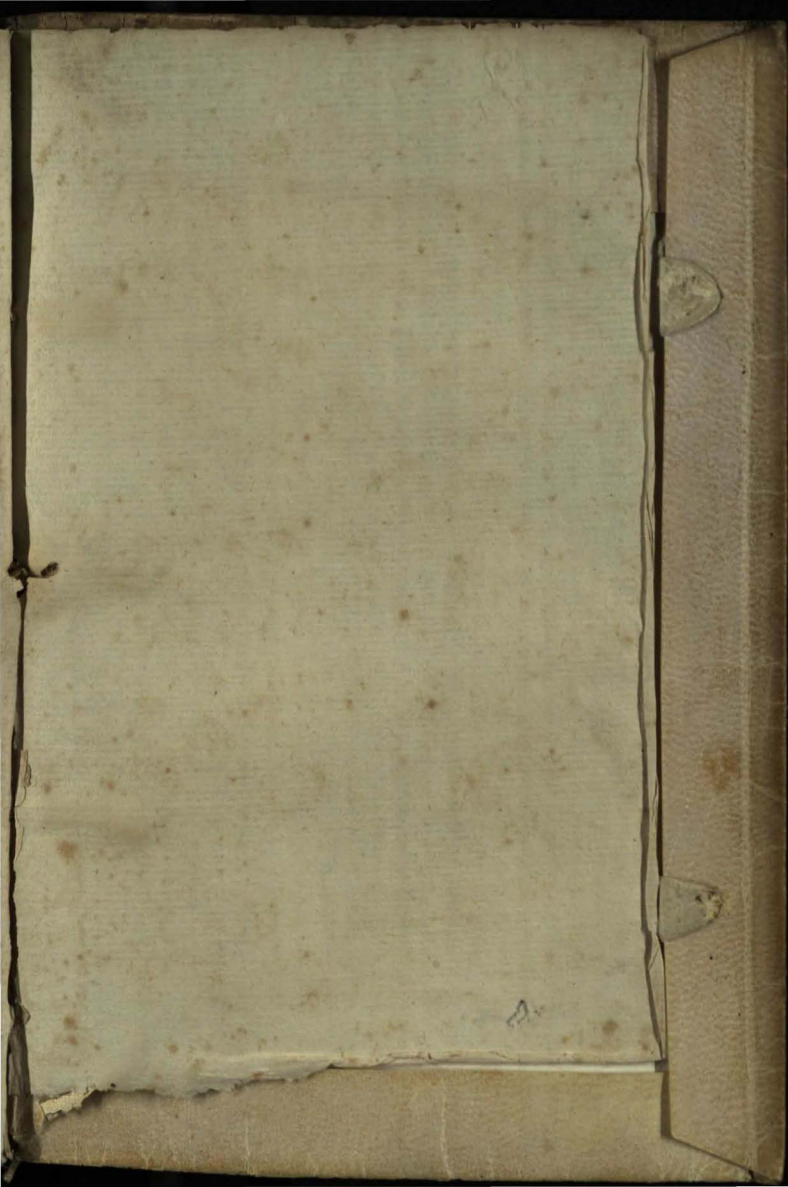
A B C D E F G H I K L M N O

Omnes sunt quaterniones, O sexter-
nio.

R O M A E

*Apud Alexandrum Gardanum, & Franciscum
Coattinum Socios. 1585.*

ROMA

ALFRED HENRI

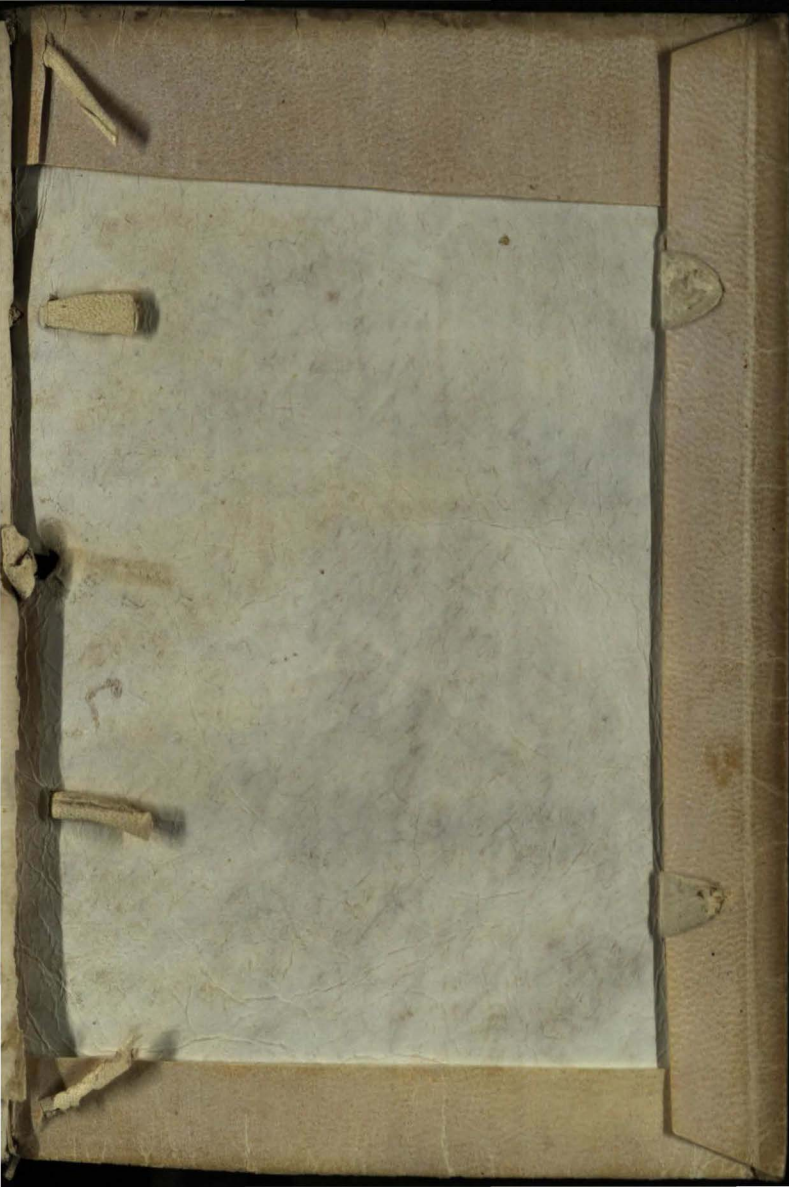
ALFRED HENRI

ALFRED HENRI

ROMA

ALFRED HENRI

ALFRED HENRI

UN
D
BI

3